

MAGYAR POSTA

MEGJELENIK ÉVENKINT TIZSZER SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓI ATAL
 ELŐFIZETÉSI ÁR ÉVI 8 PENGŐ ♦ I. KER., KRISZTINA-KÖRUT 12. SZÁM.
 MŰSZAKI MELLÉKLETTEL 12 PENGŐ ♦ BUDAI POSTAPALOTA IV. EM. 424.

TELEFON: AUT. 505—97. — MŰSZAKI UGYEKBN AUT. 454—48.

SZERKESZTI ÉS KIADJA A M. KIR. POSTAVEZÉRIGAZGATÓSÁG MEGBÍZÁSÁVAL 30L
 A M. KIR. POSTA JOGASZ- ÉS MERNÖK TISZTVISELŐI ORSZAGOS EGYESULET
 SZERKESZTŐ-BIZOTTSAGA.

FŐSZERKESZTŐ: Dr. ALKÉR SÁNDOR M. KIR. POSTAFŐIGAZG.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Dr. NAGY SÁNDOR ♦ M. KIR. POSTATANÁCSOS.

TARSSZERKESZTŐ:

PETÁNEK JÓZSEF ♦ M. KIR. POSTAFŐMERNÖK.

Megfigyelések a francia postán.

Irta és az Országos Postás Zene- és Kultúresület szakmai
 szakosztálya által november hó 13-án és 27-én rendezett szemináriumon
 felolvasta

Dr. KÖSZEGHY ANTAL m. kir. postatanácsos.

Ennek az évnek elején, pár hónapon keresztül alkalmam volt
 a francia posta kezelésébe, szervezeti és személyzeti viszonyaiba köze-
 vetlen betekintnem. Tanulmányaim során sok különleges, a mi vi-
 szonyainktól eltérő, sőt a magyar postánál ismeretlen dolog ragadta
 meg figyelmemet. Azt hiszem, hogy ezeknek ismertetése némi haszon-
 nál járhat, mert minden, amit valamely idegen postáról hallunk, ön-
 ként kínálkozik a mi viszonyainkkal való egybevetésre. Az össze-
 hasonlítás tükrében fölényünket vagy hátrányunkat mindig jobban
 meglátjuk. A fölény megnyugtat bennünket afelől, hogy a magyar
 posta méltán megérdemli jó hírnevét, a fogyatékoság megismerése
 viszont gondolkodóba ejt és arra ösztönöz, hogy a tökéletesítés mó-
 dozatait keressük.

Francia postahivatalba Nancyban, Franciaországnak ebben az
 ősrégi, történelmi emlékekben gazdag, 112.000 lakosú városában volt
 szerencsém első ízben belépni. Külsőségeiben a mi nagyobb vidéki
 kincstári hivatalainktól nem sok eltérést mutat. A felvételi helyiségben
 az ajánlott küldemények, értéklevelek, postautalványok, táviratok
 felvétele, postatakarékpénztári be- és kifizetések, utalványkifizetés,
 értékcikkarusítás, távbeszélőfülkék mellett ott találjuk a fiókbérlők
 hatalmas szekrényét is épúgy, mint nálunk. A csomagfelvételt azon-
 ban hiába keressük. Csomagszállítással — a németektől elhódított
 Elzász-Lotharingiát, ahol a postai csomagszolgálat változatlanul fenn-
 maradt, továbbá egyes kisebb vidéki helyeket kivéve — a francia

posta nem foglalkozik. Ez a francia postánál nagy fogyatékoság, mert amint a későbbiekben látni fogjuk, igen nagy nehézségek kútforrása.

A felvételi szolgálatnál, mint minden modern postánál, egyik főszempont a gyorsaság, vagyis az a törekvés, hogy a közönséget ne várakoztassák. Ezért épúgy, mint nálunk, a feladóvevényeknek s a feladásnál használt űrlapok legnagyobb részének kitöltését, magukra a feladókra bizzák. A nálunk az ajánlott küldemények felvételénél egyelőre szerletképpen rendszeresített s a feladók által kitöltendő postai feladóvevényekhez hasonló postai feladóvevényeket a francia postánál már régóta igen jó eredménnyel használnak. Az ajánlott levelek, levélpostai csomagok, levelezőlapok, értéklevelek és értékdobozok továbbá a külföldre szóló mindenfajta ajánlott levélpostai küldemény feladására használt (sárga színű) feladóvevényekkel még egy külön feladólap is összefügg, amelyen a feladónak a saját nevét és címét, valamint a címzett nevét és címét kell feltüntetnie. Ez a feladólap, amelyet a felvevő alkalmazott a feladóvevény mellől díóval levág, tulajdonképpen a felvevőkönyv adatait pótolja. A felvevőkönyvbe csupán a küldemény fajtát jegyzik be rövidítve ily módon: L. R. (*Lettre recommandée, ajánlott levél*), P. L. R. (*Paquet-lettre recommandée, ajánlott levélpostai csomag*), O. P. R. (*Objet à prix réduit, díjkezdvevényes küldemény*).

A felvevő könyvben minden küldemény számára három egyforma, a hátoldalon ragasztó anyaggal bevont ragszám van. Ezekből egyet a feladóvevényre, egyet a külön lapra, egyet pedig a küldeményre ragasztanak. A díjkezdvevény mellett feladott levélpostai küldeményeknek a belföldi forgalomban váltott postai megbízásoknál és a hivatalból ajánlva küldött leveleknek feladásánál külön lap nélküli (rózsaszínű) feladóvevényt és külön feladókönyvet használnak. E felvevőkönyvbe az esetleges utánvétel vagy tértivevény megjelölésén kívül egyéb adatot nem jegyeznek be. A feladóvevények, úgyszintén a postautalványűrlapok, valamint több más, a közönség számára készült nyomtatvány a felvételnél 10 darabig díjtalanul áll a rendelkezésére.

A közönséges levélpostai küldemények feladása — természetesen a nagyobb alakúak kivételével — levélgyűjtőszekrények útján történik. A francia levélgyűjtőszekrények ajtósak, kulccsal nyithatók és mindenütt, még Párisban is, kézierővel ürítik ki. Ebben a tekintetben tehát a francia posta épúgy, mint ezt legutóbb az angol postáról is hallottuk, meglehetősen konzervatív. A kézierővel való kiürítés tagadhatatlanul a legegyszerűbb, amelyet a hadirokkantak is elvégezhetnek. Nancyban láttam, amint egy félkarú hadirokkant postaaltiszt a levélgyűjtőszekrény tartalmát kiemelte, zsákba rakta, azután a zsákot félkezével ügyesen a vállára vetette és gyűtő körútját sebes lépésekben továbbfolytatta. A kiürítés megtörténte azonban ellenőrzés alatt áll. A levélgyűjtőaltiszt a nála levő ellenőrzőfüzetet a megfelelő rovatnál a levélgyűjtőszekrény belsejében felszerelt betűs bélvegzőre, melyet előbb festékpárnával megnedvesít, rányomja. Az ellenőrzőfüzetet a levélgyűjtés befejeztével a postahivatalban felülvizsgálják. A levélgyűjtőszekrény külseie egvébként eléggé tetszetős. A kiürítések száma és ideje mindegyiken fel van tüntetve. Előállítási költsége

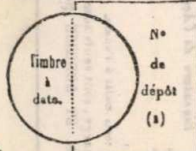
N°517-1.

(Août 1926.)
38e quadr. 646a.

POSTES ET TÉLÉGRAPHES.

FICHE

à remplir par l'expéditeur

d'une carte postale, d'une lettre recommandée,
d'un paquet clos ou pesant plus de 500 gr. recommandé,
d'une lettre ou boîte de valeur déclarée.

Désignation de l'EXPÉDITEUR :

M. _____

Rue _____, n° _____

à _____

Désignation du DESTINATAIRE :

M. _____

Rue _____, n° _____

à _____

(1) Coller ici l'étiquette gommée du 510.
Les récépissés libellés à l'encre noire, de bonne qualité, sans ratures ni surcharges, sont seuls admis.**TEINTURE****IDÉALE**POUR TEINDRE
SOI-MÊME
TOUS TISSUS

POSTES ET TÉLÉGRAPHES

N° de dépôt (s)

RÉCÉPISSÉ

N°517-2.

(Août 1926.)
48e quadr. 646c.

à remettre au déposant.

Nom et adresse du destinataire.

(A remplir par l'expéditeur.)

M. _____
Rue _____, n° _____
à _____

(A remplir par l'agent des Postes.)

Nature de l'objet : _____
Valeur déclarée(1) : _____
Remboursement : _____
Poids..... : _____(1) Voir notice spéciale au verso.
(2) Coller ici l'étiquette gommée extraite du 510.

Signature de l'agent :

RAVIER LES COULEURS
POUR
IDÉAL-BOULE

Dr. Kőszeghy Antal: Megfigyelések a francia postán.

1. ábra.

Ajánlott levelek, levélpostai csomagok, levelező-lapok, értéklevelek és értékdobozok, feladásánál használt (sárgaszínű) postai feladóvevény (récépissé), baloldalán a külön lappal (fiche), továbbá a külföldre szóló mindenfajta ajánlott levélpostai küldemény feladására, melyet a felvevő hivatal, mint a felvevőkönyv adatait pótló felvételi okmányt visszatart. A kereteken kívül eső szöveg reklámhirdetés. A hátoldalt teljesen hirdetések céljaira használják ki.

nem a postát, hanem a községet terheli. Minden francia község annyi levélgyűjtőszekrényt állíttat fel, amennyit a közönség részére szükségesnek tart.

A francia belföldi levéldíjszabást jellemzi az 1 kg. 500 g.-os súlyhatár és a súlyfokokozatok egész skálája. 20 g.-ig, 20 g.-tól 50 g.-ig, 50 g.-tól 100 g.-ig, 100 g.-tól 100 g.-kint fel egész 1.500 g.-ig összesen 17 súlyfokokozat van. A 20 g.-os levél díja 50 centime (nem egészen 11½ fill.), tehát alacsonyabb, mint nálunk: az 500 g.-os levél 2 frs. 20 cts. (nem egészen 50 fill.), tehát a mi 40 filléres díjtételünkkel szemben már jóval drágább. A 1.500 g.-os levél díja 5 frs. 20 cts. (1 P 14 fill). Ez a díj is jóval magasabb, mint nálunk az utolsó díjövbe szóló 5 kg-os belföldi csomag díja (70 fill.).

N° 516. Juin 1928. — 646 e.		RÉCEPISSE d'un Objet recommandé. A remettre au déposant.		N° de dépôt. (2)
POSTES ET TÉLEGRAPHES.		(L'acheteur, sur ses papiers d'affaires, valeurs à recouvrer et chargements en franchise non peses.) (1)		
Nom et Adresse de destinataire. (Partie à remplir par l'Expéditeur.)	M			
	Rue			
	à			
(Partie à remplir par l'Agent des Postes.)	Nature de l'objet :			
	Remboursement (3)		fr.	c.
				Timbre à date.
				Signature de l'Agent.

(1) Les objets de correspondance affranchis au tarif réduit et contenant des inscriptions manuscrites ou imprimées ou des inscriptions imprimées présentant le caractère de correspondance personnelle sont considérés comme lettres insuffisamment affranchies.
 (2) Couler sur l'étiquette donnée extraite du 616 bis.
 (3) Si l'objet n'est pas grevé de remboursement, barrer cet emplacement par deux traits à l'encre.
 Les récépissés libellés à l'encre noire et de bonne qualité, sans retour ni surcharge, sont seuls admis.
 Indiquez sur l'enveloppe ou à l'intérieur de l'envoi VOS NOM ET ADRESSE pour permettre le retour à l'expéditeur en cas de non livraison.

2. ábra.

Áruminták, nyomtatványok, üzleti papirok, postai megbízások és hivatalból, valamint portómentesen, ajánlva küldött levelek feladására használt (rózsaszínű) postai feladóvevény. (A hátoldal a feladók számára tudnivalókat tartalmaz.)

Habár a magasabb súlyfokokozatok díjai meglehetősen drágák, a francia közönség mégis nagy előszeretettel bizza a postára az 1½ kg. súlyhatárig menő levélpostai küldeményeket. Ennek oka az, hogy a csomagszállítás, amellyel Franciaországban a vasúttársaságok foglalkoznak, igen lassú. Strassbourgból Marseillebe pl. a csomag 6 nap alatt érkezik. Párisból Budapestre a szállítás 7—9 napig tart. A francia hártártól Budapestig való szállításra ebből az időből akár Németországon, akár Svájcban át történjék a szállítás, legfeljebb három nap esik. A közönség tehát szívesebben megfizeti a magasabb szállítási díjat, csak-hogy küldeménye mielőbb megérkezzen a címzetthez.

A nyomtatványoknál az első súlyfokokozat 50 g.-ig terjed. Ennek díja 15 cts. (4 fill.). A készpénzzel, bérmentesítő géplenyomattal vagy előre érvénytelenített bélyegekkal bérmentesített nyomtatványok díja azonban, ha előre feldolgozva és kötegelve egyszerre legalább 1000

darabot adnak postára és a súly darabonként a 20 g.-t meg nem haladja, csak 10 cts. (2.6 fill.).

Szállítás tekintetében a francia posta sürgős és nem sürgős nyomtatványokat különböztet meg. Erre a megkülönböztetésre a forgalom nagymérvű kifejlődésénél tapasztalt nehézségek kényszerítették a francia postát. Amikor ugyanis a francia posta, amely hosszú ideig csak szoros értelemben vett leveleket szállított, több levélpostai küldeményfajtaát rendszeresített s a forgalom hatalmas méreteket öltött, azt tapasztalta, hogy nem tudja minden küldeményfaj szállítására ugyanazt a gyorsaságot biztosítani, mint a levelek részére. A mozgópostákban sincs elegendő hely, hogy a nagymennyiségű díjkezdményes küldeményeket a rendes levelezés késedelmének veszedelme nélkül ugyanúgy kezeljék, mint a leveleket. Ezért a postaigazgatás kénytelen volt megengedni, hogy a nem sürgős nyomtatványokat oly időben dolgozzák fel, amikor a személyzet legkevésbé van elfoglalva s a szükséghez képest 2—3 indítással később továbbítsák. Ily továbbítás mellett a nem sürgős nyomtatványok pár napi késedelmet is szenvedhetnek.

A sürgős nyomtatványok közé tartoznak azok a nyomtatványküldemények, amelyeknek természete a késedelmet nem tűri meg. Ilyenek az árjegyzékek, hivatalos tőzsdei jegyzések, meghívók, kereskedelmi utazók érkezéséről szóló értesítések, születésről és házasságról szóló értesítések, gyászjelentések, kefelevonatok. A sürgős nyomtatványokért a feladók 10 cts. pótdíjat tartoznak fizetni. Ennek ellenében azokat ugyanúgy szállítják és kézbesítik, mint a leveleket.

A sürgős nyomtatványok megfelelő szállítását azonban a francia posta nem tudja teljes mértékben biztosítani, mert a feladásra kerülő nyomtatványok nagy tömegei a küldemények széjjelválogatását igen megnehezítik. Gyakran előfordul, hogy egy-egy sürgős nyomtatvány a kezelőszemélyzet figyelmét elkerüli, az a nem sürgős nyomtatványok közé keveredik és csak akkor jut el a címzetthez, amikor aktualitását már elvesztette. A késedelmek kiküszöbölése céljából a postaigazgatás a közönséget falragaszok, valamint a hírlapok útján is felhívta, hogy a sürgős nyomtatványokon az *urgent* = *sürgős* megjelölést tüntesse fel s azokat, amennyire csak lehet, a postahivatalnak adják át. Ezek az intézkedések azonban még nem vezettek kielégítő eredményre.

A francia postának a nyomtatványok szállításánál sokkal nagyobb gondot okoz az úgynevezett *paquet clos* vagy *paquet-lettre* szállítása. Ez alatt az elnevezés alatt azokat a *levéldíjszabás alá eső* lezárt levélpostai küldeményeket kell érteni, amelyek nem csupán írásbeli közleményt, hanem árukat is tartalmaznak és nagyobb alakjuknál és súlyuknál fogva inkább csomagoknak volnának tekinthetők. A *paquet-lettre* fogalma alá esnek a súlyhatáron felüli áruminták is. Az áruminta súlyhatára a francia belföldi forgalomban, úgy mint nálunk a magyar postánál, 500 g. Ezen a súlyon felül már a rendes levéldíjszabás alá esik tekintet nélkül arra, hogy az árumintákra előírt szabályok szerint van-e csomagolva és tartalmaz-e írásbeli közleményt vagy sem.

A *paquet-lettre* forgalma a háború előtt nem igen volt számottevő. A háború alatt azonban szédületes méreteket öltött. A közönségnek ez a küldeményfaj, amelynek súlyhatára eleinte 1 kg. volt és csupán a háború után emelték fel 1½ kg.-ra, elég kényelmes módot nyújtott, hogy a harctéren levő hozzátartozók részére kisebb súlyú tárgyakat, különösen élelmiszereket küldjenek. Minthogy a nagyközönség azt tapasztalta, hogy ezeket a kis csomagokat, *petit colis*-kat, a posta oly gyorsasággal és biztossággal szállítja, amelyet más szállítóvállalat nem tudott nyújtani, rászokott arra, hogy az ilyen küldeményeket a posta útján továbbítsa. A folyton fejlődő kereskedelmi élet, amelyben a gyors szállítás elsőrangú feltétel, a közönséget egyébként is egyenesen a postára utalta. A csomagszállítás, amint már említettem, Franciaországban a vasúttársaságok kezében van, amelyek a szállítást igen lassan, teherárak módjára végzik. Maga a feladás is nehézségekbe ütközik. A vasutaknak a csomagfeladáshoz, Párist kivéve, nincsenek gyűjtőhelyeik. Ha tehát a feladó csomagját *vasúttal* kívánja küldeni, kénytelen azt a pályaudvarra kiszállítani. E hátrányok miatt a feladók a levelek súlyhatárát meg nem haladó kisebb küldeményekért szívesen megfizetik a jóval drágább postai díjakat, csakhogy a gyorsabb szállítást biztosíthassák.

Ezek az okok azt eredményezték, hogy a francia postaigazgatás a háború után néhány esztendővel hatalmas *levélpostai csomagforgalommal* (*trafic de petites messageries*) találta magát szemben, de nem voltak meg az eszközei, hogy azt megfelelően lebonyolítsa. A mozgóposták csupán a rendes, nálunk is ismert levélpostai küldemények szállítására és feldolgozására vannak berendezve. A *paquet-lettres* szállításközben való feldolgozásához sem elegendő hely, sem elegendő idő, sem elegendő személyzet nincsen. A posta tehát hovatovább arra kényszerült, hogy ezeket a küldeményeket úgy kezelje, mint a nem sürgős nyomtatványokat, vagyis akkor dolgozza fel és továbbítsa, amikor a személyzeti és forgalmi viszonyok megengedik. Feldolgozás végett eleinte nagy tömegekben a vasúti pályaudvarokon fekvő, úgynevezett átszállító hivatalokhoz, vagy pedig a kerületi központosító hivatalokhoz szállította a *paquet-lettre* anvagot, ami rendszerint 2—3 napi késedelmet vont maga után. Minthogy azonban a *paquet-lettre* díja ugyanannyi, mint az ugyanolyan súlyú lezárt levélé, a késedelem mind sűrűbben előforduló panaszoknak lett állandó forrása.

A felmerült nehézségek és panaszok természetesen sok gondot okoznak a francia postaigazgatásnak. A probléma megoldásával a francia postai szakirodalom is élénken foglalkozik. Az egyes küldeményfajok szállítási módja tekintetében ezidőszerint kétféle vélemény áll szemben egymással. A lassúbb szállítás hívei azt mondják, hogy a küldeményeknek a kezelést gátló terjedelme, valamint a díjkedvezmény indokolttá teszik, hogy ne szállítsák azokat ugyanazzal a gyorsasággal, mint a leveleket és sürgős tárgyakat. A gyors szállítás hívei erre azt az ellenvetést teszik, hogy ezek az indokok a levéldíjszabás mellett feladott tárgyakra nem vonatkoztathatók és azzal érvelnek, hogy a kereskedelem jogosan követeli, hogy a csomagalakú leveleket, sőt még az árumintákat is, amely utóbbiakban gyakran szérumokat

és oltóanyagokat, tehát a közérdek szempontjából is sürgős természetű tárgyakat küldenek, ugyanazzal a gyorsasággal szállítsák, mint az ugyanakkor feladott leveleket.

A *paquet-lettre* anyag feldolgozása és szállítása körüli nehézségek különösen a Párisból kiinduló forgalomnál jelentkeznek. A párisi kereskedők, különösen a világszerte ismert nagy áruházak, mint a *Louvre*, *Bon Marché*, *Lafayette*, *Printemps* áruházak a divatárukat, selymeket, háztartási cikkeket tartalmazó *paquet-lettre* küldeményeknek hihetetlen mennyiségeit adják postára. Ennek magyarázatát a francia kereskedelmi életben találjuk. A nagy áruházak a lakosságot elárasztják képes árjegyzékeikkel. Ezek alapján a vidéki franciák szívesen tesznek megrendeléseket, mert az áruházak iránt teljes bizalommal vannak. Az áruházak ezt a bizalmat meg is érdemlik, mert a megrendelőnek valóban azt az elsőrangú árut szállítják, amelyet az árjegyzékben ajánlanak és ha mégis előfordul, hogy az áru a megrendelőnek nem tetszik és visszküldi, azt szó nélkül visszaveszik és más, a megrendelő kívánságának megfelelőbb árut küldenek helyette, vagy a pénzt küldik vissza.

A nyomtatványok hírlapok nagy tömegei a felmerült nehézségeket még fokozzák. A helyzet ma már olyan, hogy ennek a *levélposta keretében kialakult csomagforgalomnak* lebonyolítására egyetlenegy mozgópostakocsi sem alkalmas. A francia postának tehát már most jóval a londoni postaszerződés által elfogadott 1 kg-os levélpostai csomagok forgalmának életbelépése előtt, minthogy ott ez a forgalom lényegében már megvan, bőséges alkalma van ennek az előttünk még új küldeményfajnak kezelésével és szállításával járó nehézségeket megismerni s azokat, amennyire a forgalomnak imént vázolt óriási méretei mellett lehetséges, kiküszöbölni. E nehézségek nem csekély mértékben okozzák, hogy a francia postaigazgatás ma már komolyan foglalkozik a csomagforgalom berendezésének gondolatával, amely berendezés a posta útján lebonyolított áruforgalom egészséges megosztásának problémájánál az egvedüli megoldási lehetőségnek tekinthető. A csomagszolgálat felvétele azonban rövid időn belül aligha indulhatna meg, mert ehhez nagyszabású berendezések szükségesek. Az összes hivatalokat ugyanis előbb bővíteni, átalakítani kellene, a mozgópostakocsiknak legalább egy része szintén átalakításra szorulna, nagymérvű személyzetszaporításra lenne szükség. Ezért ez a berendezkedés már csak a pénzügyi nehézségek miatt is, hosszabb időt igényel. A nehézségekkel tehát a francia postának egyelőre a meglévő berendezéseknek a nagy forgalom lebonyolításához alkalmasabbá tétele útján kell megküzdenie.

A francia postaigazgatás valóban el is követ mindent, hogy ezt a levélpostaáradatot rendes mederbe szorítsa. A nehézségeket elsősorban közvetlen menetekkel vélte elháríthatóknak. E célból az egyik Párisból kiinduló fővonalon kísérletképpen új típusú, a nagyalakú küldemények kezelésére alkalmasabb mozgópostakocsikat járatott. A kísérlet eredménye, bár már négyféle típusú mozgópostakocsit is kipróbáltak, nem volt kielégítő. Ugyanis azt kellett tapasztalni, hogy a kezelést gátló, nagyalakú küldemények természete, valamint az egyes küldeményfajokra vonatkozó kezelési szabályok, legfőképpen azon-

ban a kezelőhelyiség aránylag szűk volta a közvetlen menetek rendezését lehetetlenné teszik. Pedig a legújabb típusú francia mozgópostakocsik elég hatalmas méretűek. Alkalmam volt a Páris—Nancy között közlekedő mozgópostakocsit megtekinteni. Huszonkét méteres, teljesen fémből készült, négytengelyes kocsi. Ablakai nincsenek. A világítást felülről kapja. Belseje végig levélpostai kezelőhelyiség. A feljárat mindkét oldalon a kocsi két végén van és először egy kb. kétméteres zárt helyre a *plattform*-ra vezet, amely a belső kezelési helyiséggel szemben, mintegy előszobának tekinthető. Itt halmozzák fel menetközben az egyes állomásokon leadandó levélzsákokat. A *plattform*-ból külön ajtó nyílik a kezelőhelyiségbe. Itt jó ideig elbeszélgettem a *chef de brigade*-al, a mozgópostaszemélyzet vezetőjével, aki sok érdekes dolgot mondott el a francia mozgópostaszolgálatról, különösen az irányításról, a párisi levélbeosztásról, amelyre a fiatal postásokat tanfolyamokon képezik ki. Felemlítette a békebeli irányítási versenyeket, amelyeken egyízben 200 frank díjat nyert. A mozgópostaszolgálatról meglehetősen optimisztikusan beszélt. Minthogy ekkor az imént elmondott nehézségeket már jól ismertem, ez fel is tűnt nekem és nem tudtam megállni, hogy meg ne kérdezzem:

N'avez vous pas de difficultés avec les paquet-lettres? Nincsenek önöknek nehézségeik a levélpostai csomagokkal? Erre ő kezét feje fölé emelve így válaszolt: *O, Monsieur, nous en sommes culbutés comme ça!* Ezzel a felkiáltással, de még inkább a kézmozdulattal azt akarta kifejezni, hogy ezek a küldemények feldolgozás közben a kezelő helyiségben annyira felhalmozódnak, hogy a fejük teteje sem látszik ki belőlük.

Ha meggondoljuk, hogy a francia posta a főbb vonalakon a mozgópostakocsi mellett levélpostai anyag szállítása céljából gyakran egy, sőt néha két-három mellékkocsit is járat, ez a felelet nem is mondható túlzottnak. A mellékkocsik, amelyeket a francia posta elég kifejezően *allège* vagy *voiture de décharge*-nak nevez (a nemzetközi levelezésben szokásos *wagon-annexe* és *wagon supplémentaire* angol—francia összetételű szavakat a francia postánál nem használják). rendszerint közvetlenül vannak a mozgópostakocsihoz kapcsolva és az egyik kocsiból a másikba úgy lehet átjárni, mint a gyorsvonatokon. A mellékkocsiban csak teljesen feldolgozott, lezárt zsákokban elhelyezett levélpostai anyagot szállítanak. Értékküldeményeket csak akkor helyeznek el a mellékkocsiban, ha az közvetlenül a mozgópostakocsihoz van kapcsolva, tehát azok őrizete az akadálytalan átjárás révén menetközben is biztosítva van.

A nagytömegű levélananyag kézbesítése a levélhordókat megoldhatatlan feladat elé állítaná, ha a leveleket úgy, mint nálunk, a lakásban kellene kézbesíteni. Franciaországban azonban a közönséges leveleket egyszerűen a lakóknak a lépcsőházban levő levélzsekrényeibe helyezik. A lakásokba csak a könyvelt küldemények kézbesítése végett kell a levélhordóknak felmenniük. Egyes helyeken maga a közönség is határozottan közrejátsszik a levélhordók munkájának könnyítéséhez.

Nancyban például nagyon sok utca van, ősrégi, két-három emeletes házakból, amelyeknek kapuja éjjel-nappal zárva van. Házmeister ezekben a házakban nincsen. Minden lakónak saját kapukulcsa s a la-

lásba szóló csengője van. A levélhordónak tehát előbb csengetnie kell, hogy a lépcsőházba bejuthasson. A csengetésre a lakó egy egészen a legfelső emeletig felvezetett villamos, vagy egyszerűen kézierőre berendezett szerkezet útján a lakásából nyitja ki a kaput. Ha a címzett nincs a lakásán, illetőleg, ha a címzett lakásán a csengetéskor senki sem tartózkodik, a levélhordónak egy másik, esetleg egy harmadik lakásba kell becsengetnie. Ilymódon olyan lakónak a kényelmét is megzavarhatja, akinek részére posta nem is érkezett. Ennek elejét veendő, sok lakó maga látja el a levélhordót kapukulccsal. Ha a levélhordónak több házhoz van ilyen szabad bejárása, a kulcsokat nem is használja, hanem a kapukat egyszerűen *passe-partout*-val *tolvajkulccsal* nyitja ki s a kézbesítést valóban gyors tempóban végzi. A postahivatal, a felelősség miatt, erről a könnyítésről hivatalosan nem vesz ugyan tudomást, de — szívesen tűri.

A nagyalakú nyomtatványokat, valamint a levélpostai csomagokat a gyalogszerrel közlekedő levélhordó, bár a vállhoz kapcsolt szíjjakkal maga elé erősített nyitott fadobozban, valamint az oldalára akasztott bőrtáskában tekintélyes mennyiségű anyagot vihet magával, egyedül kézbesíteni nem tudná. Ezeket a küldeményeket külön kézbesítőjáratok útján kézbesítik. A különben is elég súlyos *paquet-lettre* anyagot kb. 1 méter magas, ugyanolyan hosszú és kb. 80 cm. széles négykerekű zárt kocsiba, úgynevezett *poussette-be* helyezik. Minden ilyen kis kocsihoz két levélhordó van beosztva, akik ezt a különleges járművet kézbesítő körútjukon maguk előtt tolják.

A francia mozgópostai menetek részére évi átalány van megállapítva. Az egyes menetekhez beosztott alkalmazottak az átalányban csak a tényleg megtett utak arányában részesednek. Szabadságuk ideje alatt vagy betegség esetén például a mozgópostai átalányt nem kapják meg.

A mozgópostákon kívül a francia postánál tengeri postahivatalok is működnek. Ezek egyes óceánjáró hajókon vannak elhelyezve. Francia tengeri postahivatal ezidőszereint a következő útvonalakon közlekedik:

Marseille—Saïgon—Yokohama, Marseille—Madagascar—La Réunion, Bordeaux—Colon, Saint Nazaire—Colon és Le Havre—New York. Az ide beosztott tisztviselők a *tengeri posták ellenőrei* — *contrôleurs des services maritimes postaux* hangzatos címet kapják. Szolgálatuk az elképzelhető legkellemesebb postaszolgálat. A hajó személyzete között hivatalos jellegük van, az elsőosztályú utasoknak vagy a hajó tisztjeinek asztalánál étkeznek, elsőosztályú hajófülke van részükre fenntartva és szolgálatukat jól szellőztetett tágas helyiségben végzik. A kikötőkben a szolgálat céljaira jól felszerelt csónak áll rendelkezésükre, amelyre a posta zászlója van kitűzve. A nehezebb munkákat, amilyenek a levélposta lebetűzése, a zsákok kezelése és átrakása, a csónak vezetése, egy hozzájuk beosztott matróz végzi, akinek munkáját a posta külön fizeti. A hajópostához beosztott tisztviselők szolgálata a zárlatok átvételén és továbbításán kívül kiterjed a postabélyegek eladására, ajánlott és értékűküldemények felvételére, háznál fizetendő utalványok felvételére, végül a postahajó levélgyűjtőszekrényének kiürítésére. Ez utóbbit minden kikötőbe való be-

érkezés előtt kell kiüríteni s a levelezést, miután a bélyegeket lebetűzték, továbbítani kell. A postahajó levélgyűjtőszekrényébe az egyes kikötőkben bedobott leveleket annak az országnak a postabélyegeivel és díjszabása szerint kell bérmentesíteni, amely ország kikötőjében a postahajó tartózkodik.

A francia belföldi szolgálatban a levélpostai küldeményeket általában postabélyegekkel bérmentesítik. A készpénzzel vagy bérmentesítőgép útján való bérmentesítés bizonyos feltételek mellett szintén

3. ábra.

Csak nyomtatványok és áruminták bérmentesítésére használt,
már előre érvénytelenített postabélyegek

meg van engedve. A nyomtatványok és áruminták bérmentesítése ezenkívül az ú. n. *timbres-poste oblitérés d'avance*, vagyis már előre érvénytelenített (10, 15, 25, 45 és 65 centime értékű) postabélyegek útján is történhetik. Ezeket a postabélyegeket, amelyek egyébként a rendes postabélyegekkel minden tekintetben teljesen megegyeznek, már a gyártás alkalmával félköralakban *affranchis postes* évszám nélküli felülnyomással látják el. Használatukra a postaigazgatóságok adják meg az engedélyt. Ez ahhoz a feltételhez van kötve, hogy a küldeményeket nagyobb mennyiségben előre feldolgozva és kötegelve a posta-

hivatalban adják át. A kereskedők ezt a bérmentesítési módot előszeretettel használják. Előnye a feladóra, hogy a bélyegek vásárlásánál 1% engedményt kap, a postára nézve pedig az, hogy a küldeményeket feldolgozva kapja, azokat lebetűzni sem kell, tehát e réven jelentékeny munkamegtakarítást érhet el.

Felelősség tekintetében a francia posta a belföldi forgalomban váltott ajánlott küldeményeknél különbséget tesz a rendes levéldíjszabás és a díjkedvezmény mellett feladott ajánlott küldemények között. A rendes levéldíjszabás mellett feladott ajánlott küldemények elvesszése esetén a kártérítés a valódi érték megtérítése, de legfeljebb 50 francia frank (kb. 11 P. 30 fill.), a díjkedvezménnyel feladottak elve-

N° 1411 bis. (Mars 1928. — Carré G36 n.)	DEMANDE DE MANDAT à remplir par le public.	Numéro du récépissé délivré :
EXPÉDITEUR		
Nom ⁽¹⁾		
Adresse		
à		
DESTINATAIRE		
Nom . } M ⁽²⁾		
et, s'il y a } lieu, qualité. }		
Adresse		
à		
Département } ou pays. }		
Somme à envoyer :	fr. c.	

(1) Pour un mandat international, indiquer le ou les prénoms.

(2) Monsieur, Madame ou Mademoiselle.

(S'il s'agit d'un militaire ou d'un marin, mentionner le corps ou le bâtiment auquel appartient le destinataire, et désigner la compagnie, le bataillon, l'escadron ou la batterie, etc.)

4. ábra.

Postautalvány kiállítása iránti kérelem.
(Hátoldala semmiféle szöveget nem tartalmaz.)

szése esetén pedig szintén a valódi érték megtérítése, de legfeljebb 25 francia frank (5 P 65 fill.). Maga az ajánlási díj is e két csoportban különböző: az előbbieknél 1 fr. (23 fill.), az utóbbiaknál 60 cts. (12 fill.). Az 50 aranyfranknak megfelelő kártérítést a francia posta csak a nemzetközi forgalomban váltott elveszett ajánlott küldeményekért fizeti.

Egészen különös, a mienktől sok tekintetben eltérő, a francia belföldi szolgálatban a postautalványszolgálat. A francia postautalványnak két fajtája van. Az egyik az úgynevezett *mandat-poste*, vagy, ahogy a francia kezelési szabályok gyakran említik, *mandat ordinaire*, *közönséges postautalvány*, a magyar postaszolgálatban ismeretlen. Ennél a feladónak, ha a küldendő összeg 20 franknál magasabb, egy *demande de mandat, postautalvány kiállítása iránti kérelem című*, a feladóvényhez hasonló nyomtatványt kell a feladó, valamint a címzett nevé-

nek és címének, úgyszintén a kiállítandó utalvány összegének feltüntetésével kitöltenie.

Az utalványt, amely az utalványfelvevő törzskönyv részét képezi, s amelynek jobboldalán feladóvevényszelvény van, a felvevő alkalmazott állítja ki. A felvevőkönyvbe csak az utalvány összegét és az utalvány díját jegyzik be, az utalvány adatait az *utalvány kiállítása iránti kérelem* pótolja, amelyet a felvevő törzskönyvbe az utalványnak megfelelő helyre beragasztanak. A felvevő törzskönyvben a törzs és az utalvány között, függőleges ellenőrző számsor van, amelynek összege 2000 frankot tesz ki. A felvevő alkalmazott a szabályszerűen kiállított utalványt a törzsről ollóval oly módon vágja le, hogy az utalvány baloldalán maradó függőleges ellenőrző számsor tízes, százaz és ezres számainak összege az utalvány összegét tegye ki. Pl. egy 1225 frs. 50 cts.-ről szóló utalványnál az 1000, 200 és 20 számokat kell kivágni. A számok téves kivágása az utalvány érvénytelenítését vonja maga után. Kétezer frankon felüli utalványnál a betűkkel kiírt összeget az utalvány baloldalán a függőleges ellenőrző számsor alatt, minthogy e számsor az ellenőrzésre egymagában már nem elegendő, számokkal is kiírják, maga az ellenőrző számsor pedig egész terjedelmében az utalványon marad. Tíz frankon aluli összegnél egy ellenőrző szám sem kerül az utalványra.

Az utalványt a felvevő alkalmazott, miután azt a törzskönyvből kivágta és az összeget beszedte, a feladóvevényszelvényvel együtt a feladónak kiadja. A feladó dolga azután, hogy az utalványt a címzettnek levélben megküldje. A címzettnek, az utalvánnyal a postahivatalba kell mennie, ahol az összeget a személyazonosság igazolása után az utalvány bevonása ellenében kifizetik.

Ha az utalvány összege 20 frankot nem halad meg, az utalványon csupán a fizetendő összeget tüntetik fel, tehát azon sem a címzett neve, sem a rendeltetési hely nem szerepel. A 20 frankig terjedő összegről szóló utalványt a feladó bárkinek átadhatja, vagy elküldheti, annak összegét bármely francia postahivatal a bemutatónak az utalvány bevonása mellett minden igazolás nélkül kifizeti. Az ilyen utalvány tulajdonképpen az 1926 július 1-ével megszüntetett *posta bont* pótolja, amelynek összege szintén 20 frankig terjedhetett.

(Folytatjuk.)

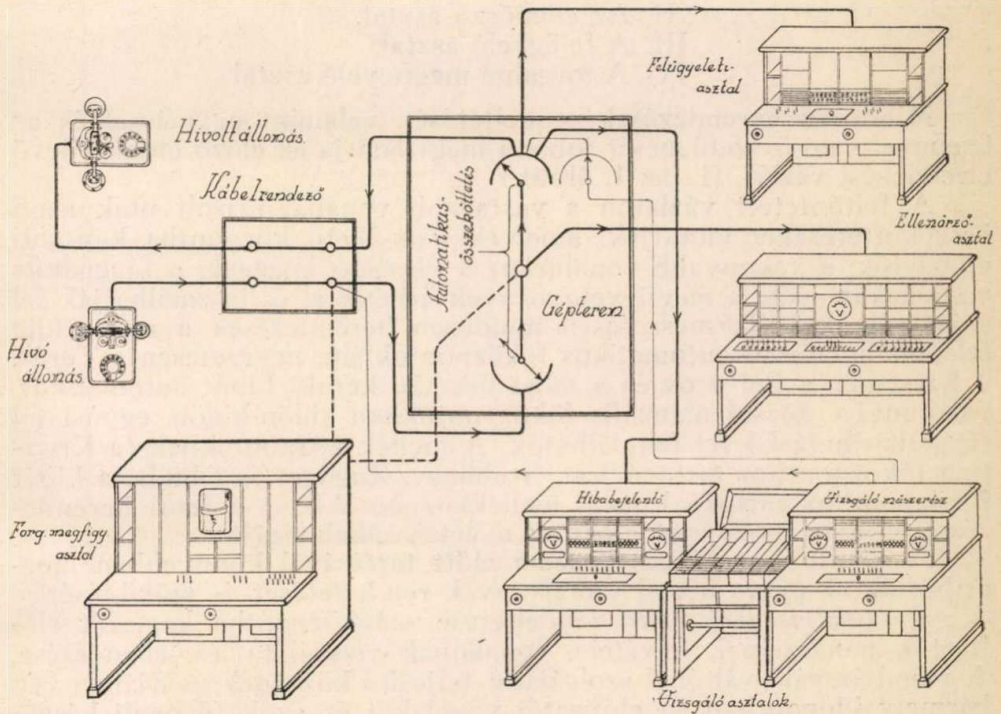
A budapesti automata távbeszélő központok vonalvizsgáló-, ellenőrző-, felügyelő- és forgalmi megfigyelő váltói.

Irta: MATTANOVICH GÉZA, m. kir. postafőmérnök.

Az automatikus kapcsolású központok a rájuk bízott feladatot: az automatikus kapcsolást mindaddig önműködően végzik, míg valamely rendellenesség emberi munkaerő beavatkozását nem teszi szük-

ségessé. Az automata távbeszélő központokban felléphető rendellenességek gyors felismerésére és elhárítására a központok oly berendezésekkel vannak ellátva, melyek a rendellenességeket a fenntartó személyzet tudomására hozzák.

A központi fenntartó személyzet közbelépésére való berendezések közül a manuális központokból már ismeretesebbek: 1. a hibabejelentő, 2. a rendezői szolgálat és 3. a dugasznyilvántartó. Mindezen berendezéseket az automatikus központok üzemében is megtaláljuk, azonban valamivel kiterjesztettebb formában. Az automatikus központok üzembiztonsága ugyanis megköveteli azt, hogy minden létesült kap-

1. ábra.

csolás vagy azonnal lebonyolítottassék, vagy pedig rendellenesség esetén erről az illetékes központi szerv tudomást szerezzen. A manuális központokban a fellépő rendellenességek nagy részét maga a kezelő is szemügyre veheti s arról módjában van jelentést tenni a rendezőnek, vagy tudomására hozhatja azt a hívó előfizetőnek (pl. megszűnt vagy számváltozott állomás hívásánál), az automatikus központokban mindezen rendellenességeket a választó szerkezeteknek kell érzékelniök és azok fennállásáról a fenntartó személyzetet értesíteniök.

A rendellenességeket felvevő berendezések igen fontos tényezői az automatikus központi üzemeknek, mert a hibás vagy bármely oknál fogva félbenmaradt kapcsolások az egész központ üzemére bénító ha-

tással lehetnek s így minden automatikus kapcsolású rendszernek legfontosabb feladatai közé tartozik a rendellenességek gyors levezetésének biztosítása.

Ezen feladatok sikeres megoldása úgy a tervezőnek, mint a vizsgálatokat irányító szerveknek mindenkor kényes problémája marad. A felépült új budapesti Western-rendszerű automatikus központoknál részben korábbi tapasztalatok, részben ezen rendszerrel kialakult és külföldön már alkalmazásban lévő megoldások felhasználásával négy különböző rendeltetésű váltót alkalmaztak az egyes távbeszélő központokban, melyek a következők:

- I. A vonalvizsgáló váltó.
- II. Az ellenőrző asztal.
- III. A felügyelő asztal.
- IV. A forgalmi megfigyelő asztal.

Mindezen berendezések rendeltetését, valamint egymással és az üzemmél való összefüggését jobban megvilágítja az előző oldalon levő elrendezési vázlat. (L. az I. ábrát.)

A feltüntetett vázlaton a vastagabb vonallal rajzolt utak azon összeköttetéseket mutatják, amelyeket az illető központba kapcsolt előfizetők, a vékonyabb vonalúakat a vizsgáló közegek, a szaggatott vonalúakat pedig a megfigyelő szervek érhetik el és használhatják fel saját céljaikra. Természetesen mindezen berendezések a már eddig felépült budapesti automatikus főközpontokban, nevezetesen a Teréz, a Krisztina, a Belváros és a most üzembe kerülő Lipót automatikus, valamint a József manuális főközpontokban külön-külön, egymástól független hatáskörrel feltalálhatók. A mellék központokban (a Krisztina főközpontához tartozó Vár, Svábhegy, Zugliget és Óbuda, a Lipót főközpontához tartozó Ujpest mellékközpontokban) a fenti berendezések csupán összevont alakban nyertek alkalmazást.

A vázolt összefüggések szem előtt tartásával könnyebben megérthetjük az egyes üzemi szerelvények rendeltetését és működését.

A *vonvizsgáló váltó* rendeltetése a főközpontba kapcsolt előfizetők panaszainak felvétele, vonalainak vizsgálata és ellenőrzése. A vonalvizsgáló váltónál szolgálatot teljesítő közegnek módjában van bármely időpontban az előfizetői vonalakat és azok fővonali készülékeit megvizsgálni, hiba elhárításukat ellenőrizni és az előfizetőkkel, valamint az elhárítást végző műszaki közegekkel közvetlenül és kölcsönösen összeköttetésbe lépni. Felhívása a 03 és 09 kétszámjegyű speciális hívószámmal történik és bármely, az ugyanazon főközpontba bekapcsolt előfizető vonaláról felhívható; közvetlen szolgálati vonalon érintkezésbe jöhet más főközpont vizsgáló közegével, szükség esetén pedig öt számjegyű hívószámmal a hálózat bármely vonaláról is felhívható. További funkciója még abban van, hogy az I. híváskereső csoportok foglaltsági lámpáit figyelemmel kíséri, azokról feljegyzéseket készít és rendellenes foglaltság megszüntetésével az arra illetékes szervnek jelenti az észrevételeket.

Rendeltetésének megfelelően el van látva az előfizetői vonalak nyilvántartására szolgáló törzskönyvvel és kartotékrendszerrel, melybe minden, az előfizetők vonalára vonatkozó adat (név, foglal-

kozás, lakás, kapcsolási szám, érpár száma, híváskereső keret és géppont száma, vonal jellege, készülék vagy kapcsoló típusa és nagysága, a vonalhoz bekapcsolt mellékállomások száma, különleges berendezések, az állomás jellege és bekapcsolási időpontja) be van vezetve. A kartotékrendszerből bármely okból kiemelt kartoték a megfelelő intézkedés befejezéséig külön erre a célra rendelt helyre: a váltó asztal lapján beékelt rekeszekbe kerül. A kartotékokra minden bejelentést és időszaki változást rávezetnek.

Az ellenőrző asztal rendeltetése az automata főközpontban előálló rendellenes kapcsolások felvétele és azok ellenőrzése, továbbá a központból kimenő átkérő vonalak vizsgálata. Előbbi szerepének teljesítésére szolgálnak az automata főközpont valamennyi összekötő áramkörének egy-egy jelzőlámpája és kapcsolóhüvelye, továbbá a II. híváskereső csoportok foglaltsági lámpái, az alarm jelzések koncentrációja, végül a téves irányba futott kapcsolások jelzőlámpái. A kimenő átkérő vonalak vizsgálatára szolgálnak az utóbbiak kapcsolóhüvelyei és foglaltsági billentyűi.

A rendellenes kapcsolások felvétele után a rendellenes kapcsolások okát vagy magával a kapcsolatban levő előfizetővel — amennyiben annak az előfizető az okozója — tudatja, vagy pedig a rendellenesség elhárítása végett azt az arra illetékes közegnek továbbítja és az elhárítás megtörténtét ellenőrzi.

A felügyelő asztal tulajdonképpen nem egyéb, mint az automata központba beékelt manuális váltó, melynek segítségével a hívások azon részét, melyet az önműködő gépezet valamely oknál fogva nem hivatott vagy közvetlenül nem képes lebonyolítani, ide irányítjuk. E berendezésnek két fontos funkciója abban áll, hogy egyrészt — mint közbeiktatott szerv — a titkos, tehát csak névvel és számmal — valamint az előzetes engedéllyel hívható állomások kapcsolását közvetíti, másrészt a kapcsolási számokban vagy az állomások üzemiállapotában beállott változásokra ad a felhívó előfizetőknek kellő felvilágosításokat. Mindezen funkciók teljesítésére a váltó kezelőjének külön erre a célra készült áramkörök állanak rendelkezésre.

A forgalmi megfigyelő asztal a központi üzemvezető mérnökök felügyelete alá tartozik, mint ilyen hivatva van áttekinthető képet nyújtani a központ forgalmáról és üzemképességéről. Segédeszközei, melyekkel ezen megfigyelések eszközlése lehetővé válik: a kapcsolási fázisok végigkísérése, automatikus híváspróbák, a forgalom regisztráló műszeren való felvétele, a gépcsoportok foglaltságának megállapítása, előfizetői vonalak működésének megfigyelése.

Az alábbiakban a főközpontok ezen berendezéseit főként kezelésük szempontjából részletesebben tárgyalom, műszaki ismertetéshez csak akkor folyamodom, ha az a berendezés megértéséhez okvetlenül szükséges.

I. A vonalvizsgáló váltó.

A 10.000-es automata főközpontok vonalvizsgáló váltójának képét, valamint mező- és kulcselrendezését a 2. és 3. fénykép és ábra mutatja. Az ábra egy kétmunkahelyes váltót tüntet fel: megjegyezve,

hogy egy 10.000 vonalkapacitású főközpontban 2, a 20.000 vonalkapacitásúban pedig 3 ily váltó van felszerelve.

A kétmunkahelyes vizsgáló váltó középső asztallapján helyezkednek el a vizsgálatok megejtéséhez szükséges dugaszok, úgymint:

- a) a kettős beszélő dugaszok 2 pár,
- b) a vizsgáló dugaszok, $2 \times 4 = 8$ db.,
- c) a földelő dugaszok, $2 \times 1 = 2$ db.,
- d) a kopogó dugaszok, $2 \times 1 = 2$ db.

A kettős beszélő dugasz nem üzemállapotban lévő vonalak fogadására szolgál, mert úgy a kérdő, mint az összekötő oldala beszélő folyammal kapcsolatos; funkciója tehát arra szorítkozik, hogy a már folyammentesnek talált vagy folyammentesített vonalra beszélőfolyamot adjon és azt a vonalfolytonosság szempontjából ellenőrizze. Közvetlen vonal kapcsolására is felhasználható.

A vonalvizsgáló asztal vizsgáló dugaszai tetszés szerinti vizsgálatok megejtésére és beszélgetés felvételére is egyaránt felhasználhatók.

A földelő és kopogó dugaszok hosszabb ideig tartó vonalmegfigyeléseknél nyernek alkalmazást, amikor is a fellépő rendellenességeket a vizsgáló közeg látható vagy hallható módon veszi tudomásul (lámpa, illetőleg kopogó).

A beszélgetés felvételére szükséges beszélőkészlet a váltó asztallapja alatti mikrotelefon-kapcsoló révén csatlakozik az egyes dugaszvezetékekhez.

Az asztallap közepén lévő, rekeszekre osztott bemélyedés a vizsgálat céljából kiemelt előfizetői kartotékok megfelelő csoportosítására való.

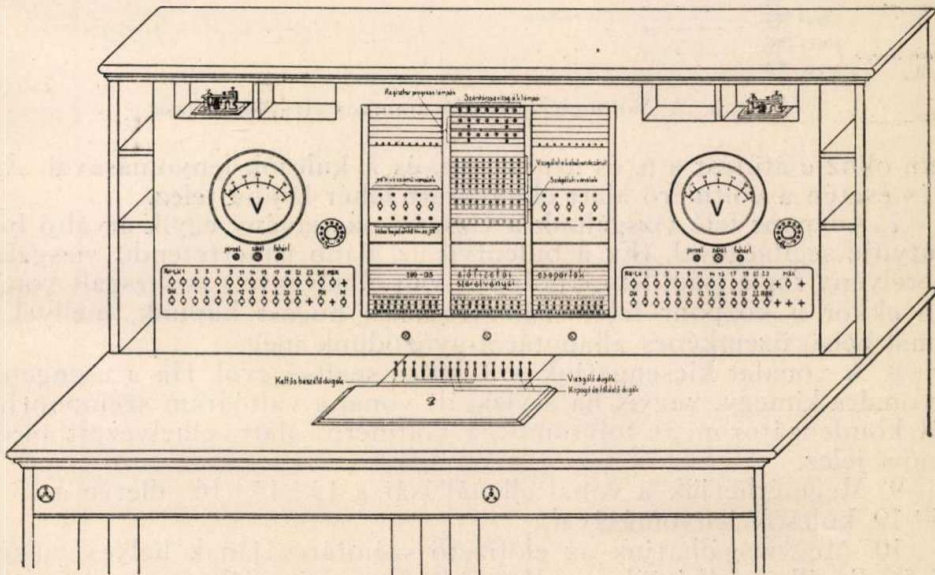
A vonalvizsgáló asztal függőleges elhelyezésű kapcsolómezejének jobb- és baloldalán van felszerelve egy-egy Weston-rendszerű voltméter (0–6, illetve 0–60 Volt feszültség mérésére szolgáló skála-beosztással), ezek alatt két sorban 29 darab kulcs, melyek a megnevezett beszélő-, vizsgáló- stb. dugaszvezetékekre adnak kapcsolásokat. továbbá a vizsgáló dugaszvezetékhez tartozó 3 jelzőlámpa (1 piros, 1 zöld és 1 fehér) és egy számtárcsa. Ugyanez a szerelvény az asztal mindkét oldalán megtalálható. A Weston-rendszerű voltméter segítségével közelítő pontossággal meg lehet állapítani a vizsgálandó vonal szigetelési állapotát, a vonal érintkezését, levezetését és hurokban mért ellenállását. A szigetelés mérésénél a műszer kb. 5–6 Megohm felső határig, az ellenállás mérésénél kb. 20 Ohm alsó határig használható.

A voltméter alatt elhelyezett kulcsok segítségével a következő műveletek végezhetők el:

1. Ha összeköttetést óhajtunk létesíteni bármely vonallal, úgy mindenekelőtt a használatba vett dugaszhoz tartozó kapcsolókulcsot állítjuk megfelelő helyzetbe és pedig a kettős dugaszok alkalmazásával a műszer alatt elhelyezett kulcsok közül az első baloldali kulcspár felső kulcsát (teleptáplálásra vagy csengető váltóáram közvetítésére), a vizsgáló dugaszok alkalmazásakor pedig az 1–4-el jelölt vizsgáló dugaszkulcsokat nyomjuk le. Ez utóbbiakkal egyszersmind folytatóla-

2. ábra. A belvárosi automata-távbeszélő főközpont vonalvizsgáló váltói.

3. ábra. Vonalvizsgáló asztal.

gossá tesszük a vizsgálatra szánt vonalat a voltmétermvizsgáló áramkör felé. (4. ábra.)

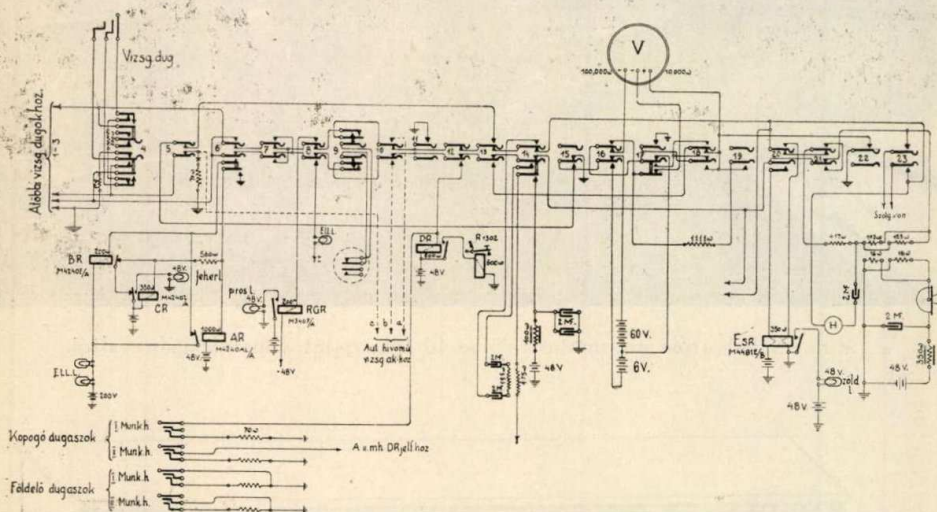
2. A kapcsolt vonalat kihallgatjuk, még pedig ha a vonalon jelentkező esetleges zörejeket jobban akarjuk észlelni, úgy a 21. kulcsot is lenyomjuk, miáltal a beszélőkészlet indukciós tekercseit kiiktatjuk és a vizsgált vonalban csupán hallgatónk áramkört hagyjuk meg.

3. Megvizsgáljuk a vonalat szigetelési állapotára nézve. E célra a 13. kulcsot, majd a 7. kulcsot is lenyomjuk. A vonalvezeték két ágának szigetelését a voltméter mutatja.

4. Megvizsgáljuk a vonalat a vonalágak egymáshoz való szigetelési állapotára nézve. Ehhez a 13. és 15. kulcsokat alkalmazzuk.

5. Vizsgáljuk idegen áram jelenlétét a 13. és 17. kulcsok egyidejű lenyomásával.

6. Megállapítjuk, hogy a vizsgált vonalon 200 Voltos egyenáram

4. ábra. A Voltmérő-vizsgáló áramkör elvi kapcsolása.

nem okoz-e átütést a 6. és azután a 6. és 7. kulcsok lenyomásával. Átütés esetén a voltmérő alatt elhelyezett fehér lámpa jelez.

7. Központ felé vizsgálunk a vizsgáló szerelvény egyik átváltó billentyűje segítségével. (Ez a billentyű az alább ismertetendő vizsgálószerelvény foglaltsági lámpája fölött van elhelyezve.) A vizsgált vonalon ekkor a központ felől számtárcsázási bűgást kapunk, mellyel a vonal belső üzempépes állapotáról győződünk meg.

8. A vonalat kicsengetjük a 8. kulcs segítségével. Ha a csengetés a vonalra kimegy, vagyis ha a vizsgált vonal a váltóáram szempontjából kondenzátoron át folytonos, a voltmérő alatt elhelyezett piros lámpa jelez.

9. Megmérhetjük a vonal ellenállását a 13+15+16., illetve a 13+15+19. kulcsok lenyomásával.

10. Megvizsgálhatjuk az előfizető számtárcsájának helyes működését. E célból felkérjük az előfizetőt, hogy készülékén adja le a „0” számjegyet, azután pedig lenyomjuk a 10. és az Sk-val jelölt kulcsot

(a számtárcsa vizsgáló áramkör kulcsát). A számtárcsa vizsgálóberendezés, melynek a vizsgáló asztalon levő tartozékai — az említett kulcsokon kívül — egy hét lámpából álló lámpasorozat (az utóbbiak a kapcsolómező középső oszlopának felső részén foglalnak helyet), lényegileg az előfizető által működésbe hozott számtárcsa lefutási idejének megállapítására és illusztrálására szolgál.

11. Ha az előfizető a csengető árammal történt felhívásra nem jelentkeznék, úgy a 14. kulccsal fónikus hívást eszközölhetünk, mely esetben egy 400 periódussal szaggatott egyenáram indukciós tekercsen át indukált áramát bocsátjuk ki a vizsgálat alatt álló vonalra. Ez az indukált áram erősen megrezegteti az előfizető hallgatójának membránját, mely oly erős, üvöltésszerű hangot közvetít, hogy azt a telefonkészülékkel szomszédos helyiségekben is meghallják. (Általános használata a forgalomból kikapcsoltatott, minthogy félő volt, hogy esetleg véletlenül valakinek a dobhártyáját megsértheti.)

12. Időszakos levezetés megállapítására a 12. kulcsot használjuk, mikor is az időszakos földelés jelenlétét egy táviró-kopogó jeladásával érzékelhetjük.

13. Teleptáplálás végett a 20. kulcsot alkalmazzuk. A vizsgált vonal zárata esetén a voltméter alatt elhelyezett zöld lámpa gyullad ki.

14. A kapcsolt vizsgálódugasszal létesített összeköttetést az 5. kulcs lenyomásával elbonthatjuk.

15. Sorozatos vizsgálatok megejtése céljából a vizsgáló áramkör egy léptető kulccsal (27. kulcs) is el van látva, melynek (és ezzel egyidejűleg az alább ismertetendő vizsgálószerelvény egyik billentyűjének) lenyomásával lehetővé válik az ugyanazon csoportba tartozó előfizetői vonalaknak egymásutáni gyors vizsgálata.

A vizsgálóasztal *középső*, függőleges elhelyezésű *kapcsolómezőjében* elhelyezett szerelvényeket rendeltetésük szempontjából három főrésztre oszthatjuk és pedig:

1. a vizsgálatok megejtéséhez szükséges részre, melynek segítségével a vizsgálóközegnek a központba futó összes helyi vonalakat és azok fővonali készülékeit módjában van megvizsgálnia;

2. a szolgálati beszélgetések lebonyolítására szolgáló részre, melynek segítségével a főközpontba kapcsolt összes előfizetők a vizsgálóközeget felhívhatják, továbbá ennek révén az egyes távbeszélő központok vizsgáló asztalai kölcsönösen érintkezésbe jöhetnek egymással;

3. a megfigyelő részre, mely a vizsgálóközeget az egyes I. hívás-kereső gépcsoportok túlterhelésére figyelmezteti.

A *kapcsolómező vizsgálatok véghezvitelére szolgáló része* a következő szerelvényekből áll:

A) Minden 200-as előfizetői csoportnak van egy-egy individuális kapcsolószerelvénye, mely két kapcsolóhüvelyből, egy lámpából és három billentvüből áll. (Ezek a szerelvények a kapcsolómező legalsó részét foglalják el.) A két kapcsolóhüvely egyike a 200-as előfizetői csoport páros százasa, másika pedig a páratlan százasa csoportjához közvetíti a kapcsolást. A lámpa egy foglaltsági lámpa, a billentyűk közül kettő (a lámpa alattiak) a bal-, illetőleg a jobboldali vizsgáló-

közeg használatára, egy pedig (a lámpa fölötti) foglaltságtételre és a belső-külső vonalvizsgálat átváltására való.

Ezen berendezés lényege: helyettesíteni az összes, a főközpontba kapcsolt előfizetők vonalainak a vizsgáló asztalhoz való leágaztatását. Ezt a helyettesítést egy kisebb vonalkapacitású központban, melynek csupán néhány száz előfizetője van, megoldhatnók úgy, ha az előfizetők vonalait a vizsgálat esetére a kábelrendezőn át összekapcsolnánk a vizsgáló asztallal; nagyobb kapacitású központban azonban a vizsgálatok gyors lebonyolítására ez a megoldás nem volna elegendő teljesítményű. Ennél a vizsgálati rendszernél a kapcsolás véghezvitele igen egyszerű, mert a vizsgálandó vonalat magában foglaló 200-as csoport kapcsolóhüvelyébe belépve, a kívánt előfizetőt a két utolsó számjegy letárcsázásával azonnal megkaphatjuk.

A kapcsolás automatikus részét a 200-as előfizetői csoport kapcsolóhüvelyeihez szerelt vizsgáló-vonalválasztó és az ezeknek rendelkezésére álló, külön erre a célra szolgáló regiszterek végzik el.

A 200-as vizsgálórendszer kapcsolási menete a következő: a vizsgálóközeg a vizsgálódugaszok valamelyikével belép — mondjuk — a páros százás hüvelybe, a voltméter vizsgáló áramkör 11. kulcsával aktiválja az illető 200-as előfizetői csoport vizsgáló-vonalválasztógép áramkörét, mire az utóbbi rákapcsolódik a regiszterre, amit a számtárcsázási bűgőhang jelez. Erre a vizsgálóközeg a voltméter vizsgálóáramkör 9. kulcsát (számtárcsázási kulcs) lenyomja és a munkahely számtárcsáján a vizsgálandó vonal számának két utolsó számjegyét leadja. A választás ideje alatt a regiszter a kapcsolómező középső részében elhelyezett progress-lámpáival jelzi a választási fokozatokat és a választás befejeztével — minthogy a regiszter is lekapcsolódik — a lámpák kialszanak. A vizsgálóközeg most a voltméter vizsgáló-áramkör 9. és 11. kulcsait nyugvó helyzetükbe állítja és ezzel az automatikus úton kapcsolt előfizetői vonalat a voltméter vizsgálóáramkörtől át beszélőkészletéhez kapcsolta.

A vizsgáló-vonalválasztó áramköre független felépítésű az ugyanazon 200-as előfizetői csoport rendes kapcsolatban résztvevő vonalválasztóinak áramköreitől s így a vizsgálandó előfizetői vonal üzemi állapota dacára is kapcsolható, mindamellett annak üzemi állapotában zavaró hatást nem gyakorol. A vizsgálóközeg tehát mindenekelőtt arról győződik meg, hogy a vizsgálandó vonal nincsen-e beszélő állásban. Ha azt szabadnak találta, úgy előbb azon hívási próbát eszközölhet, azután pedig az illető 200-as vizsgálószerelvény foglaltsági lámpája fölötti billentyűt lenyomva, a vizsgálandó vonalat külső vizsgálatok megejtésére váltja át: megvizsgálja a vonal üzemképes állapotát, az előfizetőt felhívja és vele a panaszra vonatkozólag érintkezésbe lép.

E vizsgálati rendszernek a gyors funkcióképesség szempontjából van még egy fontos előnye, nevezetesen akkor, ha preventív vizsgálatok megejtése végett végig kell vizsgálnunk az előfizetői vonalak egész csoportját. Ilyenkor szükségtelen minden egyes vonal megvizsgálása után elbontanunk a meglévő kapcsolatot és a vizsgáló-vonalválasztót újólá beállítanunk, hanem ehelyett csupán a 200-as vizsgáló szerelvény foglaltsági lámpája alatt lévő billentyűk egyikét

(a két billentyű közül mindig a felénk közelebb esőt) és a vizsgáló-vonalválasztó áramkör tartozékát képező, Msk-val jelölt kulcsot kell lenyomnunk, mire a kapcsolatban levő vizsgáló-vonalválasztó gép automatikusan rááll a sorrendben következő előfizető vonalára.) Ezt a műveletet mindannyiszor megismételjük, amíg a vonalválasztó gép ugyanazon emeletén található 20 vonalat vizsgáljuk.)

B) A vonalvizsgálatok végrehajtásának egy más módja is van, mely azonban jóval hosszadalmasabb és ennél fogva nem tömegvizsgálatokra, hanem behatárolások eszközlésére és hibaelhárítások ellenőrzésére hivatott. Erre szolgálnak a vizsgáló asztalnak a kábelrendező felé vezető kapcsolóhüvelyei, melyek a kábelrendezőben elhelyezett speciális rendeltetésű kapcsolósávokban végződnek. Ha az utóbbiak valamelyikét egy négyerű repülőzsinór segítségével a vizsgálandó vonalnak a rendezőállványon elhelyezett kombinált vizsgáló- és kapcsolósávjával összekötjük, úgy folytonos kapcsolatot nyerünk a vizsgálandó vonallal, még pedig annak úgy belső, mint külső vonal-párjával.

C) Az előfizetők számtárcsái működésének ellenőrzésére szolgáló berendezés — mint már az előzőkben említettem — a számtárca lefutási idejének megállapítására és illusztrálására szolgál. Ezt a funkciót a berendezés egy sorrendkapcsoló és megfelelő jelfogók segítségével végzi el oly módon, hogy a számtárca lefutásával egyidejűleg a sorrendkapcsoló is mozgásban van, a számtárca lefutása után pedig az egyidejűleg megállt sorrendkapcsoló megmutatja, hogy a számtárca lefutási ideje alatt hány körülfordulást tett meg. Minél nagyobb körülfordulást tudott a sorrendkapcsoló megtenni, annál lassúbb volt a számtárca és viszont. A sorrendkapcsoló állandósított helyzetét a különböző lámpák kombinatív kigyulladásá teszi szemlélhetővé. A számtárca lefutási ideje azonban egymagában nem dönti el feltétlenül annak kifogástalan működését, amennyiben a számtárca impulzus rugói el lehetnek állítva s az impulzusok szakítási és záródási viszonya helytelen lévén, a számtárca nem lesz funkcióképes. Ezért a fenti vizsgálat megejtése után még egy hívási próbát is kell az előfizetővel eszközölni, pl. a 03 vagy 09 hívószámú vonalat felhívatni, melyek ugyanide futnak a vizsgáló asztalra.

A vonalvizsgáló asztal *szolgálati beszélgetések lebonyolítására* való szerelvényei a következők:

a) Hibabejelentő vonalak, speciális 03 hívószámmal, mindegyikük egy hívólámpával és egy, a hívás fogadására szolgáló kombinált kapcsolókulccsal. Az előfizetők ezek révén közlik panaszukat a hibaszállal. Minden távbeszélő főközpontnak külön hibabejelentője van. A hibabejelentő felhívása a hívó előfizetőt nem terheli anyagiilag: a beszélgetés perfektuálása után a hívó előfizető számláló berendezése nem halad előre.

A hibabejelentőt természetesen csak üzemképes állapotban lévő vonalról lehet felhívni: az az előfizető, kinek készüléke számtárcaja vagy vonalvezetéke hibás, hiába kíséreltezik a hibabejelentőnek a saját készülékéről való felhívásával; az állomás üzemképtelenségét egy más, üzemképes állomásról kell bejelentenie.

b) A 09 hívószámú speciális vonalak a hibaelhárítást irányító mű-

szerész felhívására szolgálnak. Működésük és felépítésük egyező a hibabejelentő vonalakéval.

c) Bejövő fővonalak, melyek fölhasználásával a hibabejelentőt rendes, öt számjegyű hívószámmal a budapesti távbeszélőhálózat bármely vonaláról fel lehet hívni.

d) Kimenő fővonalak, melyek felhasználásával a vonalvizsgáló asztalnál szolgálatot teljesítő közeg a budapesti távbeszélőhálózat bármely előfizetőjét rendes, öt számjegyű hívással fölhívhatja.

e) Közvetlen szolgálati vonalak a különböző távbeszélő központokban levő vonalvizsgáló szervek közvetlen távbeszélő összeköttetésére szolgálnak.

A vonalvizsgáló asztal *megfigyelő funkciója* csupán az I. híváskereső gépcsoportok foglaltsági lámpáinak szemmeltartására szorítkozik. Jelentősege abban van, hogy az itt szolgálatot teljesítő közeg szem előtt tarthatja az I. híváskereső csoportok túlterheltségét, arról feljegyzést készít s így az előfizetők részéről benyújtott ily értelmű panaszokat az első fórumon már osztályozni is tudja. Amennyiben bizonyos híváskereső gépcsoportok a forgalmasabb órákban ismételt túlterhelteknek mutatkoznak, az illető híváskereső csoportba kapcsolt nagyobb forgalmú állomások más híváskereső csoportba való átkapcsolásával a túlterheltség megszüntethető.

(Folytatjuk.)

Beszámoló németországi rádió tanulmányutamról.

Irta: TOMCSÁNYI ISTVÁN, m. kir. postafőmérnök.

Utam tulajdonképpeni célja a berlini rádió-kiállítás megtekintése volt, azonban az alkalmat felhasználva, látogatást tettem a német posta és rádió-társaságok néhány fontosabb állomásán is.

A rádió-kiállításon természetesen elsősorban a rádió azon berendezési tárgyai és alkatrészei voltak nagyszámban találhatóak, amelyek a vevőkészülékekkel állanak közelebbi összefüggésben és egyrészt a rádiókereskedőket, másrészt és főként a nagyközönséget inkább érdeklik.

Legelsősorban talán a készen piacrakerülő készülékekről kell megemlékeznem. Ezek ugyanis a rádió-piacnak azon darabjai, amelyek úgy külső formájukban, mint belső elektromos berendezésükben leginkább kifejezésre juttatják a rádió mai fejlődési irányzatát.

Külső alakjukra nézve bátran állíthatjuk, hogy a készülékek uniformizálódnak. Az a törekvés, hogy a vételhez a szükséges összes alkatrészek lehetőleg egy tömbben összefüggő egészet képezzenek, már maga megszabja a készülékeknek többnyire azonos, egyszerű hasábalakját. Cikornyás külső diszítések nélkül, egyszerű egyenes vonalakból adódó formájuk a modern ízlésnek is jobban megfelel, de jobban kielégíti a műszaki követelményeket is, mert különösen a nagy téte-

lekben történő gyártásnál, lehetővé teszi a dobozoknak fémből, esetleg más, erre alkalmas anyagból való préselését.

A külső alaknál kell megemlítenem, — bár ez már a belső szerkezettel is szorosan összefügg — hogy a régebbi készülékeket annyira jellemző sok szabályozó gomb, ki-, be- és átkapcsoló az új típusoknál egyáltalában nem található. A törekvés az egy gombbal történő szabályozás. Ez a törekvés érthető és helyes. Azonban egyelőre csak törekvés marad. Megvalósításuk legfeljebb a szerényebb igényeket kielégítő, úgynevezett „körzetvevők”-nél lehetséges. Nagyobb, több hangoló körrrel bíró berendezéseknél, amelyeknél természetesen már a kiterjedtebb hullámsávok vétele is követelmény, okvetlen magával hozza egy-két finom hangolótárcsa vagy emeltyű alkalmazását, valamint a hullámhatárok változtatására szolgáló átkapcsolót is. Kezelésük ennek dacára kényelmesebb és kevesebb szakértelmet igényel, mint a régebbi típusú készülékek.

A kényelmi követelményeket szolgálja belső elektromos berendezésük is. Ez elsősorban abban jut kifejezésre, hogy az új típusok csaknem kivétel nélkül úgynevezett „hálózati készülékek”, amelyeknél a lámpáknak úgy izzító-, mint anódáramát a városi hálózathoz nyerjük.

Kapcsolástechnikai szempontból is eltérések mutatkoznak a régebbi készülékekkel szemben. Az új rendszerek jellemző alkatrésze az arnyékoltrácsú lámpa. Az általa elérhető nagymértékű erősítés, a neutralizálás fölösleges volta és az azonos eredmény eléréséhez szükséges aránylag egyszerű kapcsolás predesztinálja arra, hogy a piacot uralja. Általában a készülékeket egy ilyen rádiófrekvenciás fokozattal látják el, de ha azt keretvételekre is akarják alkalmazni, akkor két fokozatot építenek be. Tagadhatatlan azonban, hogy van egy hátrányos sajátosságuk is, tudniillik a szelektivitás hiányossága. Ennek ellensúlyozására rendszerint már a készülékben beépítenek egy hullámszűrőt.

A hullámhosszhatárok a készülékeknél többnyire 200 és 2000 méter között vannak. Közülök többenél a beállítás ezen hullámhatárok között minden átkapcsolás nélkül lehetséges. Egyes készülékeknél a hullámhatár már 10 méternél kezdődik és 2000 méterig tart. Igaz, hogy e nagy hullámspektrum áthidalása csak tekercscserével történhetik.

Nagyon előnyös fejlődés tapasztalható a készülékek hangfrekvenciás erősítő részeinél. A komoly vizsgálatokat végző laboratóriumokban már régebben felismert tény, hogy a hanganyag magas minőségű visszaadásának az egyenletes frekvencia erősítésén kívül elsőrendű követelménye az alaposan túlméretezett végerősítő is. Ezt a gyárak is tudomásul vették és készülékeiket megfelelő végerősítővel szerelik fel. El kell ugyan ismerni, hogy a nagy kimenő energiák szolgáltatásához szükséges nagy anódfeszültségek alkalmazása alapján véve csak most vált lehetővé, a hálózati csatlakozás megvalósításával. Az alkalmazásnak eddig a telepkérdés képezte akadályát, mely ha akkumulátorról volt szó, méreteivel és a töltőgetéssel sok kényelmetlenséget okozott, ha pedig az anódenérgiát szárazelemek szolgáltatták, a fenntartás költségei a megengedettnél magasabbra növekedtek.

A hangfrekvenciás erősítők teljesítményének növekedése, a hangszórók terén is meghozta a maga eredményét. Az eddigi elektromágneses rendszerek helyét az elektrodinamikusak foglalják el. Előterbe

nyomulásuk nagyon előnyös, mert minőségben az elektromágneseket messze felülmúlják. A magyarázatot a hangszóró áramvezető tekerésén átfolyó áramerősség és az ezáltal létesített erő közötti viszonyban találjuk meg. Míg ugyanis az elektromágneses rendszereknél az áram és erő közötti összefüggés kvadrátikus, addig elektrodinamikuskoknál az összefüggés lineáris. Elterjedésüknek azonban, dacára jó minőségüknek, aránylag magas árak egyelőre útját fogja állani. Hozzájárul ehhez még az is, hogy az elektromágneses hangszórók minősége is javult, amit a helyes méretezésnek, a megfelelő csillapításnak, továbbá a membrán rezonancia mentes megerősítésének lehet köszönni.

A kész rádiókészülékeken kívül az alkatrészek is tömegben voltak. Bár ezen a téren korszakalkotó újdonságról szintén nem lehet beszámolni, a természetes tökéletesedés azonban itt is föltétlenül megállapítható. Ez főként a helyes és célszerű méretezésben, a precíz kivitelben és az anyagok megválasztásában nyilvánul meg.

A rádió-társaság kiállításának legérdekesebb része a zehlendorfi vevőlaboratórium bemutatása volt. A laboratórium rendeltetése részben a német, részben pedig a külföldi hírszóró adóállomások megfigyelése, úgy műszaki, mint művészi tekintetben, másrészt a külföldi adóknak a berlini adóállomáson keresztül rádióvétel útján történő közvetítése. A célnak megfelelőleg a laboratórium legkülönbözőbb speciális vevőkészülékekkel van felszerelve. Mivel a laboratórium céljait — legyen akár állomások megfigyeléséről, akár átvitelről szó — a rendes kereskedelem útján beszerezhető tömegkészülékek nem tudják kielégíteni, az alkalmazott vevők gondos laboratóriumi munkával előállított és precíziós mérésekkel ellenőrzött berendezések.

A rövidhullámú adóállomások számának nagyméretű megnövekedése és a nagyon távoli adóállomások közvetítésének mindjobban előtérbe nyomuló követelménye szükségessé tette megfelelő rövidhullámú vevő szerkesztését is. Az alkalmazást találó vevő nagyon eltér a rövidhullám vevőkről általában alkotott fogalmaktól.

A német posta a kiállításon a rádió átvitel nagyobb berendezéseivel szerepelt, melyeknek behatóbb ismertetése nagymértékben túlhaladná e cikk kereteit, azért csak rövid felsorolásukra szorítkozom.

Az első egy közshullámú telefónia céljait szolgáló adóberendezés. Hivatása volna lehetővé tenni, hogy a relais adók, melyek ugyanazon műsört sugározzák szét, azonos hullámhosszon dogozhassanak. Ha az ezzel folyamatban lévő kísérletek eredményre vezetnek, remélni lehet, hogy a hírszóró állomások részére engedélyezett aránylag nagyon keskeny hullámsáv mai túltömöttsége megszüntethető vagy legalább is csökkenthető volna.

A rádió műsorának egyik adótól a másikhoz juttatása pupinizált kábeleken történik. Az e célra szükséges berendezések és kábelerősítők képezik a német posta kiállításának másik csoportját.

A harmadik részt a Zeesen-ben nem régen üzembe helyezett rövidhullámú adóberendezés egy másodpéldánya alkotja.

A közönséget a kiállításnak ezen része inkább csak mint látványosság érdekelte. Annál behatóbb érdeklődés nyilvánult meg a posta által kiállított azon berendezések iránt, melyek az egyes vevőknél jelentkező vétel-zavarokat vannak hivatva megszüntetni. — A beren-

deezések hosszú sorban egyrészt sematikus rajzokon voltak feltüntetve, másrészt azonban minden rajz alatt a valóságban is össze voltak állítva, hogy a védőberendezések hatása időnként gyakorlatilag is bemutatható legyen.

A legnagyobb érdeklődés azonban kétségkívül a mai idők legújabb szenzációja, a távolbalátó berendezések iránt nyilvánult meg. Egy kisebb teremben, melyet mesterségesen tettek félhomályossá, foglalnak helyet a Karolus, Mihály Dénes, Baird és a német posta távolbalátó készülékei.

A nevek különbözőek, azonban az elvek, melyek szerint a távolbalátást megvalósítani törekszenek, ugyanazok. Az eltérések a mechanikai kivitelben jutnak kifejezésre.

Az átvitel céljából az átviendő képet az adónál valamennyien elemekre bontják, a vevőállomáson pedig újból összerakják.

A felbontásra Karolus a Weiler-féle tükrös kereket használja. Egy erős fényforrás pontszerű fényét a Weiler kerék tükrei megfelelő optikai berendezésen keresztül az átviendő személy arcára vetítik. A fénypont a tükrös kerék forgása következtében olyan mozgást végez, hogy egy-tized másodperc alatt az átviendő arc minden egyes pontját egy pillanatra megvilágítja. — Ennek következménye, hogy ha az átvitt személyt a közvetítés alatt nézzük az a benyomásunk, mintha az illetőt rácson keresztül szemlélnők. Az arcról visszaverődő fénysugarak fotocellára esnek, mely a fényingadozásokat áramingadozásokká változtatja. Az áramingadozásokat megfelelően felerősítve vezetéken közvetlenül a vevőállomásra vagy, ha drótnélküli átvitelről van szó, a rádió adóállomáshoz lehet vezetni. A vevőállomáson a létesülő áram-impulzusokat újból fényerősség ingadozásokká kell visszaalakítani. E célból Karolus egy erős fényforrás pontszerű fényét az úgynevezett Kerr cellán át újból egy Weiler-féle tükrös kerékre vetíti, ahonnan visszaverődve a felfogó ernyőre jut. A Kerr cella rendeltetése, hogy a rajta áthaladó fény erősségét, az adóállomástól a cellára jutó feszültségek arányában befolyásolja. Ha az adó és vevőállomások tükrös kerekerei szinkron forognak, amiről megfelelő berendezés gondoskodik, akkor a felfogó ernyőn az egyes képelemek ugyanabban a sorrendben rakodnak egymás mellé, amint azok az adóállomáson mutatkoznak. — Hogy az adóállomáson lévő személy arcjátéka a vevőnél látható legyen, szükséges, hogy másodpercenként legalább 10 teljes kép jusson az adóállomásról a vevőhöz. Ez az érték azonban a legalsóbb határ, amelynél a kép még erősen vibrál. A mozgó képeknél szokásos másodpercenkénti 16—26 kép-váltás később tárgyalandó okok miatt nem valósítható meg, ezért a kép-váltások másodpercenkénti számát a német posta kompromisszumosan alapon 12.5-ben normalizálta.

Mihály és Baird rendszerénél az eltérés a Karolus rendszerével szemben az, hogy a kép felbontást és összetevést Weiler kerék helyett Nipkow tárcsával végzik; az áramimpulzusoknak fényingadozássá való átalakításához pedig a Kerr cellát helyettesítő neon-lámpát alkalmazták. A német posta által kidolgozott vevőberendezésnél a felbontás Nipkow tárcsával történik, de a fényforrást neon helyett higanygőz-lámpa szolgáltatja.

A berendezések összehasonlításának az átvitt képek minőségét illetően a kiállításon az a nagy akadálya volt, hogy a különböző rendszerek nem azonos alapokon dolgoztak.

A képek finomsága, a részletek gazdagsága ugyanis attól függ, hogy egy-egy teljes kép átviteléhez hány képelemre bontjuk azt föl. Karolusnál egy-egy kép 2300 képelemből állott, míg Mihály Dénes e célra 900, Baird pedig 1200 képelemet használt. Magától értetődik, hogy emiatt a Karolus által átvitt kép birt a legtöbb részlettel. Önként adódik most az a kérdés, hogy ha a képelemek számának növelésével a kép finomsága is növekszik, miért nem alkalmaznak a többi rendszerek is nagyobb számú képelemet? Az akadályt az a törekvés képezi, hogy a távolbalátás a rádió hírszóró állomásokkal legyen megvalósítható.

Az egyes hírszóró állomásoknak ezidőszerint rendelkezésre bocsátott 9000 frekvencia szélességű sáv a nagyobb képelemszámot nem engedi meg. A képelemek számának és a másodpercenként átvitt képek számának a növekedése ugyanis az adóállomás által kisugárzott frekvenciasáv szélességét nagymértékben megnöveli, aminek következménye rádióközvetítésnél az volna, hogy a hírszóró állomások részére rendelkezésre bocsátott hullámsávban, anélkül, hogy azok egymást zavarnák, aránylag csak nagyon kevés képadóállomás volna elhelyezhető.

A távolbalátás tehát, amint az a fentiekből is kitűnik, még gyermekkorát éli. A képek kvalitása bizony még nem üti meg azt a mértéket, amit a laikus közönség, a napilapok szenzációt hajhászó cikkeit olvasva, tőle remél. Ha azonban az aránylag primitív és legfeljebb egy-két személy mellképét ábrázoló kép szemlélése közben arra a tényre gondolunk, hogy annak eredetije tőlünk mégis csak szemmel át nem hidalható távolságban van, akkor már legalább egyelőre az eddigi eredményekkel is meg kell elégedve lennünk és el kell ismernünk, hogy a technika megint egy olyan utat nyitott meg, amelynek további kiépítése csak idő kérdése.

A rádió kiállításon kívül, mint említettem, látogatást tettem a német rádióüzem néhány fontos gócpontjában, így Nauenben, Königs-wusterhausenben, Zeesenben és Zehlendorfban.

Nauen és Königs-wusterhausen a német rádió táviróforgalom lebonyolítására szolgáló adóállomások. A fejlődést ezeknél legutóbbi ottlétem óta főként a rövidhullámú adóberendezések nagymértékű szaporodása jelzi. Az adók, szolgáljanak akár táviró, akár telefonikus üzem lebonyolítására, azonos elvek alapján vannak felépítve. Ugyanez érvényes a zeeseeni rövidhullámú adóra is, amelynek rendeltetése szó-rakoztató műsor kisugárzása a földön minden felé szétszórtan élő németek részére.

Az adók, hullámhosszuknak lehető pontos betartására, majdnem valamennyien kvarckristály vezérléssel bírnak és a szükséges rádió-frekvenciát több fokozatban, frekvencia-sokszorozás által érik el. Az áramszolgáltatás részben egyenárammal, részben váltóárammal történik.

A táviróforgalom másik fontos részét képező berendezéseket a német posta zehlendorfi vevőállomásán volt alkalmam megnézni.

Azelőtt a vevőkészülékek túlnyomólag házilag gyártott berendezések voltak, melynek majdnem minden fontosabb része különálló darab volt és ennek következtében az egész berendezés a rendszertelenség benyomását keltette. A saját gyártmányú vevők helyét ma már gyárilag előállított, precíziós kivitelű u. n. „gonióméteres” vevők foglalják el. A gonióméteres vevők előnye az, hogy velük egy meghatározott irányból lehet a jeleket felvenni, míg más irányból érkező jeleket a vételből kiküszöbölhetünk. Előnyösek másrészt azért is, mert a légköri zörejek bizonyos mértékű kizárását is lehetővé teszik. Magától értetődik, hogy a komplikált feladatok megoldása csak összetett készülékek alkalmazásával lehetséges. A berendezéseket néhány, szintén modern felépítésű, rövidhullámu vevő egészíti ki.

A rádióhírszóró állomások studiói és erősítő berendezései közül a berlinit és a münchenit volt alkalmam megtekinteni. — A berliniben sok új berendezést nem lehet felfedezni, mert az új modern berendezésű „Funkhaus” most áll építés alatt és addig az üzemet a már több év óta használatban lévő studiókból a régi berendezésekkel bonyolítják le.

Sokkal inkább érdemesnek tartom valamivel részletesebben megemlékezni a müncheni hírszóró állomás studiójáról és a kapcsolatos erősítő berendezésekről, annál is inkább, mert a müncheni az európai studiók között ezidőszerint a legújabb és természetesen a legutolsó tapasztalatok felhasználásával épült.

A közvetítések céljaira egy nagyobb és egy kisebb studió áll rendelkezésre, amelyekhez még harmadiknak a felolvasó szoba, negyediknek pedig hírlapi közlemények, meteorológiai jelentések és más hasonló közvetítésére szolgáló kis helyiség csatlakozik. — Berendezését tekintve a legérdekesebb természetesen itt is a nagy studió. Méreteire nézve szélessége 11.90, hosszúsága 23.80 méter, magassága pedig 8 méter. A studióhoz fűzött akusztikai követelményeket a müncheni studiónál egészen más alapokon kísérelték meg kielégíteni, mint az nálunk történt.

A modern studiónál négy különböző hangjelenséget kell megkülönböztetnünk, amelyeknek a közvetítésnél fontos szerepük van. Ezek: a visszhang, az interferencia, az utánhangzás és a rezonancia. A müncheni studiónál a törekvés az volt, hogy a visszhangot és az interferenciát teljesen elkerüljék, ezzel szemben a rezonanciajelenségek és az utánhangzás szabályozhatóan lépjenek fel. Minthogy a studiókban közönség nincs, a hangemésztést előzetes pontos számítások és kísérletek alapján a falfelületek erős megosztásával (oszlopok, díszítések, ablakok, faburkolat, páholyok és egy orgona beépítésével) kísérelték meg elérni. Ezeken kívül fontos szerepük van a menyegyzeten keresztbe húzódó fa sofítáknak. A padló vastag filccel van fedve. Ez úton a visszhang és interferencia mellőzése állítólag teljesen sikerült, az utánhangzás pedig a szükséges rövid időre szorítkozik. Hogy a csillapító berendezések dacára, a terem szükséges akusztikai rezonanciáját elérjék, a faburkolat különböző egymástól messze fekvő hangokra van lehangolva. — Állítólag az ilv módon kiképezett részek a hangokkal együtt rezegnek és megerősítik a mikrofonnál kevésbé érvényre jutó hangokat. A szabályozás lehetőségét állítólag a meny-

nyezet faburkolatának változtatható terhelésével sikerült tág határok között megoldani.

A kisebb termeknél, mivel ezek csak egyszerű akusztikai problémák megoldását szolgálják, mellőzték a nagy stúdiónál alkalmazott komplikált berendezést és a megfelelő akusztikai viszonyok létesítésére egy celotex és faburkolatból készült kombinációt alkalmaztak.

Az erősítő berendezések létesítésénél azt a célt tartották szem előtt, hogy a lehető legjobb felvétel és erősítés megvalósítható legyen és azonkívül, hogy a rendezőknek is módjuk legyen befolyásukat a technikai részben is érvényre juttatni. — Ez természetesen különböző optikai és akusztikai jelzőberendezéseket, lehallgató és utasító készülékeket tett szükségessé.

Az erősítő berendezés két részre van osztva. Az első csoport az u. n. előerősítőket és a rendezéshez szükséges jelzőberendezéseket tartalmazza. — Az előerősítők egy földszinti helyiségben nyertek elhelyezést, ahonnan úgy a nagy, mint a kis stúdiókba be lehet tekinteni. Öszeépítésük egy egységes szekrényben történt, amely négy mezőre oszlik. Az első mezőn 15 darab két fokozatú mikrofonerősítő van beépítve. A második mezőn pedig az ezekhez tartozó 15 egyfokozatú előerősítő nyert elhelyezést. Az összetartozó mikrofon és előerősítők egyetlen kapcsoló működtetésével helyezhetők üzembe. A harmadik mezőn kapcsoló és keverő berendezések foglalnak helyet, melyek segítségével a különböző helyeken folyó előadások tetszésszerint összekeverhetők. (Ennek szüksége főként hangjátékoknál merül fel). A keverőberendezés továbbá módot nyújt a termék utánhangzásának szabályozására. A nagy és kis stúdió ugyanis egy úgynevezett „visszhangszobá”-val (Echoraum) kapcsolható össze, amelynek segítségével nagyon erős visszhanghatást lehet elérni. Az Echo szoba alkalmazásának helyes, vagy helytelen voltára a vélemények megoszlanak. A negyedik mezőn a jelzőberendezések, szünetjel, kezdőjel stb. működtetésére szükséges kapcsolók és távbeszélő berendezések vannak.

Az előerősítők által felerősített hangenergiák az alagsorban elhelyezett főerősítőkhöz jutnak. Két ilyen főerősítő van felállítva, melyek mindenyikéhez hat vonalerősítő csatlakozik, amelyek egymás közt könnyen kicserélhetők. Ugyanitt van felállítva két megfigyelő erősítő, ezek egy-egy 20—30 hangszórót tartalmazó körvezetékre dolgoznak. Egy külön erősítő a „visszhangszoba” hangszórójának táplálására, egy pedig a nagy stúdióban elhelyezett utasító hangszórók működtetésére szolgál. Az utóbbiakat próbák alkalmával a rendező a megfigyelőből használhatja utasítások adására.

A felerősített energiák elosztása egy külön vonalelosztó szekrényen történik, ahonnan 160 érpár vezet a hangenergiákkal ellátandó helyekre. Ugyanezen szekrényen vannak a vezetékek vizsgálatához szükséges berendezések és műszerek felszerelve. Az erősítő helyiség hosszabbik oldalfalán egy 8.5 méter hosszú kapcsolótáblán történik gondoskodás az erősítő berendezések árammal való ellátásáról.

A szükséges feszültségeket és áramokat az erősítő részére 6, 20, 300 és 600 Voltos akkumulátortelemek szolgáltatják.

Az Egyesült-Államok postaköltségvetési hiánya.

Irta: Dr. FORSTER KÁROLY, m. kir. postatanácsos.

Az európai nemzetgazdaságtani és különösen postai tankönyvek úgy szoktak megemlékezni az Egyesült-Államok postájának világszerte ismert költségvetési hiányáról, mint követendő példáról. Ez az állam — szokták mondani — fogja fel a posta igazi hivatását: nemcsak, hogy nem törekszik jövedelmet húzni a postaszolgáltatból, hanem közpénzekből fordít jelentékeny összegeket a postaköltségvetés hiányának fedezésére. Ez a kultúra igazi előmozdítása!

Az amerikai gazdasági és üzleti élet közismert racionális berendezése és praktikus szelleme alapján mindeddig meg voltam győződve arról, hogy az amerikai posta berendezésében, szolgáltatásban és költségvetésének összeállításában nem is lehet kifogásolni való, ott igazán minden a legcélszerűbben és leggazdaságosabban van berendezve. A közelmúltban azonban kezembe került egy hivatalos amerikai kiadvány (The United States postal deficit. Editorial Research Reports 1929.), amely ezt az ügyet — legalább is részemre — teljesen új világításban mutatta be. Azt hiszem, nem lesz érdektelen, ha erről lapunkban is beszámolok.

A posta költségvetésének hiányát az 1929. évre 95 millió dollárban irányozták elő. Ebbe az összegbe nincsen beleszámítva az a 42 millió dollár, amit a posta az 1925—28. évekre visszamenően a vasúti szállításokért a folyó évben pótlólag fizetett. Ámbár az amerikai posta majdnem mindig hiánnyal zárta évi számadásait — 1837-től kezdve csak 14 évben volt bevételi többlet — a folyó évi hiány minden eddigi „rekord”-ot túlszárnyalt. A háború óta ugyanis a hiány így alakult:

Év	A hiány millió dollárban	A hiány a kiadásnak hány %-a
1919	33	8.51
1920	39	8.22
1921	83	15.34
1922	72	15.96
1923	37	6.52
1924	22	3.84
1925	46	7.21
1926	34	4.90
1927	28	4.06
1928	33	4.59

A folyó évre előirányzott 95 millió tehát hatalmas ugrást jelent. Érthető ezért, hogy az Egyesült-Államok új elnöke, Hoover, a parlamentnek küldött üzenetében azt mondta: „A rohamosan emelkedő postai deficitet le kell szállítani és a postát úgy kell megszervezni,

hogy önmagát tartsa fenn, azaz a szolgálatokat az azokat igénybevevő felek fizessék, ne pedig közadókból fedezzék a hiányt”.

Nem az első eset, hogy az Egyesült-Államok törvényhozó testülete érdemlegesen foglalkozik a posta pénzügyi helyzetével. Az utolsó száz év alatt sok vita folyt erről a kérdéstről. Majd mindegyik Postmaster General a hivatalbalépésénél azt tűzte ki célul, hogy a postaköltségvetési hiányt eltüntesse. Harry New, aki 1923—29. közt volt Postmaster General, az elnök utasítására pontos önköltségszámításokat is végeztetett, hogy az egyes postai üzletágak jövedelmezőségét meg lehessen állapítani. A hatalmas költséggel elvégzett számítások igen érdekes képet mutattak. Az összes postai szolgálati ágak közül csak a levél és levelezőlap, az express-kézbesítés és a postatakarékpénztári szolgálat biztosítanak a postának tiszta jövedelmet. A legnagyobbat természetesen a levél és levelezőlap adja, amelynek tiszta jövedelmét azonban teljesen lerontják a többi szolgálati ágak hiányai, amint ez a következő táblázatból látható:

Év	Levél és levelezőlap tiszta jövedelme	Többi szolgálati ágak vesztesége
	m i l l i ó d o l l á r b a n	
1908	53	72
1923	80	127
1926	73	123
1927	83	125
1928	87	133

Az express-kézbesítési szolgálat, mint említettem, tiszta jövedelmet nyújt és pedig $\frac{8}{10}\%$ -ot, hasonlóképpen a postatakarékpénztári szolgálat, amelynek tiszta jövedelme 1927-ben 64.6%-ra, 1928-ban pedig 54%-ra rúgott és így azt méltán a legjövedelmezőbb postaszolgálati ágnak lehet tekinteni.

A legtöbb veszteséget a hírlapszolgálat okozza. A hírlapoknak a világ minden államában oly hatalmuk van, hogy a kormányoknál egész minimális díjszabást tudnak kieroszakolni. Ha Amerikában a helyzet e tekintetben tán nem is olyan, mint Franciaországban, ahol a hírlapdíjszabás a békebelinek egyötöde, azaz a hírlapkiadóknak ma papírfrankban annyit kell fizetniök, mint békében aranyban, az amerikai díjszabás sem jár tőle messze. Majd mindegyik Postmaster General megkísérelte ennek a díjnak emelését, de azt a kongresszusok mindig megakadályozták. Hiába, ha másban nem, abban az egyben minden politikai párt — a legszélsőbb baltól a legszélsőbb jobbig — megegyezik, hogy a postától pártlapjaiknak majdnem díjmentes szállítását igénylik. Hogy a valóságban ennek következtében közadókból tartanak fenn sok olyan lapot, aminek — a csekély előfizetői számot véve figyelembe — semmi létjogosultsága sincs, hogy továbbá ennek következtében a posta az egyéb, közgazdaságilag sokkal fontosabb díjtételeit nem mérsékelheti, az, úgy látszik, mellékes.

Hogy a hírlapokra az amerikai postaigazgatás mennyire ráfizet, azt az alábbi adatok világosan mutatják.

Év	Hírlapokból díjbevétel	Hírlapok postai önköltisége	A posta vesztesége a hírlapszolgáltatból
	m i l l i ó d o l l á r b a n		
1923	31	105	74
1926	34	117	83
1927	34	119	85
1928	34	119	85

A többi szolgálati ágak vesztesége, bár szintén elég nagy, a hírlapveszteség százalékát távolról sem éri el. Az ezekre vonatkozó adatok a következők:

Szolgálati ág	A kiadásnak hány %-a a veszteség
Ajánlás	42.9
Értéklevél és értékcsomag	15.5
Utánvétel	34.4
Utalvány	34.—

A csomagszolgálat — amit csak 1913-ban rendszeresített az amerikai posta, addig magánvállalatok látták el ezt a szolgálatot — körülbelül egymást kiegyenlítő bevételt és kiadást mutat.

A rentabilitás hiánya tehát a legtöbb szolgálati ágnál megvan és e hiány a forgalom fejlődése dacára folyton emelkedik. Sőt rá kell mutatnom még arra, hogy a postahivatalok elhelyezésének, azaz a postahélyeknek költségeit eddig a pénzügyi kormány fedezte. Legújában azonban ezt a nagy költséget (ideértve a korábban épített hivatalok béreit) a postára akarják hárítani. Ez a jelenlegi hiányt nyilvánvalóan még további nagy százalékkal fogja emelni.

A nagy költségvetési hiány kiküszöbölésére nem hiányoznak természetesen a különböző javaslatok. Ezek négy főcsoportra oszlanak: 1. a díjak emelése, 2. a portómentesség eltörlése, 3. a postapénztárakból adott jelentékeny szubvenciók megszüntetése (légipostaforgalom, kereskedelmi hajózás részére stb.) és 4. a postaigazgatás racionális átszervezése.

E javaslatok megismerése alapján fogjuk látni azokat a mélyreható bajokat, amelyekben az Amerikai Egyesült-Államok postája szenved.

A postadíjak változtatása — kivéve az újonnan rendszeresített csomag- és légipostaszolgálatot — a kongresszusnak van fenntartva és így azok felemelése rendkívül nagy nehézségbe ütközik. A hírlapdíjak alacsonyágáról már megemlékeztem; hogy lesz-e az elnöknek elég hatalma ezt a legnagyobb igazságtalanságot megszüntetni, ma bizonyára még maga sem tudja. Meg kell állapítanunk azonban, hogy

a levél- és levelezőlapforgalomból maradó nagy felesleg dacára e két küldemény díjszabása is igen alacsony. A beltöldi levél díja ugyanis 1 unciáig (28 gramm) 2 cent = 11.4 fillér, a levelezőlapé pedig 1 cent = 5.7 fillér. Európában alig lehet találni ilyen olcsó belföldi díjazást, pedig az amerikai élet jelentékenyen drágább, mint nálunk Európában. Itt is volna tehát alkalom az emelésre, de a 2 centes belföldi levél díja olyan mélyen van a köztudatba gyökerezve, hogy annak változtatása aligha fog sikerülni. A közönség ugyanis egyelőre hallani sem akar erről, sőt a helyi levél bevezetését követeli és a helyi forgalomban küldött levél díját unciánként 1 centben, 5.7 fillérben kívánja megállapíttatni. Az utalvány- és csomagdíjakat a bankok, illetőleg magánzállító-társaságok versenye miatt nem lehet emelni. A mellékszolgáltatok díjának emelése pedig azért nem lehetséges, mert ezek viszont már most is nagyon magasak. Pl. az ajánlás belföldi díja legalább 15 cent = 85.5 fillér. (Az ajánlási díj fokozatos, t. i. a feladónak küldeménye elveszése esetére többféle összegben megszabott kártérítést lehet kikötnie.) Jellemző, hogy ez a díjminimum a nemzetközi postaszerződésben megszabott díjnál is magasabb, úgyhogy az Egyesült-Államok eddig — mint Londonban nyíltan megmondták — kifejezetten megszegték a szerződést és az abban megszabott díjnál magasabbat szedtek a nemzetközi forgalomban az ajánlott küldeményekért, a londoni kongresszus alkalmával pedig erre a szerződés zárójegyzőkönyvében kértek külön engedélyt. A díjemelés tehát az egész vonalon igen nehéz és kényes mód a hiány eltüntetésére.

A portómentesség eltörlését az amerikai posta már régóta kéri, de mindeddig sikertelenül. A magyar portómentesség végtelenül nagy terjedelmű volt, de az amerikai sem maradt bizonyos tekintetben nagyon mögötte. Kezdetben a portómentesség nemcsak az összes kormányhatóságokat és a parlament tagjait illette meg, — mint ma — hanem az összes postafőnököket is. Így volt ez különben Angliában is. Az utóbbi portómentességnek az az érdekes következménye volt, hogy a mult század derekáig a vidéki hírlapkiadók majdnem mindenhol a helybeli postafőnökök voltak, akiknek személyi portómentessége ugyanis a kiadásukban megjelenő lapokra is kiterjedt. Sokan e jogot sorsjegyvállalatok alapítására is felhasználták, így a canadainai postamester egy év alatt 3080, sorsjegyet tartalmazó portómentes levelet küldött szét. Ugy a postafőnökök, mint pedig a képviselők egyébként bőségesen felhasználták a személyi portómentességet arra a célra is, hogy szomszédaik, jó barátaik, választóik stb., levelezésének postadíjmentesen való küldését lehetővé tegyék. Az egykorú képek mutatják, hogy ha a képviselők valamely társaságban megjelentek, legelőször a százsámra eléjük tett borítékokat látták el a mindig náluk levő, portómentességet biztosító bélyegzővel. (Harlow: Old Post Bags 459. old.) Mint kuriózumot szokták emlegetni Hamlin szenátort, aki Lincoln elnöksége alatt elnökhelyettes volt és egy társaságban, ahol a hölgyek eléje rakták leveleiket, kérve a szokásos portómentességi bélyegzőt, általános megrökönyödésre elővett a zsebéből — hozzá teszik, saját maga által vásárolt — postabélyegeket és azokat ragasztotta a levelekre. Hogy nem volt követője, azt nem szükséges mondani. A postafőnökök portómentessége a mult század közepén megszűnt, de a kép-

viselők portómentessége még ma is virágzik. Óriási erőfeszítéssel sikerült csak 1896-ban annyit elérni, hogy a „levelek” súlyát korlátozták. Ezáltal, mint az akkori Postmaster General boldogan jelentette, elérték, hogy a pénztárszekerények, gyűrődészkák, függönyök, mezőgazdasági felszerelések stb. díjtalan küldése alábbhagyott, illetőleg „kisebb terjedelemre” szorítkozott. Legutóbb 1923-ban ismét sikerült egy lépést tenni előre: elérték azt, hogy a képviselőknek nem szabad többé a választók részére vetőmagvakat díjmentesen küldeni.

A képviselői egyéni portómentességnél ma már természetesen jóval nagyobb a kormányhatóságok portómentessége, amely címen elmaradó jövedelmet az amerikai posta kb. 7 millió dollárra becsüli. Hogy ez az összeg a 750 millió dolláros postai költségvetéshez viszonyítva aránylag ilyen alacsony, abból magyarázható, hogy náluk tulajdonképpen „birodalmi” hivatalok csak a washingtoni minisztériumok, a hadsereg, a haditengerészet és a posta. Sem a pénzügyigazgatás, sem az igazságügy, sem a tanügy nem birodalmi, tehát összállami, hanem az Egyesült-Államokat alkotó egyes államok fenségjoga alá tartozó feladat. Ezeket tehát nem illeti meg a portómentesség. A képviselői és kormányhatósági portómentesség mindazonáltal, már elvileg is, számottevő tétel és kétségtelen, hogy Hoover elnöknek erős csatát kell itt is vívnia.

A posta által adott szubvenciók már régóta nyomták a posta költségvetését. Sok vasutat csak úgy lehetett megépíteni, hogy a posta olyan nagy hozzájárulást biztosított a társaságoknak, amely sokszorosan felülmúlta a tényleges forgalom után járó szállítási díjakat. Még jobban kifejlődött ez azonban az Egyesült-Államok újabban kidomborodó kereskedelmi flottafejlesztési programjával. A világháborúig a posta e címen 1,200.000 dollárt nyújtott rejtett szubvenció címén az amerikai hajózási társaságoknak. A háború után ez az összeg mindig nagyobb és nagyobb lett, úgyhogy 1928-ban a posta e címen már 7.800.000 dollárt fizetett ki, 1930-ra pedig 23 millió dollárt irányozott elő. Ezeknek az összegeknek jelentékeny százaléka rejtett szubvenció.

A légiforgalom fejlesztésére is óriási összegeket volt kénytelen áldozni az amerikai posta. 1918—1927 között, amikor a légipostaszolgálat állami üzemben volt, 16 millió dollárt költött a posta a légiszállításra. 1927 óta a légiszállítást magántársaságok látják el, amelyeknek érdekében azonban a posta szintén igen nagy áldozatokat hoz, így 1929-ben kb. 11½ millió. 1930-ban pedig 13.3 millió dollárt irányoztak erre a szolgálatra elő. Ezeknek az összegeknek jórésze természetesen szintén rejtett szubvenció. Az új Postmaster General közölte ugyan a légiforgalmi társaságokkal, hogy a posta által eddig fizetett összegeket túlmagasaknak tartja, de nagy kérdés, hogy az Egyesült-Államok jelenlegi erősen harcias szelleme megengedi-e az aviatika pártolásának csökkentését.

A költségvetési hiány eltüntetésére a parlament és a közönség legalkalmasabbnak tartja a postaszervezet reorganizációját és racionalizálását. Hogy az amerikai posta nagyon is rászorul erre, azt a posta vezetősége már régóta hangoztatja is, de azt hiszem, a döntő lépést itt sem lesz könnyű megtenni. Az amerikai posta ugyanis teljesen politikai befolyás alatt áll. A vezetője, a Postmaster General, aki a ka-

binet tagja, politikus és így az elnökkel jön és megy. Az igazgatás ezért nagy hiányát érzi a többi államokban mindenhol meglevő vezérigazgatónak, azaz egy állandó, szakértő főtisztviselőnek, akinek kiválasztásában azonban — hangsúlyozzák — nem szabad a politikának érvényesülnie, hanem egyedül a rátermettségnek és szakismeretnek. Kétségtelen továbbá, hogy a teljes siker elérése céljából a politikai szempontok kizárását az egész vonalon, tehát a kisebb állásokban is keresztül kellene vinni.

A helyzet teljes megértése végett szükséges rámutatnom arra, hogy az Egyesült-Államok postaigazgatása teljesen centralizálva van, azaz nincsenek kerületi igazgatóságok, de viszont az egyes postahivatalok vezetőinek nagy hatásköre van. Jelentőségüket emeli, hogy az egyes városokban levő hivatalok mind a városban levő legnagyobb postahivatal főnökének vannak alávetve, a városban levő többi hivatalok tehát csak kirendeltségek. A hivatalvezetők tehát a nagy városokban hatalmas személyzet felett rendelkeznek. (New Yorkban 499 fiókpostahivatal, azaz kirendeltség van.) Magától értetődik, hogy a nagyobb városok postafőnökeinek személyisége ennek folytán rendkívül fontos az egyes politikai pártokra nézve Amerikában, ahol a politika oly nagy szerepet játszik a közéletben. A pártok — és pedig úgy a demokrata, mint a republikánus — ezt a hatalmi eszközt nem is engedték ki kezeikből, hanem azt teljesen szolgálatukba állították. A mód egyszerű volt. A hivatalvezetőket, legalább is a számottevő helyeken, nem a postatisztviselők közül nevezik ki, hanem a politikai pártok tagjaiból! Az Egyesült-Államokban, a legkisebb IV. osztályú postahivatalokat kivéve, a postahivatalvezetők kinevezésének joga — a szenátus jóváhagyásának fenntartásával — az államfőt, az elnököt illeti. Így aztán a nagyobb, tehát jól fizetett hivatalvezetői állásokat nem egyszer nagyhangú kortesekkel töltik be, akiknek sejtelmük sincs a postaszolgálatról. Igen sok jó könyökű ügyvéd jut így egy-egy zsírosabb postafőnöki álláshoz. A newyorki postafőnök is egy volt ügyvéd. Eredmény: a szakértő vezető hiánya és bizonyos tekintetben elkeseredett személyzet. A közalkalmazotti, így a postás pálya egyébként sem lehet valami nagyon csábító a tehetséges amerikai fiatalember előtt. Eltekintve attól, hogy Amerikában minden valamirevaló ember 40—50 éves korára meg akarja „csinálni” az első millióját, amire az állami tisztviselői pályán egyáltalán nincs kilátás, a postatisztviselőknek szociális viszonyai sem valami túlrózsásak. Így az évi szabadság 15 nap, tekintet nélkül a rangra, szolgálati beosztásra és szolgálati évekre. Ha valaki beteg, 10 napig kapja a fizetését. Csak az a kedvezmény van, hogy a 10 napot összegezni lehet. Ha tehát valaki 3 évig nem volt beteg, a negyedik évben 40 napot tölthet fizetéssel betegállományban. Nyugdíjra — eltekintve a szolgálatképtelenségtől, csak 65, magasabb tisztviselőknél, postafőnöktől fölfelé, 70 éves kor betöltése után van igény. Teljes nyugdíj egyébként ismeretlen fogalom. (L. ezeket az adatokat: United States Official Postal Guide.) Azt talán szükségtelen hozzátennem, hogy ezek folytán az állami tisztviselői osztály alacsony társadalmi kategóriába tartozik, annak nincs meg az a reputációja, ami az európai államok jórésztében megvan és így az abba való bejutás az ambíciók nem nagy fokát jelenti. Érdekesnek

tartom megemlíteni, hogy a világ legnagyobb csomagszállító vállalatának vezérigazgatója, — akivel a napokban e tárgyról beszéltem — szintén így nyilatkozott: „Amerikában vannak a világ legjobb bankárai, de postásaik színvonala elég alacsony”.

A postaszolgálat átszervezése, amint látszik, szintén nagy és nehéz feladat és annak megvalósítása az ottani helyzetben szinte emberfeletti erőt igényel.

Bármelyik tervbevett módját nézzük is a költségvetési hiány elűntetésének, mindegyik elé hatalmas akadályok tornyosulnak. Hoover elnök még nem nyilatkozott arról, hogy melyik módot akarja igénybevenni a célja elérésére, de a decemberben összeülő kongresszusnak bizonyára ez lesz egyik legszenvedélyesebben tárgyalt feladata. Az Egyesült-Államok alkotmánya az elnöknek hasonlíthatatlanul nagyobb hatalmat ad a kezébe, mint bármelyik európai köztársaság, Hoover egyéni súlya is igen nagy, a háború utáni Európa nyomorának enyhítésénél nagy szervező és alkotó erőről tett tanúságot; kérdés azonban, hogy ennek a nagy feladatnak megoldásában, amely már majdnem 100 éve nehezedik az Egyesült-Államokra, szerencsésebb lesz-e, mint elődei, akik majdnem mindnyájan neki fogtak — de sikertelenül — ennek a hálátlan munkának.

Adatok a szabadságharc postájának történetéhez.

Ismerteti: Dr. MONUS FERENC, m. kir. postatitkár.

Amikor az 1848. évi III. t.-c. rendelkezései alapján Klauzál Gábor földművelésügy, ipar és kereskedelemügyi miniszter a magyarországi posta átszervezését megkezdte, óriási feladat előtt állott. Az osztrák fekete-sárga szellemű, hitelét vesztett posta hírnevét kellett első sorban is helyreállítania, ami nem volt könnyű feladat s mégis megbirkózott azzal. A spicli postából máról-holnapra olyan megbízható magyar postát teremtett, amely a nemzeti állam életének hú tükre, igazi kifejezője volt, sajnos csak rövid ideig, mert életfeltételét az akkori rendkívüli események és viszonyok közepette biztosítani nem sikerült. — A kormány első legfontosabb intézkedése a levéltitok védelmére vonatkozott, az azt megsértőknek a törvényes büntetésen kívül az elbocsátást is kilátásba helyezte. A rendeletnek meg volt a várt hatása, mert nem tudunk egyetlen olyan esetről sem, hogy a nemzeti kormány uralma alatt levéltitok megsértése miatt, további kormányintézkedésre lett volna szükség.

Klauzál miniszter belátta azt, hogy a posta szervezetét gyökerében át kell reformálnia s az intézményt izig-vérig magyarrá tenni, mert különben az nem lesz életképes. Minden tekintetben új postarendszert kívánt életbeléptetni, nagyjelentőségű terveihez azonban a gyakorlati tapasztalat hiányozván, a reformokat csak nagyon óvatosan lépésről-lépésre vezette be. Az osztrák postamestereket magyarokkal cserél-

tette ki, a hivatalos nyelvnek a német helyébe a magyar nyelvet tette, magyar címert, magyar lóbogót tüzetett minden posta állomásra s magyar feliratú bélyegzőket készíttetett. A debreceni posta 1848. évből származó betűzőjén, a köriratban Debrecen neve magyarul van bevésve, a hó és nap tört alakban (alól a hónap neve) alatta az évszám s ez alatt virágos girland (fűzér). A pecsétnyomón szintén magyar körirat, belül magyar nemzeti címer. Minden postakocsisnak postásipót kellett viselni nemzetiszínű zsinóron. A debreceni postaépületen éjjel lámpás lógott s nemzetőrök őrizték az épületet egész éjjel. Nagy súlyt helyezett a kormány arra, hogy a postaintézmény magyar nemzeti jellege külsőségeiben is kidomborodjék.

Debrecen városához 1848. évi december hó 8-án érkezik le az Országos Honvédelmi Bizottmány rendelkezése, mely szerint ezután a postaügyekre vonatkozó jelentések a következő cím alatt küldendők: „A postai ügyek vezetésével megbízott honvédelmi bizottmány tagjának, Madarász Lászlónak”. Ugyanakkor elrendelik, hogy a postai levélvizsgálóbiztosok oly egyének legyenek, kiknek jellemük eléggé kezeskedik arról, hogy a levéltitok valóban titok maradjon s a városi hatóságnak e részben eddig tett intézkedését helyeslőleg tudomásul veszik.

Madarász László az akkori idők félelmes hírű rendőrigazgatója intézte a posták ügyeit.

Közben az országot ért nagyhorderejű események rendkívüli intézkedések megtételét tették sürgősen szükségessé, mert Windischgrätz herceg csapatai hihetetlen gyorsasággal nyomultak Pest felé, mire az országgyűlés Debrecenbe menekült s ezzel Debrecen városa mint a kormány székhelye a magyar függetlenségi harc kellős közepébe, gócpontjába került.

Kossuth kormányelnök Pestről Szolnokon, Karcagon keresztül 1849 január 6-án érkezett Hajduszoboszlóra s másnap január 7-én Debrecen népének már gvujtó szónoklatot tart. — 1849 január 10-én az országos honvédelmi bizottmány falragaszokon közli a város közönségével, hogy az országos postaosztály tisztviselői nagvobbrészen már megérkeztek Debrecenbe, de hogy a postaosztály sikeres működését megkezdhesse, felhívja az összes tisztviselőket, hogy akik még nem jelentkeztek Debrecenben. 15 napon belül okvetlenül jelentkezzenek s eddigi késedelmüket is igazolják.

A kormánnyal Pestről Debrecenbe menekült azon postatisztviselők névsora, akik nevét sikerült felkutatnom eddig. a következők: Külkey Vilmos postaminiszteri segédfogalmazó, aki családjával együtt Rósa Kis Bálint. Kiscsapó-utca 2790 szám alatti házánál lett elszállásolva. Dálnoki Sándor postaügyi fogalmazó Szent Anna-utca 2266 szám alatt Halasy Ferenc háztulajdonosnál, Szentiványi Antal postaszámvevőségi tiszt. Péterfia 965 szám alatt Tóth Gergely háztulajdonosnál, Bartai Ede postaszámvevőségi írnök ugvanott, Maver József postahivatali írnök, Nagypéterfia 812 számú házban szállásoltatott el.

A postaosztály, a mai pénzügyigazgatósági épület helyén, a történelmi nevezetességű Komáromi házban helvezkedett el a rendőrigazgatósággal együtt, 6 szobából álló helyiségben. A postaosztály elhe-

lyezkedése után a postamesterek egyre-másra kapták a szigorúbbnál szigorúbb rendelkezéseket, amelyeket majdnem kivétel nélkül Madarász László rendőrigazgató a legfőbb postaügyek intézője írt alá. Így pl. 1849. január 12-én a következő rendeletet kapták: Az országos honvédelmi bizottmánytól az álladalmi postahivataloknak. A legnagyobb felelősség és hazaárulási büntetés terhe alatt meghagyatik Magyarország minden postamesterének és postakezelőjének:

1-ször. Hogy posta állomásaikon feladott minden hivatalos levelek legbiztosabb postai vonalak használata mellett küldjék ide Debrecenbe.

2-ször. Az ellenségtől feladott és bárkinek szóló hivatalos leveleket is szinte biztos postákon ide Debrecenbe szállítani szoros kötelességüknek ismerjék.

3-szor. Tapasztaltatott, hogy a kormány hivatalos levelei nem azon pontossággal és gyorsasággal szállítottak, mint a kormányzat szüksége kívánja, azért Önöknek hivataluk elvesztésének büntetése alatt meghagyatik, hogy a kormány hivatalos leveleit legpontosabb — és gyorsabban szállítsák illető helyeikre.

4-szer. Semminemű bármely cím alatt Pesten megjelenő hirlapot a borítékon kijelölt akárminő helyre elküldeni ne merészeljék, hanem ilyen lapokat az alább olvasható címem alatt egyenesen Debrecenbe küldeni szoros kötelességüknek tartásák.

5-ször. Bármily pesti lap eddig elfogadott előfizetéseket ne Pestre, hanem egyenesen a debreceni főpostaigazgatósághoz haladék nélkül felelősség terhe alatt beküldeni el ne mulasszák, az előfizetést tárgyaló jegyzékkel együtt.

6-szor. Ezentúl bármely Pesten megjelenő lapra előfizetést elfogadni ne merészeljenek. A postahivataloknak e tárgyakbani jelentése elváratik. Kelt Debrecenben, január 12-én 1849 Madarász László, az országos honvédelmi bizottmány tagja.

Ugyanaznap vagyis 1849 január 12-én jelenik meg egyik legfontosabb, a magyarországi postákat érintő kormányintézkedés, mely a debreceni főpostaigazgatóság létesítését tudatja s a postai közlekedésre és irányításra nézve ad a már akkor szomorú helyzetre is jellemző adatokat: Az országos honvédelmi bizottmánytól. Magyarország nemzetgyűlése és az országos honvédelmi bizottmány székhelye Budapestről Debrecen városába áttétetvén, ennek folytán Debrecen városában főpostaigazgatóság állíttatik fel, miért is, a postai közlekedésre nézve rendeltetik:

1-ször. A miskolci posta Ónod felé fog Debrecennel táborig levélpostákkal összeköttetni, miért is meghagyatik a miskolci postának, hogy:

a) Minden hazai hivatalos levelek ezután Debrecenbe küldeszenek;

b) hogy az ellenségtől az ellenséghez, vagy bárhová küldendő hivatalos, vagy nem hivatalos, vagy bármiképp gyanus levelek, vagy bármi proclamációk, hirdetések, stb. lefoglaltassanak és ezen cím alatt „Madarász László honvédelmi bizottmányi tagnak” azonnal felbontatlanul egyenesen Debrecenbe küldessenek.

2-szor. A felső magyarországi postajárásokra nézve rendeltetik hogy:

a) minden hazai hivatalos levelek a kormányhoz vagy a minisztérium bármely ágazatához,

b) minden az ellenségtől az ellenséghez, vagy bárhonnan és bárhova küldendő hivatalos, vagy bármiképp gyanús levelek is vagy bármi proclamációk, hirdetések stb. a nyitrai postáról Lévának, Balassagyarmatnak, Losoncznak, Rimaszombatnak, Miskolcnak, úgy továbbá a zólyomi levelek Rimaszombatnak és innét szinte Miskolcnak, Miskolcra pedig mindég Ónodnak lesznek Debrecenbe szállítandók.

3-szor. Hogy a dunántúli megyék minél szorosabb összeköttetésbe jöjjenek Debrecenel, Somogy, Sopron, Fehér, Tolna, Baranya, Vas, Zala, Győr és Moson megyékből minden néven nevezendő levelek nem Pestnek, hanem Pécsen át Bátaszéknek küldendők, mi végett a bátaszéki postaállomás azonnal magát a bajai postával összeköttetésbe teendő, és a bajai vonalon Szeged felé fognak a levelek Debrecenbe szállítatni.

4-szer. Kaposvár és Pécs között egyedül a levelek szállítására lovas postaállomások fognak rögtön felállítatni.

5-ször. Az aradi postahivatalnak meghagyatik, hogy Erdélyből szülő levelek, mellyek eddig Pestre küldettek, ezentúl ne Pestre, hanem egyenesen Debrecenbe küldessenek.

6-szor. A pesti posta Patajon át Izsákkal fog összeköttetni és Kecskemét, Paks, Félegyháza, Csongrád, Szentes érintésével jön Debrecenel kapcsolatba, mi végett Paks és Izsák között Patajon új levél posta állomás fog rögtön felállítatni, szinte

7-szer. Félegyház Csongráddal posta vonal által fog összeköttetni.

Kelt Debrecenben, 1849 jan. 12. Az országos honvédelmi bizottmány tagja: Madarász László.

E postai járatösszeköttetés szűk és kiterjedelmű voltából komor kép tárul elénk, látjuk, hogy az 1849. évi január havában milyen kis terület ura volt már a magyar kormány s tudjuk azt is, milyen fenyegetően válságos helyzet közepette öntötték a bizalmat, a hitet, a reményt a színmagyar Debrecen városából Kossuth és lelkes társai a még mindig nem csüggedt és nem reményvesztett magyar nép lelkébe.

Nemzetközi postaszolgálati kérdések.

A nemzetközi postairoda egyes postai kérdések megvilágításánál háromféleképp működhet közre. Vagy úgy, hogy az egyes kérdéseket az egyesület tagjai részére véleményadásra felteszi s az összegyűjtött válaszokat közzéteszi, vagy úgy, hogy az egyes országok közt felmerült vitás esetekben felhívásra döntő véleményt mond, vagy végre azzal, hogy bármely kérdésre

minden vita s az egyes igazgatások meghallgatása nélkül a maga véleményét megadja. Ilyen véleményt azonban csak tájékoztatásul, a nemzetközi szerződés és egyezmények magyarázatául csak abban az esetben ad, ha a kérdés nem vonatkozik az egyes postaigazgatások közt felmerült vitára. Az adott vélemény tehát nem valamely vitás eset eldöntése, hanem csak a

nemzetközi postairoda nézete, az egyesületi országokra nem kötelező szövegmagyarázata. Tekintettel azonban arra az erkölcsi súlyra, melyet a nemzetközi postairoda képvisel, ezek az adott vélemények egyes kérdések elbírálásánál s a közfelfogás kialakulásánál jelentős szerepet játszanak. Épp ezért nagyobb érdeklődésre is tarthatnak számot.

Néhány ilyen érdekesebb vélemény ismertetését alább adjuk.

I.

Valamelyik postaigazgatás azt tervezte, hogy postaküldemények bérmentesítésének céljára belföldi forgalmában oly bélyegeket bocsát ki, melyek két önálló részre oszlanának. A felső mező a postabélyeg rajzát tartalmazná, az alsó pedig reklámcélokat szolgálna. A két rész nem volna egymástól perforációval elválasztva.

A kibocsátó postaigazgatás azt kérdezte, vajjon ezek a postabélyegek a nemzetközi forgalomban nem volnának-e szintén használhatók?

A nemzetközi postairoda véleménye tagadó volt. Álláspontja szerint a reklámtoldat elveszi a postabélyeg eredeti jellegét, melyet a nemzetközi szerződés annak szán. Véleménye szerint ilyen postabélyegeket csak az összes érdekelt postaigazgatások beleegyezésével lehetne használni.

(Megjegyezzük, hogy a magyar postaigazgatáshoz is érkezett több ízben kérelem ilyen reklámtoldattal ellátott bélyegek engedélyezése iránt. A m. kir. posta vezetősége azonban a reklám alkalmazását a bélyegek természetével nem találta összeegyeztethetőnek.)

II.

Kérdés merült fel arra nézve, hogy valamely postaküldemény, melynek címirata közelebbi lakás nélkül csak a címzett nevét s a rendeltetési helyet tartalmazza, anélkül, hogy azon „poste restante” megjelölés volna, kezelhető-e poste restante-ként és szedhető-e az után a poste restante küldemények után kiróható külön díj?

A nemzetközi postairoda véleménye szerint: nem. Szerinte ugyanis csak azok a küldemények tekinthetők poste restante-nak, melyekre ez reá van vezetve. Ennek hiányában azok nem minősíthetők poste restante-nak és rájuk e címen semmiféle különdíj sem róható ki.

(Érdekes lesz megemlíteni, hogy a m. kir. posta üzleti szabályzata (95. §., 3. p.) a valamely helyen átutazó utasoknak és hajósoknak szóló oly küldeményeket, melyen nincs közelebbi címadat megjelölve, poste restante-ként kezelteti. Ez az eljárás

a címzettek érdekét szolgálja s nincs ellentétben a nemzetközi iroda felfogásával, mely magyarázataiban főleg azt látja tilosnak, hogy ily küldemények után a posták külön poste restante-díjat szedjenek. A m. kir. posta tudvalevően poste restante küldemények után külön pótdíjat nem szed.)

III.

Egyik postaigazgatás észrevette, hogy a területén lakó címzettek részére nagy mennyiségben érkeznek saját országa nyelvén szerkesztett oly üzleti reklámok és körlevelek, melyek egy másik európai országban kerülnek feladásra. A körlevelek feladójaként nem a feladói, hanem a rendeltetési országban lakó cég szerepelt, a hirdett dolgokra vonatkozó megrendelések is erre a címre voltak esedékesek.

Ezt a küldési módot észrevevő ország postája véleményt kért a nemzetközi postairodától, nem lehet-e arra az esetre is alkalmazni a stockholmi postaszerződés zárójegyzőkönyvének IV. pontját, mely így szól: „Minden ország jogosult a neki célszerűnek látszó bármely rendszabályt alkalmazni annak megakadályozása végett, hogy területéről jövő küldeményeket ne szállítsanak át a határon külföldi postahivatalnál való feladás céljából. Így nevezetesen joga van belföldi díjaival megterhelni vagy a feladás helyére visszaküldeni azokat a küldeményeket, amelyeket az illető országban lakó személyek vagy cégek ugyanezen ország területén lévő személyek vagy cégek címére külföldön adnak vagy adatnak postára abból a célból, hogy az olcsóbb díjakat kihasználják.

Az iroda véleménye szerint a Zárójegyzőkönyv IV. pontja csak azokra a küldeményekre vonatkozik, melyeket az országból valaki azért szállít ki, hogy azokat külföldön adja postára. Ezt a nézetet vallja a svájci posta is, amely a zárójegyzőkönyv szóban lévő határozatát javasolta. Ugyanezt a nézetet hangoztatta a stockholmi postakongresszus tárgyalásain a kérdést tárgyaló bizottság is, amely feltett kérdésre világosan körvonalazta, hogy ezzel a rendelkezéssel azt akarják megakadályozni, hogy levelezését valaki azért szállítsa át az ország határára túl, hogy azt saját országán kívül kedvezőbb díjtétel mellett adhassa postára. (Ez az eset akkor állhat elő, ha például valamely ország belföldi nyomtatvány-díjszabása drágább, mint valamely más külföldi országból hozzá szóló ugyanily küldeményé.)

Annak a kérdésnek a tisztázása, hogy a felvetett eset ennek megfelelő-e, s így a retorzió helye van-e, esetenként az érdekelt postaigazgatás gondja.

(Az 1930 július 1-én életbelépő londoni postaszereződés zárójegyzőkönyvében a kérdést újabb szabályozták s kimondták, hogy a retorzióknak akkor is helye van, ha a belföldön székelő cégek és vállalatok díjszabási különbségek kihasználása céljából üzleti körleveleiket, stb. külföldön állítatják elő s onnét küldetik postán saját országukba.)

IV.

A postacsomaggyezmény foganatosító szabályzatának 9. §-a megengedi, hogy feladó csomagja kézbesíthetlensége esetére az azonnali visszaküldést kiköthesse. A 17. §. pedig ezenfelül azt is engedélyezi, hogy utánvétellel terhelt csomag feladója az azonnali visszaküldést arra az esetre is kiköthesse, ha a címzett az első bemutatás alkalmával az utánvételi összeg kifizetését megtagadja.

A nemzetközi postairoda véleményét kérte az egyik postaigazgatás arra nézve, hogy ily kikötés mellett feladott csomagot, ha címzett az első bemutatás alkalmával az utánvételi összeget nem fizeti ugyan meg, de fizetési készségét kijelenti, vissza kell-e azonnal küldeni, avagy azt 7 napig címzett rendelkezésére lehet-e tartani?

A nemzetközi postairoda véleménye szerint az utánvételes csomag ily esetben a címzett által kívánt időig, de legfeljebb a csomaggyezmény foganatosító szabályzat 17. §-ában megszabott ideig címzett rendelkezésére tartható.

A vélemény indokolása szerint feladónak joga van ugyan utánvételes csomagjának azonnali visszaküldését kívánni, ha címzett az utánvételi összeg megfizetését az első kézbesítési kísérlet alkalmával megtagadja. Abban az esetben azonban, ha címzett a fizetést nem tagadja meg, sőt fizetési szándékát kijelenti, a rendeltetési hivatal a feladó érdekében cselekszik azzal, hogy a csomagot a szabályszerű maximális határidőig a címzett részére raktáron tartja. (A m. kir. posta kézbesítési szabályai ebben a pontban eltérnek a nemzetközi iroda magyarázatától. A P. Ü. sz. 84. §. 1. pontja szerint ugyanis címzett a fizetési halasztást csak akkor kérheti, ha feladó az első sikertelen bemutatás esetén az azonnali visszaküldést nem kötötte ki. A magyar szabályok szerint tehát ily kikötés esetén, ha címzett az első kézbesítési kísérlet alkalmával nem fizetett, ez a tény a fizetési szándékra való esetleges (komolyságára

nézve sokszor vitatható) nyilatkozat ellenére az utánvételes csomag azonnali visszaküldését vonja maga után.)

V.

Egyik postaigazgatás kérdezte, hogy hogy kell kezelni az olyan levélpostai küldeményeket,

a) melyek borítékán feladó oly utasítást adott, hogy azokat kézbesíthetlenség esetén a feladó névszerint megnevezett képviselőjének kézbesítsék,

b) melyek borítékán minden részletes rendelkezés nélkül csak a feladó képviselőjének neve van adva?

Az érdekelt igazgatás közölte, hogy ő az ilyen küldeményeket kézbesíthetlenség esetén a borítékon megnevezett képviselőknak kézbesítette, de kételye van, nem ellenkezik-e ez az eljárás a nemzetközi postaszereződésnek azzal a rendelkezésével, mely szerint a bármely okból kézbesíthetetlen küldeményeket haladéktalanul vissza kell küldeni a származási országba (46. §. 3. p.).

A nemzetközi postairoda véleménye szerint a kérdést feltevő postaigazgatás eljárása az a) pont alatt vázolt esetekben helyes, mert ott a feladó által kézbesíthetlenség esetén előre tett címváltoztatásról van szó. Nem látja azonban az eljárást indokoltnak a b) esetben, mikor is a kézbesíthetetlen küldeményt a származási országba kell visszaküldeni azért, mert a feladó képviselőjének a borítékon történt megnevezése még nem vehető olyannak, mintha feladó kézbesíthetlenség esetére határozottan rendelkezett volna.

VI.

A bélyeggyűjtők egyesületének kezdeményezése alapján felvetett arra a kérdésre, hogy akár lebetűzött, akár lebetűzetlen postai bélyegeket, értékcsikket, értékes űrlapokat, stb. tartalmazó úgynevezett „teljesek“ („entiers“, „Vollstück“), melyekben igen sok forgalomból kivont értékcsikk is van, nem volnának-e üzleti papírként szállíthatók, — az iroda véleménye tagadó.

Az értékjelzést magukon viselő példányok mindig ki voltak zárva a díjmérséklés mellett küldhető levélpostai küldemények közül. Egyébként is a postai bélyegek és értékcsikk nem sorozhatók az üzleti papírok fogalma alá. (K. G.)

JOGESetek ÉS JOGGYAKORLAT.

3.

Soroksár község belterületén 1925. évi augusztus hó 3-ik napjának délelőttjén erős szélvihar következtében egyik szigetelt táviróhuzal olyan helyen szakadt le, ahol alatta a „Budapestvidéki villamossági r. t.” nagyfeszültségű áramvezetéke haladt. Az esti órákban E. A. soroksári lakos nejével és két éves gyermekével egylovas kocsin, amelyen tejet szállított, éppen ezen a helyen akart elhaladni és a szakadt huzal nem vette észre. A ló lába a szakadt táviróhuzalba akadt, amely ki nem deríthető okokból fémes érintkezésbe került a világítási vezetékkel. A ló felbukott és a kocsit úgy elrántotta, hogy a benne ülők mind kiestek. E. A. a lovat a huzalból ki akarta szabadítani és a huzalt megfogta, amire ő maga is holtan terült el.

E. A. özvegye a budapesti kir. törvényszéknél a m. kir. kincstár I. rendű és a Budapestvidéki villamossági r. t. II. rendű alperes ellen maga részére havi 4,000.000 korona, kiskorú gyermeke részére pedig 24-ik életéve betöltéséig havi 1,000.000 korona járadék, valamint 5,000.000 korona temetési költség és az elhullott loért 8,000.000 korona tőke és jár. megfizetése iránt kártérítési pert tett folyamatba.

A budapesti kir. törvényszék 1926. évi február hó 24-én kihirdetett ítéletével I. rendű alperest (a m. kir. kincstárt) végrehajtás terhével kötelezte, hogy felperesnek 13,000.000 korona tőkét, ennek 1925. évi augusztus hó 17-től járó 14.5 százalékos kamatát, továbbá özvegye tartamára 1925. évi augusztus hó 3-tól havi 2,000.000 korona, kiskorú gyermeke részére pedig 16-ik életévének betöltéséig havi 1,000.000 korona járadékot és pedig tőkét, kamatot és az eddig lejárt járadékreszleteket egy összegben 15 nap alatt, az ezentúl járandó járadékreszleteket pedig minden hó 3-ik napján előzetesen fizessen. Felperes keresetének ezt meghaladó részét I. r. alperessel, az egész keresetet pedig II. r. alperessel szemben elutasította. Az ítéletnek a járadékfizetésről rendelkező része I. r. alperessel szemben fellebbezésre tekintet nélkül végrehajtható. A törvényszék ítéletét a többek közt a következőkkel indokolta: A bíróság I. rendű alperes kártérítési kötelezettségét megállapítandónak találta, mert a felperes férjének halálát s lova elhullását az I. rendű alperes által fenntartott táviróvezeték egyik huzalának ieszakadása okozta és habár a m. kir. meteorologiai és földmágnességi intézet hiva-

talos értesítése szerint az 1925. évi augusztus hó 3-án délelőtt 10 és délután 2 óra között, valamint este fél 7 óra körül viharos szél fújt és úgy a táviróvezeték huzalának leszakadása erre a viharos szélre vezethető vissza, ez a körülmény az alperes kártérítési kötelezettségét nem érintheti, mert az alperes, mint villanyárammal feltöltött táviróvezeték tulajdonosának és fenntartójának köteletségében áll a vezetéknek olyan karbantartása, hogy a vezetéknek szélvihar ellenében is lehetséges legyen az ellenállása. II. rendű alperessel szemben a keresetnek nem volt jogos alapja, mert a II. rendű alperes vezetéke, amely szélvihar ellenében is érintetlen maradt, a felette elhúzódozó táviratvezeték leszakadt huzalával érintkezett ugyan s így villanyáram által a leszakadt táviróhuzal megláttatott, de ez a szükségképpen következésmény semmi összefüggésben nincs a kereseti balesettel. A kereseti igény összességében tekintetben megállapítható, hogy az elhunyt tejkereskedéssel havonként átlag 5,000.000 koronát megkereshetett. Ezt alapul véve, feltételezve, hogy ennek $\frac{2}{5}$ részét az elhunyt saját részére felhasználta, az özvegy részére a $\frac{2}{5}$ részt, vagyis havi 2,000.000 koronát, a kiskorú részére $\frac{1}{5}$ részt, vagyis havi 1,000.000 koronát járadékként megfizetni kellett, még pedig a baleset napjától az özvegynek özvegye tartamára, a kiskorú részére pedig ennek 16. életéve betöltéséig, mint amely korban keresőképessége az elhunyt társadalmi állását és foglalkozását szemelőtt tartva bekövetkezhetik.

Az elsőbírói ítélet ellen úgy a felperes, mint pedig a m. kir. kincstár fellebbezéssel élt. A kir. kincstár a marasztalás miatt és amiatt, hogy amennyiben felperesnek kártérítésre joga van, annak megfizetésére II. rendű alperes mint veszélyes üzem, egyedül kötelezendő. Felperes fellebbezésében a járadékoknak a keresetben kért összegre való felemelését kérte.

A budapesti kir. ítélőtábla 1927. évi január hó 15-én hozott ítéletével az elsőbíróság ítéletét megváltoztatta és úgy az I. rendű, mint pedig a II. rendű alperest egyetemleg arra kötelezte, hogy 15 nap alatt, felperesnek 1040 pengő tőkét és ennek 1925. évi augusztus hó 17. napjától járó 5 százalékos kamatát, továbbá az 1925. évi augusztus hó 3. napjától kezdve és minden rákövetkező hó 3. napján való esedékességgel I. rendű felperesnek özvegye tartamára, havi 160 pengő és ugyanannak kezéhez kiskorú részére, ennek 16. életéve betöltéséig havi 80 pengő életjáradéki tőkét,

úgyszintén mindkét életjáradéki tőkeösszeg után az esedékesség napjától számított 5 százalék kamatot fizessenek. Az I. rendű alperes a felperesek életjáradékát csak az életbenlétel és az özvegyi állapot hatósági bizonyítvánnyal való igazolása ellenében köteles fizetni. Ez az ítélet a teljesítési határidő elteltével az elsőbírósági marasztalás erejéig, az I. rendű alperessel szemben egészében, a II. rendű alperessel szemben pedig az életjáradék, annak kezdő időpontjától számított és a per folyása alatt lejárt részleteire felülvizsgálati kérelemre tekintet nélkül előzetesen végrehajtható.

Az alperesek kártérítési felelősségének kérdésében a kir. ítélőtábla a következő jogi álláspontot foglalta el:

Jogsabály az, hogy aki önállóan oly ipari vagy egyéb foglalkozást folytat, vagy bármely célra oly üzemmódot alkalmaz, amely természeténél fogva kölcsönös veszéllyel jár, felel az ilyen iparüzésből, foglalkozásból vagy üzemmódból akár az alkalmazottra, akár harmadik személyre háruló kárért, hacsak nem bizonyítja, hogy a kárt erőhatalom, másoknak elháríthatatlan cselekménye, vagy magának a károsultnak kizárólagos saját hibája okozta.

Ily felelősség alatt állanak különösen a vasúti, sikló és gőzhajózási vállalatok, a gáz és villamosság szolgáltatásával foglalkozó, a vízvezetéki építő és bányavállalatok, továbbá mindazok, akik gépkocsit, felvonógépet, repülőgépet vagy léghajót járatnak.

Az ily természetű vállalkozások mind a veszélyes üzem fogalma alá esnek s különösen ilven a II. rendű alperesnek villamos világítási vállalkozása. (P. H. T. 547.)

A veszélyes üzemek jogi következménye pedig az, hogy a veszélyes üzemet tárgy felelősség terheli.

A jelen esetben azonban a II. rendű alperest nemcsak a tárgyi felelősség, hanem a semmivel sem menthető gondatlanság is felelőssé teszi a felperesnek káráért, amint az a következőkből nyilvánvaló:

A II. rendű alperesnek villamos világítási hálózata akkor épült az I. rendű alperesnek táviróvezetékét keresztezve, amikor az I. rendű alperesnek vezetéke már meg volt s így tudván, hogy az I. rendű alperesnek vezetéke létezik s ennek létezése, ha a II. rendű alperes rendes gazda gondosságával járt volna el, már eleve oly műszaki berendezés létesítésére kellett volna őt készítenie, amely felperes jogelődjét ért balesetnek előfordulását egyenesen kizárta volna.

E helyett II. rendű alperes, még csak azt, a legegyszerűbb előrelátás által parancsolt rendszabályt sem követte, hogy az I. rendű alperesnek hálózata alatt elvonuló vezeté-

ket szigetelte volna s nem gondoskodott arról sem, hogy az I. rendű alperesnek feltehetően elhúzódó vezetéke, elszakadás esetén ne fekhessék a villamos világítási vezeték-re és ezt, a legegyszerűbb hálónak alkalmazása már minden körülmények között is biztosította volna.

Nem védekezhetik a II. rendű alperes azzal, hogy a közigazgatási hatóság ily rendszabályok alkalmazását részére nem írta elő, nem pedig azért, mert a közigazgatási hatóság esetleges elnézése, vagy enyhébb felfogása nem szüntette meg azt a veszélyt, amit az óvatossági szabályok elmulasztása magában rejt és amely veszélyt a II. rendű alperes éppen foglalkozásánál fogva, a legcsekélyebb gondosság mellett is már előre is láthatott és amit előre látnia feltétlenül kellett volna is.

Kétségtelen, hogy a balesetet a II. rendű alperesnek magas feszültségű árama idézte elő, amelyet az I. rendű alperesnek elszakadt és a földre ielógó huzala közvetített, mert a táviróvezeték, köztudomásúlag nem vezet oly nagy feszültségű áramot, amely az élet kioltására alkalmas lenne.

Az I. rendű alperesnek vállalkozása tehát nem a veszélyes üzemekhez tartozik, de *különleges körülmények között a táviró üzemet is veszélyesnek kell tekinteni.*

Azzal, hogy az I. rendű alperesnek huzala elszakadván, reája fekkent az alatta elhúzódó s a II. rendű alperesnek tulajdonát képező villamos világítási hálózatra és ennek áramfeszültségét felvehette s így a táviró-vezetékben is a magasfeszültségű áram keringhetett, veszélyessé vált a táviróvezeték is, amint a jelen perben tárgyalt eset is mutatja.

Az I. rendű alperesnek üzeme tehát felvéve az erős áramot, veszélyessé vált s ezért az I. rendű alperes már ezen az alapon is köteles a kártérítésre, de emellett még azért is, mert a baleset bekövetkezésében őt gondatlanság is terheli. Gondatlansága pedig abban áll, hogy a II. rendű alperes hálózatának megépítésekor nem hatott arra, hogy a táviróhuzalnak elszakadása esetére gondoskodás történjék arról, hogy a II. rendű alperes a légvezetékait kellően szigetelje és hogy a két vezeték között biztonsági hálózt alkalmazzanak. Azt az I. rendű alperes műszaki személyzetének tudnia kellett, hogy a táviróhuzalok akár avultságuk, akár szél, vagy más természeti behatások folytán gyakrabban elszakadnak és műszaki ismereteik birtokában azt is előre láthatták, hogy az óvatossági rendszabályok hiányában halálos balesetek is történhetnek.

Ezt a gondatlanságot az előrelátásban azután tetézte az I. rendű alperes személy-

zete az által, hogy tudomása lévén arról, hogy a táviróhuzal a II. rendű alperes hálózatával való kereszteződés helyén még a délelőtti folyamán elszakadt és mégsem gondoskodott estig arról, hogy azt kijavítsák. Nem mentheti a felelősség alól az a körülmény, hogy nagyobbmértvű vonalhibák helyrehozatalára kellő számú műszaki személyzettel nem rendelkezik, mert már ez a körülmény is indokoltá tette volna azt, hogy erre való figyelemmel olyan műszaki berendezésről gondoskodják, hogy a kérdésben forgó baleset be ne következhessek.

A balesetet együttesen okozó üzemek tulajdonosai tehát a felperesekkel szemben egyetemlegesen felelősek; mert nem állapítható meg, hogy a balesetet erőhatalom, vagy a felperesek jogelődjének kizárólagos hibája okozta volna.

Erőhatalomra azért nem hivatkozhatnak az alperesek, mert a megállapított tényállás szerint a leszakadt huzal legalább fél napnál huzamosabb ideig lógott a leszakadás helyén, míg a baleset bekövetkezett. Az a körülmény, hogy a leszakadt huzal huzamosabb ideig ott maradt, nem természetes folyománya annak, hogy azt az erős szél elszakította, miután eltávolítása nem volt teljességgel lehetetlen.

A felperesek jogelődjét nem terheli a baleset bekövetkezésében semmiféle hiba. Ugyanis nem lehet az egyszerű, a földműves osztályhoz tartozó E. A.-tól oly műszaki ismeretet megkívánni, hogy az utca felett elhúzódó és elszakadt táviró vezetékhez ne nyuljon, mert abban esetleg a II. rendű alperes hálózatában keringő áram is végig fut, mert a táviró vezeték árama rendszerint nem oly erős, hogy annak érintése bármely hátrányos eredményt létesítene, másfelől a helyzet megkívánta szűkszerűség volt, hogy felbukott lovának talpraállítása sikerüljön és az adott esetben semmi jel nem mutatott arra, hogy a leszakadt táviróhuzalnak, vagy magának a felbukott lónak érintése, halálos veszedelmet rejt magában annál is kevésbbé, mert hiszen a leszakadt vezeték huzalnak az a része, ami a földre ért, maga is még szigetelt volt.

II.

Az állandóan követett bírói gyakorlat szerint a kiskorú felpereshez hasonló társadalmi helyzetben lévők, életüknek 16. évének betöltésével elérték azt a kort, amikor már önálló keresetre tudnak szert tenni és eltartásukra szükséges anyagiakat megtudják szerezni s így atyjuktól annak elhalálózásával pedig azoktól, akik kártérítésre kötelesek, az atya által juttatott el-

tartás helyett, kártérítést nem igényelhetnek s ezért felpereseknek erre irányuló kérését el kellett utasítani.

III.

Tekintettel arra, hogy az I. rendű alperes közpénztárból teljesít fizetést, ki kellett mondani, hogy a felperesek fizetést csak abban az esetben igényelhetnek tőle, hogyha a rendelkező részben meghatározott körülményeket hatósági bizonyítvánnyal igazolják, míg a II. rendű alperesre vonatkozólag ezt a rendelkezést azért kellett mellőzni, mert az állandóan követett bírói gyakorlat szerint a hatósági szervezettel nem rendelkező jogi személyek vagy magánosok ugyanezt nem jogosultak igényelni, mert ezekről a körülményekről maguk is meggyőződhetnek.

A másodbírói ítélet ellen úgy az I. rendű, mint pedig a II. rendű alperes felülvizsgálati kérelemmel élt. A kir. Kúria a felülvizsgálati kérelmeket elutasította. Az ítéletet többek közt a következőkkel indokolta:

A II. rendű alperesnek erősáramú villamosság vezetésére berendezett vállalata a veszélyes üzem fogalma alá esik.

A keresetben előadott balesetért tartozó felelősségét tehát nem zárja ki a védekezésül általa érvényesített az a körülmény, hogy az ő vezetéke műszaki szempontból helyesen volt szerelve, mert az I. rendű alperes huzalai szigetelve lévén, az ő huzalainak szigetelésére szükség nem volt, amennyiben az előírások szerint 2 vezeték közül csak az egyik szigetelendő és mert a technika mai állása mellett védőhálót kifeszíteni nem szokás; de különben is ilyennek alkalmazására inkább az I. rendű alperes volna kötelezhető, akinek 30 szál vezetéke halad a keresztező ponton, ahol öneki csak egyetlen szál huzala vonult el.

A tárgyi felelősségre tekintettel közzömbös az, hogy melyik alperes hálózata készült előbb, s melyiké utóbb, valamint az is, hogy a fémek érintkezése mi okból támadt, azért a II. rendű alperes által e részben ajánlott bizonyítás felvételét a fellegbezési bíróság jogszabálysértés nélkül mellőzhette.

Ugyanis a veszélyes üzem tulajdonosa a kellő óvintézkedések megtétele és a közbejött véletlen esetében is felel.

Az adott esetben a fennforgó különleges körülmények között az I. rendű alperesnek táviró-üzemét is veszélyesnek kell tekinteni, mert — amint a most elbírálás alatt álló eset is mutatja, — ez az üzem is veszélyessé válhatik, ha vezetékai nagyfeszültségű áramvezeték felett vannak kife-

szítve s elszakadás esetén a nagyfeszültségű árammal érintkezésbe kerülő táviró vezetéknek azonnali helyreállítására és ezzel a veszély kizárására, az I. rendű alperes nincs felkészülve.

Hogy pedig az adott esetben a helyzet ez volt, az I. rendű alperes védekezéséből is kitűnik.

Ez az alperes ugyanis azt adta elő, hogy nagyobb mérvű vonalhibák helyrehozatalára kellő műszaki személyzettel nem rendelkezik.

A balesetet együttesen okozó üzemek tulajdonosai tehát a felperesekkel szemben egyetemlegesen felelősek, mert a fellebbezési bíróság által felhozott helyes okból az sem állapítható meg, hogy a balesetet kizárólag az elhalt E. A. hibája vagy erőhatalom okozta.

Ezek szerint alpereseknek a marasztalás miatt előterjesztett felülvizsgálati támadása alaptalan.

De alaptalan a marasztalás mértékére nézve előterjesztett panasz is, mert a családfelesztése folytán a családfőtől élvezett tartás címen igényelhető kártérítés mértéke ahhoz igazodik, hogy az elhaltnak az elhalálozás idején mennyi volt a keresete s abból mennyit fordított azoknak eltartására, akiknek az eltartásáról a törvényről fogva gondoskodni volt köteles.

Az eltartásra jogosítottak igényének csorbítására ugyanis nem szolgálhat az, hogy ezek eltartójuk elvesztése után létfenntartásukról gondoskodni igyekeznek és saját tevékenységükkel bizonyos jövedelemre tesznek szert.

A II. rendű alperes, mint nem közpénztár, nem követelheti, hogy a felperesek életben létüket s illetve az I. rendű felperes özvegyi állapotát hatósági bizonyítvánnyal igazolják.

Közli: Dr. Tajthy József.

4.

Kártérítési igény tévesen fizetett postautalványért.

(A berlini III. sz. országos törvényszék 1929. évi május hó 10-én kelt 5 S 907/29. számú ítélete.)

A Berlin-lichtenbergi postahivatalnál egy berlini cég 1928. évi január hó 26-án Karl A. Halle/Saale poste-restante címre 300 Reichs-Markról szóló postautalványt adott fel. A postautalvány január 27-én érkezett a hallei postahivatalhoz. A postahivatal poste restante osztályában ekkor már egy megkeresés feküdt, amely szerint Karl A. címre érkező poste restante küldemények Magdeburgba utánküldendők. A megkeresésnek megfelelően a postautal-

ványt Magdeburgba továbbították, ahol azt január hó 28-án Karl A. lakásán kézbesítették.

Utólag derült ki, hogy a postautalvány nem is ennek a Karl A.-nak volt szánva. A postautalvány összegének jogos címzettje egy ugyanazon nevet viselő Karl A. volt. Az utalvány ez utóbbit illette, aki január hó 28-án a Halle/saalei postahivatalnál a postautalvány után érdeklődött. Azt a felvilágosítást adták neki, hogy részére semmiféle pénzküldemény nincsen. 30-án megismételte kérdezősködését, és amikor a postahivatal ismét tagadó választ adott, távbeszélőn érdeklődött cégénél a várt pénz elmaradása miatt, amire a tévedés nyomban kiderült. Nem sikerült azonban az utalvány összegét a jogosulatlan címzettől visszaszerezni.

A feladó cég erre kártérítési igényt jelentett be, azzal a megokolással, hogy a posta a befizetett utalványok összegéért szavatol. A berlini főpostaigazgatóság azzal érvelt, hogy a postautalvány címe a német Postautalvány Szabályzat 3. §-ában előírt kellékeknek nem felelt meg. A hivatkozott szabályzat szerint ugyanis a postautalványok címzettjeit olyképpen kell a címben megjelölni, hogy az minden kétséget kizárjon. A Postautalvány Szabályzat 27. §-ának 3. pontja értelmében pedig a feladó tartozik viselni mindama következményeket, amelyek a meg nem felelő címzésből erednek.

Az ügy perre került. A feladó céget úgy az elsőfokú, mint a fellebbviteli bíróság keresetével elutasította. Az ítélet indoklása a következő:

„A keresetet el kellett utasítani. A postatörvény 6. §-ának 4. pontja értelmében a német posta a befizetett postautalványok összege erejéig szavatol. Azaz szavatol a feladóval szemben a befizetett összeg erejéig annyiban, hogy az utalvány összege a jogosult címzettnek kifizettségéig. A jelen esetben a német posta a feladó cég által befizetett összeget egy Karl A.-nak kifizette, aki a Halle/saalei postahivatalhoz utánküldési kérelmet nyújtott be. Ezzel a posta a postautalvány kifizetésére vonatkozó kötelezettségének t. i., hogy az összeget a jogosult címzettnek kifizesse, eleget tett. Mert az az egyén, akinek a címére a küldemény szolgált, nevezetesen a Karl A. Halle/Saale poste restante címre pénzküldeményt váró címzett, megkapta az összeget. Hogy ez a címzett nem ugyanaz a Karl A. volt, aki részére a feladó cég a pénzküldeményt szánta és hogy a sors véletlen iátéka folytán két ugyanazon nevű egyén létezik, akik Halle/Saale-ban poste restante címre küldeményeket vártak, a német postát nem érinti. A dolgok állása

folytán a posta nem lehet abban a helyzetben, hogy a postautalványok, kifizetésénél utánajárjon annak, illetve megvizsgálja, hogy tényleg ugyanannak az egyénnek fizetik-e ki a postautalvány összegét, akinek a feladó azt szánta és figyelemmel legyen arra is, vajjon nincsen-e egy hasonló nevet viselő más egyén is, aki részére a küldemény tulajdonképpen szárvan van.

Ennélfogva panaszosnak ama érvelése, hogy a postának kártérítési kötelezettsége fennáll, nem helytálló.

Nem a posta dolga, hogy a küldemények feladásánál minden esetben megvizsgálja, vajjon a küldemények címzése helyes és teljes-e. Bár jogában áll küldeményeket elégtelen címzés miatt visszautasítani. Ettől az eljárástól való eltévelyés esetében, a feladó azonban semminemű jogot nem formálhat. A panaszos dolga lett volna a Postaüzleti Szabályzat 3. §-a értelmében a címzettet oly pontossággal megjelölni, amely minden bizonytalanságot kizárt volna. Ez például olyképen történhetett volna, hogy panaszos a címzett állását is megjelölte volna, amint az poste restante címre küldött küldeményeknél nagyon is gyakran használatos, vagy pedig a címben hozzáfűzte volna, hogy címzett hová való, esetleg valami más megjegyzést is lehetett volna a címhez hozzáfűzni. Ha panaszos ezt elmulasztotta, úgy a szerencsétlen véletlen folytán előállott kárt csak saját magának tulajdoníthatja.

Arról, hogy a postának a pénzt Karl A.-nak nem is Magdeburgban kellett volna kézbesítenie, a fent előadottak alapján szó sem lehet. Mert ez a Karl A. a posta előtt

a cím alapján a jogosult címzett volt, tekintet nélkül arra, hogy lehetséges volt, hogy még egy másik Karl A. is létezik, aki küldeményeit Halle/Saale-ba várja. Ha panaszos a posta hibáját akarja bizonyítani az által, hogy az ő általa gondolt Karl A. kérdezősködése alkalmával azt a felvilágosítást kapta, hogy részére pénzküldemény nincsen, ez a dolog lényegét nem befolyásolja. A Postaüzleti Szabályzat 64. §-a szerint — amelynek határozmányai a postatörvény 50. §-a értelmében a feladó és a posta közötti szerződés alapját képezik, — a posta nem szavatol oly károkért, amelyek a felek helytelen értesítéséből származnak. Továbbá nem lehet a posta köteleessége a jogosult Karl A. címzett érdeklődésénél megvizsgálni, vajjon a pénz időközben nem fizettetett-e már ki egy ugyanolyan nevű Karl A.-nak ugyanazzal a címmel, vagy pedig nem továbbított-e az egy másik rendeltetési helyre.

Az a körülmény, hogy a postaigazgatás az eset megvizsgálása és a pénzküldemény visszaszerzése céljából az esetet tárgyalta, semmiképpen sem lehet bizonyítéka annak, hogy a posta ez esetben hibás volna. Egészen természetes, hogy az alperes postának, mint a közönség érdekeit szolgáló nyilvános intézménynek, gondjának kell lennie arra, hogy a pénz a lehetőséghez képest a jogosult címzett részére visszaszereztesse. Ebből az eljárásból a posta hátrányára bármely kártérítési kötelezettséget megállapítani, teljesen indokolatlan.

(Deutsche Verkehrs-Zeitung, 1929/33. sz.)

Strasser Ferenc.

A berni nemzetközi irodának vitás ügyekben adott véleménye.

I.

A magyar és román postaigazgatások között támadt vita két ajánlott levél kártérítése tárgyában.

A Budapest 21. számú postahivatalnál a feladó 1925. évi október hó 15-én „Községi bíró Martonos” és 1925. évi december hó 9-én „Katona Ferenc unitárius lelkész Martonos” címre két ajánlott levelet adott fel. Az egyiknek ragszáma 2, a másiké 621 volt. Feladó az előírt egy évi határidőn belül mindkét ajánlott levél tárgyában a felvevő hivatalnál felszólalt.

A felvevő hivatal a két tudakozványt a jugoszláv postaigazgatáshoz tartozó Mar-

tonos postahivatalnak küldte meg, ahonnan azok nemleges elintézással érkeztek vissza. Erre a magyar postaigazgatás a feladótól bevont címmásolatok alapján megállapította, hogy az ajánlott levelek rendeltetési helye a román megszállott területen fekvő Martonos volt (jelenlegi elnevezése Firtanus), miért is a tudakozványokat 1926. évi október hó 30-án a román igazgatásnak továbbította s egyúttal közölte az ajánlott levelek pontos továbbítási adatait is, megjegyezvén, hogy azok tárgyában visszajelentés hozzá nem érkezett. Az 1927. évi február hó 21-én kelt átiratában a magyar postaigazgatás a tudakozványok elintézését megsürgette. Minthogy sürgetésére vá-

laszt nem kapott, az 1927. évi május hó 14-én kelt ajánlott levélben továbbított átiratában értesítette a román igazgatást, hogy amennyiben egy hónapon belül kielégítő választ nem kap, a stockholmi szerződés 54. cikkének 2. §-a értelmében feladót kártalanítani fogja.

A román igazgatás erre az átiratra sem válaszolt, miért is a magyar igazgatás feladót 1927. évi augusztus hó 2-án a román posta terhére kártérítette. Erről a román igazgatást még aznap értesítette s kérte a két ajánlott levélért kártérítés címén feladónak fizetett 100 arany frank visszatérítését. Válasz azonban czúttal sem érkezett. A magyar igazgatás tehát 1927. évi december hó 14-én újból kérte a 100 aranyfranknak, valamint a stockholmi szerződés értelmében az 1927. évi november hó 2-től számított 7 százalékos kamatainak megküldését.

Végre 1928. évi május hó 11-én a román igazgatás válaszolt, megküldte címzetek írásbeli nyilatkozatát az ajánlott levelek átvételéről s értesítette igazgatásunkat, hogy ezzel az ügy végleg elintéztnek tekinthető. Egyúttal sajnálatát fejezte ki, hogy a kártérítési összeg visszatérítése iránti kérelmünket nem teljesítheti. Igazgatásunk természetesen e válaszban nem nyugodott meg s újból megismételte kívánóságát. Válaszában a román igazgatás elutasító álláspontját a következőkben indokolta:

Az ajánlott levelek rendeltetési helye a jelenlegi elnevezés szerint „Firtanus” lett volna, amelynek régi magyar elnevezése „Firtos-Martonos”. Ezzel szemben feladó rendeltetési helyként csak „Martonos”-t írt, aminek következtében a tudakozványok a hasonló hangzású Martinus postahivatalhoz kerültek (régii magyar elnevezése Homoródszentmárton), amely hivatal a tudakozványokra azt a választ adta, hogy az ajánlott küldemények oda nem érkeztek meg. A tévedést tehát elsősorban maga a feladó okozta azáltal, hogy a rendeltetési helyet sem a régi magyar, sem a jelenlegi elnevezés szerint nem jelölte meg helyesen és ezzel a nyomozást megnehezítette. A román igazgatás megjegyezte még, hogy a stockholmi szerződés 55. cikkének 3. §-a értelmében igazgatásunknak annál is inkább joga van a kifizetett kártérítési összeget feladótól visszakövetelni, mert az ajánlott levelek címzetek részére való kézbesítése utólag beigazolást nyert.

E válasz beérkezése után meg is kíséreltük a kifizetett kártérítési összeget feladótól visszavenni. Ez azonban nem sikerült. Ennélfogva továbbra is ragaszkodtunk ahhoz, hogy azt a román igazgatás térítse vissza. Ily értelemben a román igazgatást

újból értesítettük. Ez azonban ismét elutasító választ adott oly megjegyzéssel, hogy őt a felelősség nem terheli s ha a feladó nincs abban a helyzetben, hogy a kártérítési összeget visszatérítse, úgy azt egyedül igazgatásunknak kell viselni.

Ezek után igazgatásunk a román igazgatás beleegyezésével, a berni nemzetközi irodához fordult, amely az alábbi véleményét nyilvánította.

A szóban levő ajánlott levelekre vonatkozó tudakozványokat a magyar igazgatás a felvevő postahivatal hibája következtében, amelyért egyedül ő felelős, csak 1926. évi október hó 30-án továbbította a román igazgatáshoz. Minthogy a stockholmi szerződés 47. cikkének 2. §-a értelmében „felszólalni csak a feladást követő naptól számított egy évi határidőn belül lehet”, az 1926. évi október hó 15-én feladott 2 ragszámú ajánlott levélre vonatkozó tudakozványt a román igazgatás már nem tartozott elfogadni, mert azt a küldemény feladása után egy év és 15 nap mulva továbbították hozzá. A román igazgatás tehát erre az ajánlott levélre vonatkozóan joggal visszautasíthatja a felelősséget, amelyet a felvevő hivatal hibájából a magyar igazgatás tartozik viselni.

A stockholmi szerződés 55. cikkének 3. §-a értelmében azonban visszkereseti joggal élhet, miután a román igazgatás az ajánlott leveleknek a címzett részére történt kézbesítését okmányszerűleg igazolta.

Az 1926. évi december hó 9-én feladott 621 ragszámú ajánlott levélre vonatkozóan azonban a tudakozvány érvényes volt. Minthogy a román igazgatás több, mint 18 hónapig várt (1926 október 26-tól 1928 május 11-ig), míg a szabályszerű időn belül hozzá érkezett tudakozványt elintézte, holott azt a stockholmi szerződés 54. cikkének 2. pontja, valamint e szerződés fogantató szabályzata 44. cikkének 6. §. 2. bekezdése értelmében, legkésőbbben a felszólalást követő naptól számított 6 havi határidőn belül el kellett volna intéznie, a felelősség ezért az ajánlott levélért őt terheli. Ennek folytán tartozik a magyar igazgatásnak visszatéríteni az 50 aranyfrankot, melyet az a stockholmi szerződés 50. cikk 2. bekezdése, 53. cikk és az 54. cikk 1. és 2. §-ai értelmében feladónak kifizetett. A román igazgatás ugyancsak tartozik a magyar igazgatásnak a stockholmi szerződés 56. cikke 2. bekezdésének értelmében az 50 aranyfrank összegnek 7 százalékos kamatait is megtéríteni.

A stockholmi szerződés 55. cikkének 3. pontja értelmében természetesen a román igazgatásnak feladóval szemben visszkereseti joga van.

II.

Szalámit tartalmazó csomagok hiányának kártérítése tárgyában támadt vita a magyar, jugoszláv és görög postaigazgatások között.

A Szeged 2. számú postahivatalnál az 1926. évi szeptember hó 29-én 2134—2142 ragszám alatt „The Near East Commercial à Athènes” címre feladott, szalámit tartalmazó csomagokat nem lehetett kézbesíteni. A rendeltetési hivatal a felvevő hivatalról értesítette. Az értesítés 1926. évi december hó 2-án érkezett a felvevő hivatalhoz, amely azt 1926. évi december hó 4-én a feladónak azzal a rendelkezésével küldte vissza, hogy a csomagok „Atlas Transport Ges. à Athènes” új címre kézbesítendők. A csomagokat azonban az új címen sem lehetett kézbesíteni s 1927. évi február hó 27-én, mint kézbesíthetetlenek, a felvevő hivatalhoz visszaérkeztek.

A külsőleg sértetlennek látszó tértí csomagokat (leszgezett faládák) a Szabadka—Budapest 36. számú mozgóposta a jugoszláv postától 1927. évi február hó 25-én Szabadka pályaudvaron kifogás nélkül vette át.

A Szabadka 2. számú postahivatal a csomagrovatlapot és a szállítóleveleket közvetlenül a vonat indulása előtt adta át a mozgópostának, miért is a csomagok mérlegelése csak a vonat kiindulása után az útvonalon történhetett meg. Mérlegeléskor a csomagok mindegyikénél kisebb-nagyobb súlyhiányokat állapítottak meg s e hiányokat a Budapest 78. számú postahivatal visszajelentés útján 1927. évi február hó 26-án közölte a Szabadka 2. számú jugoszláv postahivattal, ahonnan azonban a visszajelentés nem érkezett vissza.

A Budapest 78. számú postahivatal tényállási jegyzőkönyvet is vett fel, a csomagokat annak kísérete mellett továbbította feladási helyükre, Szegedre, ahol a visszakézbesítés alkalmával megállapították, hogy azok tartalma részben megromlott, részben az egerek összerágták, azonfelül a 2136 és 2142. ragszámú csomagok tartalmából egy-egy rúd szalámi hiányzott.

Feladó a kár fejében 100.48 pengő kártérítést kért.

A feladó által kért kártérítés kérdésében a jugoszláv igazgatás a felelősséget azzal az indokolással utasította el, hogy a csomagokat 140 napi időtartam után küldték csak vissza a feladási helyre. Ezért tehát arra kérte igazgatásunkat, hogy a felelősség kérdésében — „miután ő nincs érdekelve” — közvetlenül a görög igazgatással tárgyaljunk.

A görög igazgatás pedig elutasító álláspontjának közlésekor azzal érvelt, hogy egyrészt a csomagok tartalmának hiánya a küldemény természetének volt a következménye (beszáradás), másrészt pedig a csomagokra vonatkozóan visszajelentést nem kapott. A nagy késedelmet pedig, amely a csomagokat a görög postánál érte, a feladó intézkedésének tulajdonította.

Igazgatásunk a görög érveléssel szemben természetesen rámutatott arra, hogy a kár nem a küldemény természetének, hanem inkább az egerek pusztításának s azonkívül kifosztásnak volt a következménye. Rámutatott arra is, hogy a csomagok kézbesíthetlenségéről a felvevő magyar postahivatal értesítést nem kapott s hogy a visszaküldés a stockholmi csomagegyezmény 19. cikkében foglalt rendelkezésekkel ellentétben, késedelmesen történt.

Érveléseinkre a görög igazgatás azt javasolta, hogy a kárt az érdekelt három igazgatás közösen viselje.

A jugoszláv igazgatás e javaslatot kereken elutasította s álláspontját most azzal indokolta, hogy az átszállítás az ő területén kifogástalanul történt. Igazgatásunk is csak a kifosztott tartalom (2 rúd szalámi) árának harmadrészét lett volna hajlandó viselni, oly indokolással, hogy a kifosztás részletei nem állapíthatók meg. Az egerek okozta kárért, valamint a beszáradás következtében esetleg előállott súlyhiányért azonban a felelősséget teljesen a görög igazgatásra hárította.

Meg kell még jegyeznem, hogy az ügyre vonatkozó iratsomag, amelyet a magyar postaigazgatás a görögnek megküldött, ez utóbbinál elkallódott.

A fentiekből láthatjuk, hogy iratváltásaink a két érdekelt igazgatással nem vezettek eredményre. Ezért tehát közös meg egyezéssel ebben az ügyben is a berni nemzetközi irodához fordultunk, amely az alábbi véleményt nyilvánította:

Az érdekelt igazgatások által ismertett tényállásokból következik, hogy a csomagok a Szegedről Athénbe való továbbításakor, vagyis 1926. évi szeptember hó 29-én, kifogástalan állapotban voltak.

Ezt a körülményt egyébként — amelyet sem a közvetítő igazgatás, sem pedig a rendeltetési igazgatás nem tagadott, — eléggé bizonyítja az a tény, hogy sem a jugoszláv, sem pedig a görög igazgatás a magyar igazgatás terhére visszajelentést nem állított ki. Súlyhiányt is csak a csomagok tértí útjában a magyar igazgatás állapított meg s erről 1927. évi február hó 26-án visszajelentést küldött. A hiá-

nyokra vonatkozóan felvett teljesen részletes adatok igazolják, hogy a Szabadka—Budapest 36. számú mozgóposta a mérlegelést a lehető legpontosabban végezte.

Ezt a Budapest 78. számú postahivatal a Szabadka 2. számú postahivatalnak okmányszerűleg igazolta. A magyar posta-igazgatás tehát a stockholmi csomaggyezmény fogantató szabályzata 42. cikkének 1. §-ában előírt rendelkezések értelmében járt el, amely a következőképp hangzik: „Valamely, az érdekeltektől igazgatások szavatosságát maga után vonó hiánynak vagy változtatásnak, illetőleg szabálytalanságnak megállapítása esetén visszajelentést kell kiállítani és azt ajánlott levélben az indító kicserélő hivatalhoz kell küldeni.” A magyar igazgatás tehát a szóbanlevő csomagok kárterítése kérdésében egyáltalában nincs érdekelve. Javaslátát pedig, hogy az ellopott 2 rúd szalámi árának egyharmadrésze fejében 3.94 pengőt hajlandó fizetni, nyilvánvalóan engedékenységből tette. Miután azonban e javaslatnak a másik két igazgatásnál nem volt eredménye, azt figyelmen kívül kell hagyni.

A jugoszláv igazgatást nem lehet ily határozottan mentesíteni a felelősség alól. Ez az igazgatás ugyanis a csomagokon oly szabálytalanságokat hagyott figyelmen kívül, amelyeket okvetlenül észre kellett volna vennie. Ezzel a kijelentésével a nemzetközi iroda a görög igazgatásnak azon állítására utal, hogy két csomagot át kellett csomagolni. Továbbá a görög igazgatás azt állítja, hogy a csomagokat a visszaküldés alkalmával lemérlegelték s ez alkalommal a két rúd szalámi hiányon kívül egyéb szabálytalanságot nem állapítottak meg. Az iratcsomóban e mérlegelés eredményére vonatkozóan ugyan nincs semmiféle irat, de mivel a görög igazgatás ezt határozottan állítja, azt el kell fogadni. A jugoszláv igazgatás tehát azáltal, hogy nem vizsgálta meg e csomagokat tértí útjukban a lehető legkörülményesebben, attól a pillanattól kezdve, amidőn Szaloniki postahivatal tőle visszajelentést nem kapott, alkalmat adott a görög igazgatásnak arra, hogy megkísérelje a felelősséget magáról részben elhárítani. Egyidejűleg megfosztotta saját magát attól a lehetőségtől, hogy a csomagok hiányára vonatkozóan magát a magyar postaigazgatással szemben teljesen igazolja.

A közvetítő igazgatás által elkövetett felsorolt hibák azonban a berni nemzetközi iroda véleménye szerint inkább adminisztratív jellegűek s nem olyanok, amelyek a jugoszláv igazgatás pénzügyi felelősségét is maguk után vonhatnák. Nehéz ugyanis feltelezni azt, hogy valamely aránylag igen rövid átszállítási időtartam alatt 9 csomag

kivétel nélkül olyan súlyhiányt, sérülést vagy kifosztást szenvedjen, mint amilyent a szóbanlevő csomagok a tényállás alapján szenvedtek.

Nem így áll az eset a görög igazgatásra vonatkozóan, amelynél a csomagok hosszú ideig visszatartottak s amely e tekintetben nem szolgáltatott elegendő igazoló bizonyítékokat. A szóbanlevő csomagokat 1926. évi szeptember hó 29-én továbbították s a felvett hivatalhoz csak december hó 2-án, vagyis megérkezésük után 2 hónap mulva, érkezett visszajelentés a kézbesíthetlenségről.

A stockholmi csomaggyezmény 19. cikke 4. §-ának első bekezdése szerint „a címzettek rendelkezésére tartott, vagy poste restante címzett csomagokat kézbesíthetetlennek kell tekinteni a rendeltetési ország szabályaiban előírt megőrzési határidő letele után; ez a határidő azonban nem haladhat meg a tengerentúli országokkal való forgalomban 4, egyéb viszonylatokban 1 hónapot.” Egy hónapi határidőt jelöl meg a „Recueil de renseignements d'intérêt général concernant les colis postaux” (A csomagokra vonatkozó általános tudnivalók gyűjteménye) című hivatalos kiadvány Görögországra vonatkozóan. A felvett hivatal tehát egy hónappal később kaptak meg a visszajelentést, mint ahogy azt meg kellett volna kapnia. Még akkor is, hogyha a feladó a kézbesíthetlenség esetére elmulasztotta volna a szállítólevél hátlapján rendelkezéseit közölni, a fent idézett cikk 1. §-a értelmében a visszaküldés határidejének 15 nap és egy hónap között kellett volna mozognia.

De a berni irodának az 1925. évi december hó 1-én kelt 10.236/329. számú körövénye szerint is a görög igazgatás 1 hónapi, helyesebben 30 napi időtartamot jelölt meg, amidőn e tárgyban a francia igazgatás kívánságára a berni iroda az egyesülethez tartozó összes igazgatásokhoz, tehát a görögökhöz is, kérdést intézett.

Továbbá a görög igazgatás a kézbesíthetetlen csomagoknak új címzett részére való kézbesítése tárgyában a feladó által adott s az 1926. évi december hó 4-én kelt rendelkezés beérkezése után is két hónappal tovább őrizte a csomagokat, miután azok a Szaloniki kicserélő hivatalban történt néhány napi őrzés után csak 1927. évi február hó 25-én érkeztek vissza a magyar postaigazgatáshoz.

Nem lehet csodálkozni tehát, hogy 4 hónapig tartó raktározás után, amelyből legalább 2 hónapot a görög igazgatás hibájának kell tulajdonítanunk, a szóbanlevő csomagok a tartós csomagolás ellenére is oly hiányt és sérülést szenvedtek, amely a jelen vitának tárgyát képezte.

A nyomozási iratoknak a görög szolgálatban történt elveszése szintén oly hiány, amely a görög igazgatás rovására írandó. Ez a hiány azonban nem akadályozhatja meg a berni irodát abban, hogy véleményét mondjon.

Véleménye pedig az összes felsorolt tények alapján az, hogy a görög igazgatás anyagi felelősséggel tartozik. A feladó által követelt 100.48 pengő kártérítést tehát egyedül a görög igazgatás tartozik megtéríteni.
Közl.: Dr. Rác Alfons.

KÜLFÖLDI SZEMLE.

Néhány számadat New-York város postaforgalmáról. New-York városában 55 elsőosztályú és 265 szerződéses postahivatalnál 18.000 alkalmazott látja el a postaszolgálatot. Naponként átlag 16 millió közönséges és 156.000 ajánlott levélpostai küldeményt adnak fel e hivataloknál. A havonként feladásra kerülő kézbesíthetetlen küldeményekben átlag 100 dollár készpénzt találnak; a New-Yorkban feladott, de kézbesíthetlenség címén eladott csomagok árverésénél havonként 30.000 dollár folyik be; naponként postadíjakból átlag 252.000 dollárt számolnak el; címnyomozó hivatala naponként 350.000 tévesen irányított, közöttük 80.000 drb. hiányos címzésű postaküldeményt kap feldolgozásra. Ezekből a különböző címtárak segítségével naponként átlag 30.000 küldemény címét egészítik ki. A felhőkarcoló negyedekben a levélgyűjtés naponként 8—27-szer, a külső városrészekben 2—6-szor történik. (Postzeitschrift 1929 : 5.) (k j.)

A német birodalom postája 1928-ban. 1.) Az elmúlt 1928. évben a német birodalmi posta 235.9 millió márka tiszta nyereséggel zárta a naptári évről készült számadásait. Ez üzleti nyereségből 120 milliót az államkincstárnak szolgáltatott be a német posta, a fennmaradó 115.9 millió márkát hasznos beruházásra fordította. Minthogy pedig az 1927-es naptári év üzleti nyeresége 253.2 millió márka volt, ezért az utolsó évi üzleti nyereség 17.3 millió márkával kevesebb az 1927. évi nyereségnél; az 1928. évi üzleti nyereség azonban a birodalmi posta üzemi tőkének még mindig mintegy 9½%-os kama-tózását jelenti.

2.) A közigazgatási reformmunkálatok sorából az évi jelentés különös megelégedéssel állapítja meg, hogy az 1928. évi április hó 1-ével életbeléptetett hatáskörrendelet minden surlódás nélkül ment át a gyakorlati életbe. A német posta egyes hatóságainak hatáskörrendezésénél az az alap gondolat jut kifejezésre, hogy minden ügyet, lehetőleg végérvényesen s felelősség kizárásával az a postai hatóság intézen el, amely hatáskörénél fogva először köteles az ügyet hivatalosan foglalkozni.

További fontos reform volt az ügyvezető kerületi igazgatóságok rendszeresítése. E szerint a német birodalmi postaminiszter egy-egy kerületi főigazgatóságot bizonyos ügycsoportban vezető szerephez juttatott azzal, hogy pld. egyik-másik kerületi igazgatóságot a szakoktatás, a rádió, a távbeszélő, a távíró üzemi ügyekre stb. vonatkozó szakkérdések tanulmányozásával bízott meg, amely igazgatóság azután a többi igazgatóságok hasonló tárgyú intézkedéseiben az egyyöntetűséget birodalomszerte és hivatalból köteles ápolni és biztosítani. A birodalmi postaközpont ügykörét nemcsak a postaminiszterium, hanem a berlini és bambergi postafőigazgatóságok ügyköréből átutalt teendőkkel is bővítették. Viszont az egyes főigazgatóságok a panaszok elintézésénél fokozottabb önállóságot nyertek.

A gépkocsi ügyek gazdaságosabb vezetése érdekében a mozgópostáknál és a távbeszélőszolgálatnál előző évben rendszeresített és kitűnően bevált főüzemvezetőségekhez hasonlóan 4 gépkocsi üzemzetőséget állítottak fel. Ezzel kapcsolatban az eddigi 36 kerületi műhelyfőnökség helyett Bamberg, Berlin, Borsigwalde, Dortmund, Erfurt, Karlsruhe és Stuttgart szék-helyekkel 7 kerületi járműjavító telepet állítottak fel, a birodalmi postaközpontnál pedig kísérleti állomást rendeztek be.

3. Az üzemi költségek csökkentése érdekében a birodalmi postánál bevezetett gépek és berendezési eszközök normalizálása terén, az utánpótlás, az alkatrész beszerzés és az egyes berendezési tárgyak használatának megkönnyítése végett további lépések történtek. A postaminiszteriumban kitűnően bevált azt a rendszert, hogy a gépirók előnyösebb kihasználását biztosítandó, azok közös munkahelyét az ú. n. diktálóvonalakkal hozzák közvetlen összeköttetésbe az előadókkal, az egyes kerületi főigazgatóságoknál is bevezették, az ügyiratkezelést pedig az egész postai igazgatás terén a tízes számrendszeren felépült új rendszerre dolgozták át. Szigorú rendeletekkel gondoskodik a német posta újabban arról a takarékosági rendszabály betartásáról, hogy sem az üzemi hivatalok,

sem pedig az egyes raktárak üzemi anyagokból két havi szükségletnél többet ne tartsanak készletben. A német posta különböző üzemeinél ezidőszerint már 16.913 darab gép dolgozik.

4. A német birodalom területén ezidőszerint 52.406 postai szerv működik. A birodalom 64 millió lakosából egy postahivatalra 1900 fő jut.

5. Az elmúlt év folyamán a német posta berendezéseit 37 nemzet több mint 300 kiküldöttje tanulmányozta. A postamúzeum bélyeggyűjteménye most kb. 54.000 drb. bélyeget, az újonnan berendezett szikratávíró osztály pedig 650 különböző készüléket tartalmaz.

6. Berlinben 358, Münchenben 63 km. hosszú csőposta berendezés áll ma már a helyi gyors forgalom rendelkezésére. Berlinben közel 10 millió, Münchenben 1.6 millió drb. levél és egyéb postaküldemény került feladásra a csőpostán az elmúlt év folyamán.

7. 1928. év folyamán Németország postahivatalai 242.000 válaszdíjszelvényt adtak el és 136.000 darabot váltottak be. Postabélyegárúsító automaták száma 3752 darab.

Érdekes, hogy a német posta az évi jelentés adataiból kivéhetően a postabélyeg árusító automatákkal a legjobb tapasztalatokat szerezte. Újabban ez automaták 3 fajtáját óhajta a német posta nagyobb tömegekben a gyakorlatban kipróbálni. Ezek egyike a bélyeggyűjtőszekrénynek és a bélyegárúsító automatának egyesítése. A másik mintaautomata többféle bélyeget árusít és egy forgatókar megmozdítására a kívánt bélyegfajtát szolgáltatja. A harmadik alakja az újonnan rendszeresítendő automatáknak csak fele nagyságú az eddigi mintáknak és kívánatra postabélyeget, avagy levelezőlapot árusít.

8. A magánosok által használatba vett bérmentesítő gépek száma az elmúlt év folyamán 1292 darabról 2347 darabra emelkedett.

9. A kézbesítésszolgálatot a német posta az elmúlt év folyamán lényegesen javította. Berlin és Hamburg kereskedő negyedeiben a 4-ik, több más nagyobb városban pedig a harmadik levélkézbesítő járatot is berendezték. Hasonlóképpen lényegesen javították a csomagkézbesítő szolgálatot is. Eddig ugyanis Németország legtöbb városában — a kézbesítésnél fölhasznált géperejű járművek teljesebb kihasználásának biztosítása érdekében a városnak egyik részében csak délelőtt, a másik részében csak délután kézbesítettek csomagot. Az elmúlt év folyamán azonban már csaknem

valamennyi ilyen város egész területén délelőtt is, délután is, tehát naponként kétszer kézbesítettek csomagot.

10. A kártérítési esetek száma az elmúlt év hasonló adatával szemben 5,5%-kal emelkedett. A német posta összesen 32.933 esetben adott kártérítést.

11. A német posta hirdetőirodája az elmúlt év tiszta bevételéből 3.160.000 R. M. tiszta jövedelmet szolgáltatott be.

12. A távbeszélő forgalom emelkedésével párhuzamosan a táviróforgalom az elmúlt év folyamán is lényegesen visszaesett, noha a távirószolgálat javítására az elmúlt év folyamán több irányú rendelkezés történt. Így pld. a távirótíkok biztonságosabb őrzése, illetőleg a házi levélgyűjtőszekrényekbe helyezett táviratok könnyebb fölismerése céljából a német posta a táviratokat újabban külön e célra készült borítékokban kézbesíti. A karácsonyi és újévi üdvözlő táviratoknak kedvezményes díjszabás mellett történő feladását több külföldi országgal szemben megengedte.

13. A távbeszélő forgalom és az ebből származó bevételek emelésére az elmúlt év folyamán a német posta tervszerű és lényeges szervezeti változásokat léptetett életbe. Nevezetesen a helyi forgalomban minden előfizető csak a tényleg folytatott beszélgetések után köteles díjakat fizetni. Egy bizonyos minimális számú beszélgetés díjának fizetése tehát a jövőben elmarad. Ezenkívül az új állomások után szedett belépési díjakat lényegesen mérsékeltek és e díjaknak részletekben való fizetését is megengedik. A német posta eme előnyeit oly nagy sikerrel jártak, hogy 1929. év első negyedében összesen 49.000 új előfizető részére kellett távbeszélő állomást bekapcsolni. Németország egész területén, még a legkisebb hivatalnál is a távbeszélő szolgálatot déli megszakítás nélkül, reggel 8 órától, esti 8 óráig kötelesek a hivatalok tartani. Ez az intézkedés vasár- és ünnepnapokra is érvényben van. Érdekes az évi jelentésnek az az adata, hogy a német postának a vidéki távbeszélő szolgálat eme lényeges meghosszabbítását kimondó rendelkezése az érdekelt vidéki hivataloknál lényegesebb forgalom emelkedéssel nem járt.

14. A német posta személyezte az 1928. év folyamán 2,7%-kal emelkedett. 1928. év végén 375.393, közötté 202.958 férfi és 41.072 női kinevezett alkalmazott látta el a szolgálatot.

15. Kezelőtanfolyamokat csak a szükséghez képest s csak azoknál a főigazgatóságoknál rendezett be a német posta az elmúlt év folyamán, amely főigazgatósági

kerületekben nagyobb számú ki nem képzett, újonnan felvett személyzet várt kiképzésre. Egyébként a személyzet továbbképzése állandóan folyik s e tekintetben a legnagyobb súlyt a sorozatos előadások tartására fordítják, amely előadásorozatok anyagában újabban mindég jelentkező helyet kap a személyzet jóléti és egészségügyi berendezéseinek s a vezetőség ilyen irányú terveinek, törekvéseinek ismertetése, népszerűsítése. A személyzet szakképzésénél nagy szerephez jut újabb időben a mozgókép, az idegen nyelvek tanításánál pedig az idegen nyelvű beszélő géplemezek és a rádió. A tudományos hetek intézményének továbbépítése tervszerűen folyik.

16. Az elmúlt évben 1—1 német postaalkalmazottra átlag 25.3 nap tényleg eltöltött szabadság jutott. A személyzet szabadságoltatásának biztosabb lebonyolítása céljából 5.5 millió munkanapra, 33.8 millió márka összkiadással helyettes munkakerék fogadott fel a német posta; ez úton azután végeredményben 298.380 alkalmazottat juttattak hosszabb-rövidebb szabadsághoz.

17. A személyzet egészségi állapota átlag megfelelő volt; a betegen töltött munkanapok száma 4.839.000, az összes munkanapok mintegy 5.1%-a volt. (D. V. Z. 1929.) (K. j.)

A berlini főpostaigazgatóság által a rádióhíradó előfizetőkhoz intézett körkérdésre, melyet a főpostaigazgatóság abból a célból tett fel, hogy kerületeknek, de főleg Nagyberlinnek vételviszonyaira nézve tájékozást szerezzen s így támpontjai legyenek a német rádióhíradó adóállomásainak további fejlesztése terén, az előfizetőknek átlag 54.2 százaléka válaszolt. A mühlenbecki legkisebb kézbesítő kerületből, ahol csak 136 az előfizető, az előfizetők 92.6 százaléka válaszolt.

A beérkezett válaszok szerint a berlini belváros előfizetőinek több mint 97%-a főleg a berlini adóállomásokat hallgatja s Berlin 37 környékbeli helységében is az előfizetők több mint 97%-a Berlint veszi.

Ezzel szemben 27 környékbeli községben 90—97 százalék veszi főleg Berlint, 8 környékbeli községben viszont 90%-nál kevesebben hallgatják Berlint. A „Deutschland“ adót az összes előfizetők 35.5 százaléka veszi. A távoli adók vételére berendezett előfizetők 84 százaléka külföldi állomásokat is vesz. A nagytávolságú vevőállomások közt héttizedrész csak a körzetbeli adóállomás szünetében tud más állomást venni. A távoli vételt főleg a witzlebeni adóállomás zavarja a maga körzetében, a Berlin O (Boxhagen-gasse) adó zavarása már nem oly erős.

A körkérdés egy másik eredménye az, hogy a berlini főpostaigazgatósági kerületben a rádióelőfizetők 75.2%-ának lámpás készüléke van, 24.5 százalékának pedig detektoros készüléke. A kristálydetektoros készülékek a legsűrűbben a witzlebeni adóállomás körzetében vannak elterjedve, ellenben az északi és keleti körzetekben csak az előfizetők 10—20 százalékának van detektoros készüléke.

A zavarokra vonatkozólag feltett kérdés válaszai szerint csak az előfizetők 21.6 százaléka tud zavarástól mentesen venni. A zavarok okát illetőleg csak részben sikerült tiszta képet nyerni. Visszacsatolásokat főleg Neukölnben és egy kis északkeleti körzetben sikerült megállapítani. A város legsűrűbben beépített részeiben a visszacsatolások mellett a közúti villanyos által s más elektromos berendezések által okozott zavarokat is sikerült megállapítani. A zavarások a kimondottan külvárosi körzetekben úgyszólván teljesen eltűnnek. (D. V. 1929. évi 38. száma.)

Az „Általános Német Távbalató Egyesület“ megalakulása. A német rádióhíradó biztosának Dr. Bredownnak, valamint Krukow birodalmi postaminiszteri igazgatónak a díszelnöksége alatt a f. é. szeptember hó 13-án megalakult az „Általános Német Távbalató Egyesület“ (Allgemeiner Deutsche Fernsehverein). Az elnökséghez a következők tartoznak: 1. Elnök: Hans Philipp Weiz tanár. 2. Alelnök: Dr. Magnus a birodalmi rádióhíradó egyesület igazgatója, Hans Neuert, a német rádiókereskedők birodalmi egyesületének ügyvezető igazgatósági tagja. Az alapszabályok szerint az egyesület célja a távbalatás fejlesztése s a vele kapcsolatos kérdések és érdekek támogatása, a tudományos és gyakorlati technikai kísérletekre való serkentés és azok támogatása, az azonos irányú irodalom kifejlesztése és támogatása, a tagoknak szakfolyóirat útján való informálása és továbbképzése, hasonló célú törekvések támogatása, végül pénzügyi megállapodások más, a tagok érdekeit előnyösen előmozdító egyesületekkel és társulatokkal. (D. V. 1929. évi 38. sz.)

A „Graf Zeppelin“ óriásléghajó rádióállomásának működése a világszerte. A „Kölnische Volks-Zeitung“ tudósítójával folytatott beszélgetése során a „Graf Zeppelin“ parancsnoka az óriásléghajó rádióállomásának a világszerte út tartama alatt való működéséről a következőket mondotta:

A rádióállomásra a világszerte út tartama alatt az a súlyos feladat hárult, hogy a kulturálmok fontosabb állomásaival állandó összeköttetésben álljon. A léghajó rádióállomása számolt azzal a lehetőség-

gel, hogy ez az összeköttetés a Szibéria einyagiarott oriasi pusztasagai fölött való repües alatt egy időre meg fog szakadni. A valóágban a léghajó fedélzeti állomasa a norddeichi német toallomással mégis a keleti hosszúság 80°-ig (Tomsk) állandó összeköttetésben volt. Innen kezdve azonban reggel napfelkeltétől kezdve a Németországgal való összeköttetés néhány órán at megakadt. Az összeköttetés mindazonáltal meg ezekben az órákban is legalább részben megvolt, mert a fedélzeti állomás, ha adni éppen nem is tudott, de a norddeichi meteorológiai jelentéseket venni még tudta. Orosz állomások nem voltak a közelben. Am még ugyanaznap este, napnyugta után sikerült Japánnal az összeköttetést felvenni s ettől az időtől kezdve az igen terjedelmes hírlaplevelezést a japáni Otesicsi állomás útján bonyolították le. Meteorológiai jelentéseket ezen az útszakaszon állandóan kaptak s azokat fel is használták. Különösen hasznos szolgáltatokat tett e téren a Dalny kikötőjében horgonyzó „Pittsburg” nevű amerikai cirkáló. A pekingi és manilai amerikai tengerészeti állomásokat, melyek a meteorológiai jelentések leadásával eredetileg meg voltak bízva, ugyanis a Graf Zeppelin kedvezőtlen légáramlások miatt nem tudta jól venni. A „Pittsburg” cirkáló ezért, mint közvetítő állomás működött. Mikor a léghajó Tokióhoz közeledett, az összes rádióforgalmat ide irányították.

A második útszakaszon, Tokió és Los Angeles közt a rádióközlekedés már nem volt oly körülményes mint a Friedrichshafen—Tokió közötti szakaszon. Nevezetesen a Csendes-Oceán tulsó partján erős amerikai állomások voltak, melyek közül a szanfranciskóit a Radio-Marin-Corporation három hullámhosszon a léghajó kizárólagos rendelkezésére bocsátotta. Ezzel az állomással rövid hullámhosszon az összeköttetést már 6000 km. távolságon sikerült felvenni s a forgalom lebonyolítása oly simán ment, hogy a Radio-Marin-Corporation alelnöke Dr. Eckenernek és a rádió személyzetnek a fedélzeti állomás kiváló munkateljesítményéhez melegen gratulált. Helyel közel a fedélzeti állomást heves szélviharok és zivatarok háborgatták, a rövidhullámon lebonyolított forgalom azonban a zavaroktól mentes maradt. A Csendes-Oceán fölött való átkelés alatt a léghajó rádióállomását hajók is támogatták, mely munkában különösen a Dollarvonallal hajói tüntek ki. A fedélzeti állomás legfontosabb teendői közé természetesen a meteorológiai jelentések átvétele tartozott. Emellett azonban az állomás az egész út folyamán a léghajón utazó 8 sajtótudósító jelentéseinek a leadásával is igen erősen

igénybe volt véve. A nyolc tudósító négy különböző nemzetet képviselt. A száznál több szóból álló jelentések nem tartoztak a ritkaságok közé. A sajtótudósítók munkája az állomást állandóan foglalkoztatta. Rövid ideig a fedélzeti állomás az Emden német cirkálóval is összeköttetésben volt, mely a Havai szigetek és Kalifornia közt hasított a Ócán hullámain. Az Emdennel kölcsönösen kicserélték az egymás földrajzi helyzetére vonatkozó adatokat s üdvözölték is egymást kölcsönösen.

Azok mellett a nagyszerű eredmények mellett, melyeket a fedélzeti állomás rövidhullám-rendszerű adójával az út első két szakaszán elérni sikerült, a rádiószemélyzet számára már nem volt meglepetés, mikor a harmadik útszakaszon El Pazo mexikói város közelében éjjel Japán újból jelentkezett s így lehetővé vált a japán sajtóképviselő néhány táviratát még közvetlenül Japánnak leadni. A reakövetkező napon a fedélzeti állomás még Byrd kapitánynak, a közismert délsarki kutatónak expedíciós hajójával is összeköttetésbe került. A léghajó ekkor Detroitból New-Yorkba repült az Antarktiszban tartózkodó délsarki expedíciós hajó pedig kb. a déli szélesség 70 foka körül járt s a felfogott távirat szerint a hőmérséklet akkor ott 40 fok hideg volt.

Lakehurstben az amerikai Hearst-sajtó képviselői elhagyták a hajót, ami a fedélzeti állomás számára kellemes tehermentesítés számba ment. Ez a leterhelés azonban a Lakehurst-Friedrichshafen utolsó útszakaszon a kedvezőtlen légköri viszonyok miatt elveszettek volt tekintendő. Emellett az Atlanti-Oceánon a léghajó közvetlen közelében tomboló zivatarok nagy szerephez jutottak. Ilyen időjárási viszonyok mellett az antennát sokszor be kellett vonniok s szülőföldjük hiába várta a helyzetjelentéseket.

A rádióberendezések az egész út folyamán igen jól beváltak, különösen beváltak azonban az igen erősen igénybevett rövidhullám-rendszerű adó, amelynek semmiféle fogyatékaossága vagy hibája nem volt. Néhány kis halalakú antenászúly elvesztésétől eltekintve, melyeket könnyen lehetett pótolni, az egész világkörüli út folyamán más javításra szükség nem volt. (D. V. 1929. évi 38. száma.)

A Western Union Telegraph Company kereskedelmi osztálya az utolsó négy év során több mint egymillió dollárt költött az üzemi tisztviselők továbbképzésére, melyet a tengerpart különböző fontosabb gőcpontjaiban felállított négy iskolában végeztetett. Ez összeg legnagyobb részét az alkalmazottaknak adott előadásokra költötték, melyeken főleg az új Simplex

automatikus betűnyomó távirókészülék kezelését és karbantartását ismertették. Az új rendszerű készülék a táviratok automatikus adását és automatikus vételét teszi lehetővé.

Ennek a készüléknek, valamint a betűnyomós Multiplex távirókészüléknek lehet köszönni, hogy a Western Union által kezelt táviratok több mint 75 százalékát automatikusan adják és veszik ezidőszent. 1925 óta több mint tízezer Simplex készüléket helyeztek üzembe. 1925-ben kezdtek ugyanis ezeket a készülékeket használni. Ebben a számban szerepel az az 1300 készülék is, melyeket a főnökök irodáiban szereltek fel, kik ily módon közvetlen összeköttetésben vannak az üzemközpontokkal.

Érdekes megtudnunk másrészt azt is, hogy a Western Union társaság évente hatalmas amerikai szárazföldi táviróhálózatának karbantartásánál 3—400.000 táviróoszlopot használ el. (J. T. 1929. évi 10. száma.)

Újabb fuzió Angliában. Legújabb közlés szerint az „Eastern” és a vele társult kábeltársaságok valamint a „Marconi's Wireless Telegraph Co.” ezentúl Imperial and International Communications, Ltd. név alatt közös üzemet tartanak fenn, azonkívül az „Imperial” kábelek és az „Empiradio” néven működő rádiótávíró üzemet a brit igazgatás a f. é. szeptember hó 30-án ugyancsak az „Imperial and International Communications, Ltd.”-nek adta át.

Ami az irányítást illeti, a „via Eastern”, „via Imperial”, „via Marconi” és „via Empiradio” útjelzések alkalmazása továbbra is használatban marad az „Eastern” és vele társult kábeltársaságok, az „Imperial kábelek”, a „Marconi társaság drótnélküli összeköttetései” vagy az „Empiradio drótnélküli összeköttetései” igénybevételeivel továbbítandó táviratok megjelölésére; sőt e négy útvonal díjtételi is újabb intőzkedésig még a régiek maradnak.

Az „Imperial and International Communications Ltd.” ellenőrzése alá helyezett üzemekben a szolgáltatást a nemzetközi táviróegyezmény és az ahhoz tartozó szolgálati szabályzat, valamint a nemzetközi rádiótávíró egyezmény határozatai szerint látják el aszerint, amint azok a kábel, illetőleg a rádiótávíró szolgálatra vonatkoznak. (J. T. 1929. évi 10. száma.)

Svédországban a távbeszélő fejlődése hatalmas méreteket ölt. 1924—1927. évek folyamán az előfizetők évente átlag 15000-rel szaporodtak; 1928-ban az évi szaporulat 18.000 s 1929-ben előreláthatólag ez a szám el fogja érni a 20.000-et. A svéd táviróigazgatás valószínűnek tartja, hogy a jövő évben Svédország és Németország

közt új távbeszélő kábel fektetése fog szükségessé válni, mivel a Németországon át lebonyolított svéd-angol távbeszélő forgalom állandóan emelkedik. Ugyancsak tervbe vették egy Gotland szigetére vezető távbeszélő kábel lefektetését is. (J. T. 1929. évi 10. száma.)

A „New-York Telephone Company” magában New-York városában 42.500-nál több alkalmazottat foglalkoztat. Ezek közül 23.000 személy a Manhattan hálózatnál teljesít szolgálatot. (J. T. 1929. évi 10. száma.)

A rádióelőfizetők száma: Németországban 2.826.628 (1929. június 30-án), Ausztráliában: 301.199 (1929 június 30-án), Ausztriában: 361.056 (1929 augusztus 31-én), Dániában: 281.359 (1929 augusztus 31-én), Nagybritanniában: 2.819.223 (1929 augusztus 31-én), Japánban 579.680 (1929 áprilisában), Norvégiában: 64.570 (1929 augusztus 31-én), Svájcban: 77.125 (1929 augusztus 31-én), Csehszlovákiában: 241.799 (1929 július 31-én), Jugoszláviában: 16.232, valószínűleg csak a belgrádi körzetben (1929 augusztus 31-én.) Magyarországon: 250.519. (J. T. 1929. évi 10. száma.)

Francia távkábelek. Germain Martin francia posta-, táviró-, távbeszélő államtitkár a közelmúltban nyitotta meg a forgalmat a Páris—Marseille távbeszélő távkábelben. Röviddel ezt megelőzően megtörtént a Páris—Bordeaux távkábel üzembe helyezése is.

Az első helyen említett távkábel Lyon—Marseille szakaszának hossza 318 kilométer. A Páris—Lyon szakasz, melyet a folyó év májusában helyeztek üzembe. 364 1.2 mm. átmérőjű bronz érből áll s az 500 km.-nél nem hosszabb távolságokon 2 eres áramkörök, az azon felüli távolságokon 4 eres áramkörök készsére alkalmas.

Az erek papírral vannak izolálva s azokat ólomkoppen borítja, majd kétszeres acélborítás védi. Az áramkörök mindazokkal a szükséges felszerelésekkel el vannak látva, melyek a jó érthetőség biztosítására szükségesek; nevezetesen önindukciós vagy másként Pupin csévékkel, melyek 1840 méteres távolságokon vannak beépítve a kábelbe, úgyisintén három erősítőállomással, melyek Valenceben, Pontet près d'Avignonban és Marseilleben vannak.

A Páris—Bordeaux kábel hossza 543 kilométer: 122 1.2 mm. átmérőjű és 80 0.9 mm. átmérőjű bronz eret foglal magában, melyeken megfelelő alkalmazás mellett úgy a közén, mint a nagytávolságokon közlekedhetünk. Ez a kábel ugyanazzal a jellegzetes felszereléssel van ellátva, mint a legutóbbi időben üzembehelyezett francia

távkábelek általában, nevezetesen a kábel egész hosszában beépített önindukciós csévékkel, valamint a Párisban, Orleansban, Toursban, Poitiersben, Angoulêmeben és Bordeauxban működő erősítő állomásokkal.

A Páris—Bordeaux kábel összes építési költségei 190 millió francia frankra, a Páris—Lyon—Marseille kábel építési költségei 370 millió francia frankra rúgtak. (J. T. 1929. évi 10. száma.)

A francia-olasz távkábel. Jól lehet már majdnem egész Európa keresztül kasul van szöve a földalatti távbeszélő kábelhálózattal, a Franciaország és Olaszország közti távbeszélő forgalom még mindig légvezetéken bonyolódik le. Nem kell más, csak egy erős vihar, s az összeköttetés meg van szakítva. Ugy hírlík, hogy a Párist Olaszországgal összekötő és Mentonon áthaladó francia kábel 1930-ra elkészül, míg a Páris—Modane közti kábel 1931 decemberére lesz készen. E két kábel az angol-olasz távbeszélő forgalom céljait is szolgálni fogja. (J. T. 1929. évi 10. száma.)

A francia-amerikai távbeszélő forgalom, mely az Északamerikai Egyesült Államokkal 1928 március 28-án indult meg s később Kubára, Kanadára és Mexikóra is kiterjeszkedett, rendszeresen fejlődik. A forgalomban mégis bizonyos idényszerű hullámzások állapíthatók meg, mely a túristák mozgásával van összefüggésben, jelezve ezáltal, hogy a francia-amerikai távbeszélő forgalomban a magánbeszélgetések nagy szerepet játszanak. Így az 1928 szeptember havában e forgalomban számlált 2626 percnyi beszélgetések 1929 januárjában visszaestek 1583 percre, hogy 1929 márciusában ismét 2197 percre emelkedhessenek.

Ami a Franciaország és Délamerika közti távbeszélő forgalmat illeti, mely ezidőszerint még a Buenos Airezszel való beszélgetésekre korlátozódik, s mely 1929 január hó 1-én indult meg, az igen erősen emelkedik. Az 1929 februárjában elért beszélgetési percek száma 497 volt, márciusban ellenben már 721, áprilisban 841.

A Franciaország és Buenos Aires közti forgalmat ezidőszerint a francia Ste-Assise és Villecrenes rádiótávbeszélő állomások bonyolítják le az argentinai Buenos Aires állomással. Az északamerikai forgalom kábelben Angliába fut előbb át s ott megy át az angol-amerikai drótnélküli összeköttetésre.

A beszélgetések díja szempontjából az Argentínával folytatott beszélgetések díja jóval alacsonyabb (772.50 fr. frank), mint az északamerikai forgalomé (New-Yorkkal 1218.75 fr. frank).

Franciaország Belgiumnak és Svájcnak a forgalmát is közvetíti a Buenos Airezszel való viszonylatban s kísérletek folynak az angol és olasz forgalom közvetítését illetően is. (J. T. 1929. évi 10. száma.)

A Francia-Indokínával való távbeszélő forgalom 1928-ban a Páris és Saigon közt folyt kísérletekkel vette kezdetét, melyek során Indokína francia kormányzója a dolgozó szobájában levő távbeszélő állomásán egészen tűrhető érthetőség mellett hallgathatta több párisi egyén távbeszélő-közlését, kik őt ily módon felkeresték.

Ez azonban még csak egyirányú (Franciaország—Indokína) közlekedés volt, mely bizony elég hiányos állapotot jelentett. Miután az utóbb folytatott kísérletek során beigazolódott, hogy a kétirányú forgalom berendezése is lehetséges, a francia posta-, táviró- és távbeszélő igazgatás a szükséges hitelek előteremtése céljából törvénytervezetet terjesztett a törvényhozás elé, hogy az épülőben levő pontoisei állami adóállomás oly módon és oly készülékekkel felszerelve legyen megépíthető, mely az összes francia gyarmatokkal a rádió-távbeszélő forgalom felvételét lehetővé teszi. Mivel ennek az állomásnak az üzembehelyezése egy év előtt nem lehetséges, a francia postaigazgatás a „Compagnie Générale de Télégraphie sans fil” társasággal egyezményt kötött, melynek értelmében Sainte-Assise rádióállomás mindaddig közvetíteni fogja a Franciaország és Indokína közti forgalmat, míg az állami állomás az üzemet át tudja venni.

Mihelyt Saigonban a szükséges berendezések elkészülnek, az új viszonylatban a forgalom megindul. A 3 perces beszélgetési egység díját kezdetben 510 francia frankban állapítják meg. (J. T. 1929. évi 10. száma.)

Nemzetközi pályázat. A veneziai királyi tudományos intézet (L' Institut Royal des Sciences de Venise) pályázatot hirdetett s 5000 lírával jutalmazza azt a legjobb munkát, amelyik akár matematikai, akár kísérleti úton avagy megfigyelések alapján a rádióösszeköttetések hatástávolságával kapcsolatos jelenségek magyarázata (indokolása) terén valamilyen irányú haladást tud felmutatni.

A pályaműveket 1930 december hó 31-ig az intézet titkárságához kell eljuttatni, mely különben az érdeklődőknek az összes közelebbi felvilágosításokat is megadja. (J. T. 1929. évi 10. száma.)

Lengyelország új rádióhírmondó tervei. A „Marconi's Wireless Telegraph Company” megbízást kapott a lengyel rádióhírmondónak angol mintára való átszervezésére. Az új szervezés az úgynevezett

kettős műsorok (programmes alternatifs; ugyanazon helyen működő, két adó által leadott két egymástól különböző műsor) leadására kíván áttérni, melyek Lengyelország területének legnagyobb részén vehetőek volnának.

Az új berendezésben működne egy 120 kilowattos (antennában mért) teljes modulációs adóállomás, két nagy kapacitású 16 kilowattos vidéki adóállomás és két körzeti relais-állomás.

A berendezés úgy műszaki szempontból, mint teljesítménye szempontjából a legmodernebb typut képviselné.

A műsoroknak az egész ország területén való egyidejű adása (szimultán-adás) szintén tervbe van véve; a relais-állomások közös hullámon fognak közvetíteni s az adások ellenőrzésénél az Angliában jó eredménnyel alkalmazott „diapason” (hangvilla) ellenőrzési rendszert fogják alkalmazni.

A lengyelország számára leadott szimultán műsorokra kívül a külföldi államok kívánságára kiválasztott műsorokat is fognak adni.

A 120 kilowattos adóállomást Varsó közelében állítják fel, s ez az 1927 óta működő 12 kilowattos Marconi állomással összhangban fog dolgozni.

Az új nagy energiájú állomás 1112 méteres hullámhosszon fog dolgozni, vagyis azon, melyen jelenleg a 12 kilowattos állomás dolgozik, a 12 kilowattos állomás pedig ennél rövidebb hullámon. A két állomást a kettős műsorok adására egyidejűleg fogják igénybe venni.

A 16 kilowattos adóállomásokat Lembergben és Vilnában fogják felállítani s ezek a varsói gyengébb adó által el nem ért vidékeket fogják ellátni.

A három körzeti relais állomás közül az egyik a lengyel Manchesterben, vagyis Lodzban, 80 kilométernyire Varsótól, lesz felállítva. Ez az állomás különösen a kettős műsoroknak a kristálydetektoros vevőállomások számára való leadására fog szolgálni.

A Marconi-társaság megbízása az állomásokkal kapcsolatos összes munkálatok ellátására kiterjed, beleértve magát az építést is.

Lengyelország ily módon a világ egyik legmodernebb és legteljesítőképebb rádióhírdemondó szolgálatával fog rendelkezni. Kettős műsorai az ország területének legnagyobb részében el fogják érni úgy a kristálydetektoros vevőállomásokat, mint a lámpás állomásokat.

A kettős műsorok leadását a varsói állomás valószínűleg még ebben az évben, a többi állomás pedig még 1930 vége előtt megkezdi. (J. T. 1929. évi 10. száma.)

Új távirókábel Emden és Vigo közt. A Deutsch-Atlantische Telegraphengesellschaft Borkum és Vigo közt új kábelösszeköttetést létesített, melyet a Borkum és Emden közti német birodalmi távirókábel a Reichspost táviróhálózatával kapcsol össze, Vigóban viszont a kábel egyrészt a spanyol táviróhálózathoz, másrészt az „Eastern Telegraph Company” kábelhálózatához csatlakozik. Az új kábelt a f. é. november hó 1-én helyezték üzembe s az egyrészt Németország s az azon túl fekvő országok, másrészt Spanyolország, Portugália, Ausztrália, Újzéland és Délamerika közti kábeltávíratok forgalmának lebonyolítására fog szolgálni. Az új közlekedési vonal útjelzése: „via Emden Vigo”.

A német posta ezután mindama táviratokat, melyek eddig az Emden-Eastern, Emden-Madeira, Marseille-Eastern és Italie-Eastern útra voltak terelendőek, az új útra fogja irányítani, azonkívül a Spanyolországba és Portugáliába vezetőeken továbbítandó táviratokat is ezután nem Franciaországon át, hanem az új kábel igénybevételével fogja rendeltetési helyükre juttatni.

A Spanyolországba, Portugáliába és a földközi tengeri országokba az új kábelen továbbított táviratok díját a német posta a legolcsóbb útvonal díjával egyenlősítette; a tengerentúlra szólóké csekély kivétellel az eddig érvényben volt díjakkal azonos marad. (A. R. 1929. évi 90. száma.)

Távolbalató kísérletek drótnélkül. Az ezévi nagy német rádiókiállításán a Reichspostzentralamt külön összeállításban bemutatta a közönségnek a távolbalatást is ezidőszertinti fejlettségi állapotában. A képek felvételére a különböző cégek által kiállított többféle rendszerű vevőkészülékek szolgáltak.

A távolbalatás további fejlődésének előmozdítása érdekében a Reichspostzentralamt a f. évi szeptember hó 13. óta naponta kísérleti adásokat eszközöltet a witzlebeni rádióhírdemondó állomással. Ezek az adások a Reichspostzentralamt és a különböző cégek által közösen megállapított távolbalató-rendszer alapján történnek, melyekre már a rádiókiállításán bemutatott berendezések összeállításánál is figyelemmel voltak. A közeljövőben a távolbalató adóberendezések további tökéletesítésén fognak átteni s azokat sokoldalúsítani is fogják, úgy hogy rövidesen el fog válni, vajjon a rádióhírdemondó-adók által továbbított távolbalató-képek megfelelő-e az ilyen leadásokhoz fűzött követelményeknek. (D. V. 1929. évi 41. száma.)

A német kereskedelmi hajókon alkalmazandó rádiótávbeszélő készülők vizsgafeltételeit újból megállapították. A tengeren levő hajókkal lebonyolítandó rádiótáv-

beszélő szolgálat állandó fejlődésére való tekintettel a német postaigazgatás az ebben a szolgálatban alkalmazandó kezelők vizsgafeltételeit újból megállapította és erre vonatkozólag új utasítást is adott ki „Anweisung für die Prüfung zur Erlangung des Zeugnisses für den Funkfern-sprechdienst auf deutschen Handelsschiffen” címen. Az új utasításban az eddigivel szemben a táviratok adására és vételére vonatkozólag lényeges könnyítések vannak. Az új szabályok értelmében oly német fedélzeti állomásokon, melyek távbeszélő adó- és vevőberendezésekkel vannak felszerelve, csak oly német állampolgárok alkalmazhatók, kik a német birodalmi posta vizsgabizonyítványát megszerezték. A bizonyítvány csak hajón berendezett oly fedélzeti állomás kiszolgálására jogosít, mely kizárólag csekély teljesítő képességű (300 kilowattig) rádiótávbeszélő berendezéssel van felszerelve. A vizsgára való jelentkezés a bremeni, hamburgi, kieli és stettini főpostaigazgatóságoknál történik. Itt tartják a vizsgákat is. A kérvényben a vizsgázó családi és keresztnévét, születési helyét, napját kell megemlíteni. A kérvényhez csatolni kell a német állampolgárságot igazoló hatósági bizonyítványt. A vizsga 1 napig tart, 6-nál több jelölt egy alkalommal nem vizsgáztatható. A vizsga díja 10 márka, pótvizsgáé 5 márka. A vizsgán a következő követelményeknek kell megfelelni: egy 30 szavas táviratot közönséges távbeszélőn kell adni s ugyanilyet ugyancsak közönséges távbeszélőn venni. A táviratban több 5 jegyből álló számsoportnak kell előfordulnia; 5 szót úgy az adásnál, mint a vételnél a betűző-tábla alapján betűzve kell továbbítani illetőleg venni. Úgy az adásra, mint a vételre a megállapított maximális idő 10 perc. A vett távirat átnézésére a jelöltnek külön öt perc áll rendelkezésére. Úgy az adást, mint a vételt akkor tekintik elfogadhatónak, ha a betűző-tábla szerint le-adott szavak helyesen betűztettek s a betűzve vett szavak hibátlanul vannak leírva s a szöveg többi részében sincs értelemzavaró hiba. Ezenkívül a szószámlálásból és a díjazásból egyszerű írásbeli feladatokat kap a jelölt, melyek megoldásánál csak a szószámítás és a díjazás alapmereteinek igazolására helyezik a súlyt. A vizsga szóbeli részében a rádiótávbeszélő forgalomra vonatkozó szabályoknak, valamint a hajóbiztonsági szerződés rádiószabályzatának s a rádiótávbeszélő berendezések működésének és hatásának ismeretét kell igazolni oly mérvben, amennyire ez a gyakorlatban valamint a zavarok elhárítása szempontjából fontos. Ha a vizsga nem sikerül, az a vizsgabizottság által megál-

lapított idő elteltével megismételhető. A vizsgabizonyítványt öt évi érvénnyel állítják ki. Az érvényesség öt-öt évvel újból meghosszabbítható. A meghosszabbítást a német kikötővárosokban működő postai szervek végzik. (D. V. 1929. évi 40 száma.)

A Népszövetség távkábelen rendezett hangversenye. Dr. Fischer Erick, ki már hosszabb idő óta foglalkozik a távolból való zenekarvezénylés problémájával, f. évi szeptember hó 1-én este 22 óra 30 perctől 23 óráig a Genfben egybegyűlt népszövetségi delegátusok tiszteletére ú. n. távolból vezényelt zenekari hangversenyt rendezett. A zenekarban működő zenészek Berlinben, Londonban, Párisban, Wienben, Milánóban és Zürichben voltak s távkábel-áramkörökön a zürichi interurbán távbeszélő központtal állottak összeköttetésben. A zenekar összeállítása a következő volt: Zongora, cimbalom, viola Berlinben, oboa, hegedű Londonban, hegedű Párisban, oboa, hegedű, mélyhegedű, cselló Milanóban, cselló és hegedű Wienben, hegedű, mélyhegedű, klarinét, fagott és trombita Zürichben. Dr. Fischer a zürichi interurbán központból oly módon vezényelte a zenekart, hogy az egyes műorszámok partitúra-kivonatait ő maga oly zongorán játszotta, melynek hűrozata erősen le volt tompítva. A zongora hűrozata fölött lógó mikrofon felfogta a gyenge hangokat s azokat a vezénylő-áramkörökön a távkábelekben elvitte az egyes fejhallgatókkal felszerelt zenészekhez. Ily módon megvalósította az egyes zenészek egyszerre történő s összhangzó játékát, melyet zongorajátékának megfelelő árnyékolásával tetszése szerint befolyásolhatott. A közreműködők minden egyes csoportja előtt az egyes helyiségekben mikrofon volt felállítva, mely a távkábelek útján ugyancsak össze volt kötve a zürichi interurbán központtal. Az ily módon Zürichbe befutó zeneátvivő áramkörökön érkező zenét Zürichben egy gyűjtőáramkörön egyesítették s a karnagy mellett felállított hangosanbeszélőn megszólaltatták, illetőleg egy további kábeláramkörön Genfbe továbbították, ahol azt a népszövetségi delegátusok a saját szállójuk előcsarnokában felállított hangosanbeszélő útján nyugodtan élvezhették. A karnagy zongorája mellett felállított hangosanbeszélő a karnagy számára lehetővé tette annak ellenőrzését is, hogy az egyes távoli muzikusok engedelmesskednek-e utasításainak. Ez a hangosanbeszélő emellett még a zongora hűrozata fölé akasztott mikrofonra is hatással volt, úgy hogy az egyes távoli zenészek a karmester irányító zongorajátéka mellett még a zenekar összjátékát is hallhatták. Így minden egyes zenész állandóan ellen-

örizhette, hogy a saját játéka a zenekar összejátékába hogyan tudott beilleszkedni. A zenekar játékát a zürichi interurbán-központ ugyancsak távkábel-áramkörökön a svájci, német és osztrák rádióhírmondó leadóállomások számára is közvetítette. Így a rádióhírmondó előfizetők milliói élvezhették saját otthonukban a népszövetségi hangversenyt.

Értesülésünk szerint a népszövetségi hangversenyt általában kedvezően fogadták. Természetesen az ilyen hangversenyvel szemben sohasem szabad oly magas igényeket támasztani, mint az olyannal szemben, melynél az összes zenészek s maga a karmester is ugyanabban a helyiségben foglalnak helyet. A karmesternek zenekarára gyakorolt közvetlen befolyása az áramkörökön át még sem lehet ugyanaz, mert hisz itt a hatás csak akusztikai lehet. Figyelembe veendő még az a körülmény is, hogy a távoli zenészekkel való összeköttetésre a távkábelhálózat gyengén pupinizált kábeláramköreit használták, melyek ugyan a beszélgetések céljaira — mint amely célra készültek — igen jól megfelelnek, zenei átvitelekre mégis kevésbé alkalmasak, mert a beépített áramerősítők stb. berendezésüknél fogva a mély hangokat nagyrészt elnyomják. Ha a jövőben külön zeneátvitelre céljaira különleges pupinizálással szerelt kábeláramkörök a megfelelő erősítőkkel elegendő számmal rendelkezésre fognak állani, a hasonló hangversenyek rendezése is kétségkívül jobban fog sikerülni, mint most. Az ilyen zeneátvitelre céljára szolgáló kábeláramkörök építése már megkezdődött. Németországban 1700 km. hosszú ilyen zenére pupinizált és beiktatott rádióhírmondó-erősítőállomásokkal felszerelt négyesáramkör már üzembe is van helyezve. Féléven belül a német kábelhálózatban előreláthatólag legalább 4700 km. ilyen négyesáramkör fog rendelkezésre állani. (E. F. 1929. évi 14. száma.)

Az idegenforgalom és a távbeszélő. Első ízben Svájcban figyelték meg az idegenforgalomnak a távbeszélőforgalomra gyakorolt hatását s azt az érdekes tényt állapították meg, hogy az idegenforgalom emelkedésével a nagy idegenforgalmi gócpontok távbeszélőforgalma nem egyenes arányban növekszik, hanem annál sokkal erősebb mértékben. Kitűnt, hogy a telefonhoz szokott nagyvárosi lakó szabad-ságideje alatt sem adja fel szokásait s az ismerőseivel, rokonaival, családjával rendszeren nemcsak levél útján, hanem távbeszélőn is keresi az érintkezést. A berni „Bund“ közlése szerint a nagy üzletembert az ügyei még a hegyekben is üldözik s nem egynél a nagyvonalú intézkedés az

élet örömei közé iktatódott, melytől még a téli sportpályán sem tud szabadulni. Ezek a körülmények a svájci gyógy- és sporthelyeken a távbeszélgetések erős fellendülését eredményezték. Így pl. a Graubünden Kantonban fekvő St. Moritz volt az a hely, mely az Amerikával való távbeszélőforgalom lehetőségeit legjobban kihasználta. A 247 sv. frank 50 cts. beszélgetési díj ma már egy amerikaiat sem riaszt vissza a beszélgetéstől. St. Moritzból az elmúlt télen vígan folytak az 1000, 1200, 1500 frankos beszélgetések az Újvilággal. A németek is kitűnő üzletfelek, annyira, hogy a csipkeszezonban a Berner Oberland és Berlin, valamint Frankfurt közti távbeszélőforgalom céljaira új összeköttetésekről kellett gondoskodni.

Míg Svájcban a távbeszélő normális fejlődése általában 8—10 százalékosnak felel meg, addig a látogatottabb idegenforgalmi helyeken 1927-ről 1928-ra a fejlődés 12—29%-os volt. Még feltűnőbb az 1927. és 1928. évek január és februári távbeszélőbevételeinek egymással való szembeállítás, mely 19—87%-os emelkedéseket tud felmutatni. Természetesen nagy erőfeszítésekre van ilyen körülmények közt szükség, hogy a távbeszélő eme közkedveltségének, melyet az idegenek sokkal inkább favorizálnak, mint a benszülőttek, technikai téren is meg tudjanak felelni. Szerencsére kínálkozott erre is kivezető út és pedig azáltal, hogy az idegenek beszélgetéseiket rendszeren nem az ú. n. üzleti órákban folytatják, hanem főleg az esti órákban. Így a Milano—Berlin, Genf—Berlin, Frankfurt, Páris közti áramköröket, melyek mind Bernen át futnak, 17 és 8 óra között a Berner Oberland, valamint Franciaország és Németország közt váltott beszélgetések céljaira is igénybe lehetett venni. Valószínű, hogy az idegenek távbeszélőforgalma a jövőben tovább fog emelkedni. Ezt az eshetőséget a folyó évben Svájcban új áramkörök építése útján kívánják egyensúlyozni.

A forgalom fejlődését nemcsak a nemzetközi drótforgalomhoz való szimpátiának a növekedése, hanem a Magyarországgal, Ausztriával, Csehszlovákiával, Németországgal, Hollandiával és az északi országokkal az esti órákban váltott beszélgetések díjszabásának mérséklése is kedvezően befolyásolta. Mivel valószínű, hogy e díjmérséklést a többi érdekelt ország is át fogja venni, a forgalom ezekben a viszonylatokban is erősen fel fog lendülni. (E. F. 1929. évi 14. száma.)

Az osztrák távkábel hálózat. Az európai távkábel hálózat 1929 közepén 25.000 kilométerre volt becsülhető, ebből Ausztriára 2000 km., Németországra 8000 km.

jutott. Az osztrák távkábeleket az ausztriai Felten és Guillaume és Siemens és Halske-cégek építik. Észak és nyugat felé Ausztria csatlakozása a nemzetközi távkábelhálózathoz befejezettnek tekinthető. Az Olaszországgal való távkábelösszeköttetés rövidesen szintén megvalósul, mivel az olasz postaigazgatás a csatlakozó olasz kábelek (Udine—Tarvis, Bologna—Udine—Triest) építésére már megbízást adott.

Sokkal kedvezőtlenebb a helyzet Jugoszláviával szemben, mely ország valutapolitikai okokból nemcsak a kábelépítkezésnél, hanem más közszállításoknál is azt a feltételt köti ki, hogy nem készpénzzel, hanem kincstári bonokkal fog fizetni. Jugoszlávia azonkívül összeköttetésbe hozta a távkábelépítést a belgrádi és zágrábi telefonközpontok újjáépítésével is. A közép-európai kábelépítő cégekkel folytatott tárgyalások folyamán emiatt mutatkozó nehézségeket a svéd Ericsson-cég, mely mögött a svéd gyufatrózt áll, arra használta fel, hogy a jugoszláv, román és görög kormányoknak a távbeszélőmonopólium bérbeadására ajánlatot tegyen és pedig olyan módon, amint az a gyufamonopólium bérbeadásánál történik. Ezzel az ajánlattal szemben a nevezett két osztrák kábelvállalat, valamint a „Kabel und Drahtindustrie A. G. Wien“ ellenakcióba kezdtek, melynek az eredménye azonban még ismeretlen. Az osztrák kábelvállalatok a lengyel távkábel-hálózat kiépítésénél is érdekeltek.

Hogy a távkábel hálózat kiépítése az európai országok gazdasági, kulturális és politikai együttműködése szempontjából milyen óriási jelentőséggel bír, azt a forgalmi statisztika bizonyítja. Ausztriában a távkábelek üzembehelyezése óta a külfölddel váltott távbeszélgetések ugrásszerűen növekedtek és pedig 7.3 millió percről 8.2 millió percre, míg az osztrák belöldi interurbán forgalomban 20.8 millió percről 30.5 millió percre emelkedtek, ami 50 százalékos emelkedésnek felel meg. (E. F. 1929. évi 14. száma.)

Franciaország külföldi távbeszélő összeköttetései. 1929 tavaszán Franciaországot a külfölddel a következő távbeszélő áramkörök kötötték össze:

5 áramkör Páris—Berlin közt
22 áramkör Páris—London közt
2 áramkör Páris—Frankfurt a/M. közt
1 áramkör Páris—Köln közt
2 áramkör Páris—Hamburg közt
1 áramkör Páris—Wien közt
1 áramkör Páris—Budapest közt
2 áramkör Páris—Saarbrücken közt

1 áramkör Páris—Malmö közt
1 áramkör Páris—Prága közt
1 áramkör Páris—Bern közt
4 áramkör Páris—Basel közt
3 áramkör Páris—Genf közt
1 áramkör Páris—Lausanne közt
5 áramkör Páris—Zürich közt
18 áramkör Páris—Brüsszel közt
6 áramkör Páris—Antwerpen közt
3 áramkör Páris—Amsterdam közt
3 áramkör Páris—Rotterdam közt
1 áramkör Strasburg—Baden—Baden közt
1 áramkör Strasburg—Freiburg közt
6 áramkör Mulhouse—Basel közt
2 áramkör Mulhouse—Zürich közt
1 áramkör Strasburg—Genf közt
1 áramkör Strasburg—Zürich közt
4 áramkör Lille—Brüsszel közt
3 áramkör Lille—Antwerpen közt
1 áramkör Lille—Amsterdam közt
1 áramkör Lille—Rotterdam közt.

A Páris—Madrid közti 2 fémvezeték felhasználásával a következő műáramköröket létesítették: 5 Páris—Madrid (ebből kettő mint a London—Madrid áramkörök részei); 1 Páris—Barcelona és 1 Páris—St. Sebastian áramkör.

1926 óta a távbeszélő forgalom Ausztriával, Danziggal, Dániával, Magyarországgal, Norvégiával, Svédországgal, Jugoszláviával, Portugáliával, Gibraltárral és Helsingforszal (Finnországgal) nyílt meg. Romániával, Lettországgal, Litvániával a forgalom megnyitása iránti tárgyalások folyamatban vannak. Észak-amerikával valamint Argentínával drótnélküli távbeszélőforgalom van rendszerezítve.

A nemzetközi távbeszélő forgalomból eredő bevételek az 1927. évi 35.000.000 fr. frankról 1928-ban 52.000.000 fr. frankra emelkedtek, vagyis a bevétel emelkedése 48 százalék volt. (E. F. 1929. évi 14. sz.)

Anglia távbeszélő összeköttetései a kontinenssel. London és az európai kontinens közt 1929 június hó végén 77 távbeszélő-áramkör volt üzemben és pedig:

22 áramkör Párisal,
7 áramkör Amsterdammal,
7 áramkör Berlinnel,
7 áramkör Brüsszellel,
6 áramkör Hamburggal,
5 áramkör Rotterdammal
4 áramkör Antwerpennel,
2 áramkör Bazellel,
2 áramkör Frankfurt a/M.-al,
2 áramkör Madriddal,
2 áramkör Zürichhel,
1 áramkör Boulogneal,
1 áramkör Bremennel,
1 áramkör Calaisal,

- 1 áramkör Düsseldorfal,
- 1 áramkör Kölnnel,
- 1 áramkör Kopenhágával
- 1 áramkör Lillevel,
- 1 áramkör Malmövel,
- 1 áramkör Milanóval
- 1 áramkör Stockholmmal,
- 1 áramkör Wiennel.

Vagyis Franciaországgal 25, Németországgal 18, Hollandiával 12, Belgiummal 11, Svájjal 4, Svédországgal 2, Spanyolországgal 2, Ausztriával, Olaszországgal és Dániával pedig 1—1 közvetlen távbeszélő összeköttetése volt a folyó év nyarán Angliának. (E. F. 1929. évi 14. száma.)

Dr. Havas Ferenc.

A francia nemzeti rádiókongresszus f. évi november hó 14-től 16-ig Párisban ülésezett. A felmerülő munkákat közgazdasági, jogi, műszaki és művészi albizottságok dolgozták fel. Külön bizottság tárgyalta a sajtó és a rádióhírmondó egymáshoz való viszonyát. (F. 45/929.)

Lausanne több műsort ad. Mint ismeretes, Lausanne (Svájc) rádióhírmondó állomásnak a légiforgalmi rádiólevelezést is le kell bonyolítani. Minthogy a téli menetrendre, azaz a korlátozott forgalomra a légiközlekedésben már áttértek, Lausanne a nyári műsorral szemben már sokkal több órán át közvetíthet. (F. 45/929.)

Két erős spanyol rádióhírmondó állomás. Folyó évi október hó közepe óta Barcelona második adója, a „Radio Catalana“ üzemét ismét felvette és naponta 19.00 órától 20.30 óráig, 10 kilowatt antennateljesítménnyel, 375 méter hullámon

közvetít. A második, a „Radio—Barcelona“ adójának teljesítménye 7.5 kilowatt. Mindkét adót még Németországban is jól lehet hallani. (F. 45/929.)

Új rövidhullámú adóállomások Afrikában. Bamakoban (Francia—Nyugat—Afrika) és Brazzavilleben (Francia Equatorialis—Afrika) rövidhullámú adóállomást állítottak fel. Bamako hívójele FZN, hullámai: 14.7, 19.5, 30.7 és 70.9 méter. Brazzaville hívója: FZI, hullámai: 16.2, 25, 29.8 és 72.9 méter. (F. 45/929.)

Az új rövidhullámú adó Párisban, külföldi rövidhullámú rádióamatőrökkel dolgozik. Naponta 22 óra után (középeurópai idő szerint), 1 kilowatt energiával, 31.65 m. hullámmal egy párisi rádiócég tartja üzemben. Az állomás a következő szavakkal jelentkezik: „Ici Paris Expérimental—Radio“. (F. 45/929.)

Az Eiffel-torony rövidhullámú rádióállomása kísérleteit ezidő szerint kedden és pénteken 21.15 órától 22 óráig tartja. (F. 45/929.)

Képrádió. A „Radio—Paris“ f. évi november hó 15-től az esti közvetítéssel kapcsolatban a „Sférograph“-rendszer alapján képeket is továbbít. (F. 44., 45/929.)

Délsarki rövidhullámú rádióösszeköttetés. Bredaban egy holland amatőrnek sikerült a déli sarktól csak 250 km. távolságra lévő Byrd-expedícióval rövidhullámú rádióösszeköttetést létesíteni, amely közel másfélóráig tartott. A hollandus által használt hullámhossz 21.2 méter, a Byrd-expedíció pedig 20.8 m. hullámot használt. (F. 44/929.)

Teész Frigyes.

HIREK.

Koltai Gyula postafőigazgató a m. kir. posta tudakozó irodájának vezetője, november hó végével nyugalmába vonult.

Koltai Gyula 1869 május hó 31-én Temesváron született. Középiskoláit a temesvári főgimnáziumban, jogi tanulmányait pedig a nagyváradi jogakadémián végezte.

Postás pályáját 1901-ben, mint posta-és távirtdatiszt kezdte meg. 1909-ben segédtitkárrá, 1912-ben titkárrá, 1918-ban tanácsossá, 1919-ben igazgatóvá, 1929-ben pedig főigazgatóvá neveztetett ki.

Szolgálati idejének nagy részét bizalmi állásokban töltötte el. Sokáig volt helyi, majd kerületi biztos és ügyosztályvezető helyettes. Később a budapesti igazgatóság VII. ügyosztályának lett a vezetője, 1925

óta pedig a m. kir. posta tudakozó irodáját vezette.

Katonatiszt volt s a katonai pályáról jött át hozzánk. Magával hozta onnan a katonáinkat jellemző bajtársi szellemet és a kötelességtudás fanatikus szeretetét. Kiváló szakképzettségű, derék tisztviselő volt. Hosszú biztos és vizsgálati ügyosztályvezetői megbízatása alatt kíméletlenül gyomlálta a gatz, de a becsületesen dolgozók — komoly zárkózottsága mögött — megnyugvással látták, az egyenes, igazságos, megértő puritán szellemű előljárót.

Mint kiváló zenesész és zongoraművész, kulturegyesületünk ének- és zeneszakosztályát vezette, s zenei oktatásunk terén maradandó érdemeket szerzett.

Kereskedelemügyi miniszter úr önmagáért méltóságára nyugdíjazása alkalmával, hosz-

szű szolgálata alatt mindenkor tanúsított kiváló szorgalmáért és eredményes munkásságáért elismerését és köszönétet fejezte ki.

Szeretettel vesszünk búcsút kiváló karterársunktól. Adjon a Mindenható Isten neki jó egészséget, hogy sokáig élvezhesse munkás életének gyümölcseit.

Németországban rendszeresítették a távbeszélő forgalmat a tengeren levő hajókkal. Az „Amtsblatt des Reichspostministeriums” 90-ik számában közzétett III—VI. 5110—1, számú rendelet szerint a f. évi november hó 15-től kezdve — egyelőre kísérletképpen — a németországi belföldi távbeszélő előfizetők s az olyan tengeren levő hajók közt, melyek 160 és 190 méter hullámhosszon dolgozó rádiótávbeszélő berendezéssel vannak felszerelve, a cuxhaveni parti állomás közvetítésével s ennek hatókörzetén belül (kb. 250 tengeri mértföld) távbeszélgetések minden korlátozás nélkül válthatók. A szóhajóvó hajók (ezidőszerint 25) nevei a következők: Amstel, Crantz, Ditmar, Koel, Bremen, Bahrenfeld, Edward, Königsberg, Nachtigall, Nordland, Plauen halászhajók; Altenbruch, Kersten Miles, Simon von Utrecht, Walter Körte, Weser pilótahajók; Hindenburg, Hohwacht, Hummel vámgőzösök; Arkona tengeri jelzőgőzös, Adler, fürdőgőzös; Hüxter, Vorwärts, Chemnitz gőzhajók és az Elbe Eins és Elbe vier világítóhajók.

Ugy ezek, mint a később felsorolandó hajók a berni nemzetközi táviróiroda által a fedélzeti állomásokról összeállított névjegyzékben is szerepelnek. Ezek szerint tehát elsősorban tengeri halászgőzösökről, fürdőgőzösökről és parti járművekről van szó.

Beszélgetési díjak 3 perces beszélgetésnél a következő tételekből alakulnak:

- a) 7.50 márka parti díj,
- b) 4.50 márka fedélzeti díj,

c) a hívó hivatal és Cuxhaven közti forgalomban érvényes belföldi távbeszélő díj, az esetleges mellékdíjakkal.

A 3 percet meghaladó beszélgetéseknél percenként a megfelelő kiegészítő díjak számíthatók. A beszélgetés és az összeköttetés előkészítésére fordított idő a beszélgetés tartamának megállapításánál figyelmen kívül marad. Egyébként a beszélgetésekre a német belföldi távbeszélő forgalomra megállapított szabályok érvényesek, mindazonáltal a parti és fedélzeti díjakra a gyengeforgalmú időben a díjmérséklés nem terjed ki.

Az új szolgálat rendszeresítéséről a német posta az érdekelt hajóstársaságokat, hajótulajdonos-egyesületeket, kereskedelmi kamarákat stb. haladéktalanul értesítette.

Drótnélküli telefon az Olympic-on. Londonból írják: A White Star Line hajóstársaság kísérletképpen igen érdekes újítást vezet be az Olympic nevű óceánjáró hajón. Drótnélküli telefonállomást szerelnek fel az óceánjáróra, úgyhogy útközben bármelyik utas felhívhatja európai vagy amerikai hozzátartozóit és telefonon beszélgethet velük. Ha az Olympic-on beválik a rádiótelefon, akkor a vállalat összes hajóin be fogják vezetni.

A Rádió Unió Barcelonában megkezdi tanácskozásait a nemzetközi műsorcserekről. A Rádió Unió legutóbbi prágai konferenciáján úgy határozott, hogy legközelebbi ülését Barcelonában tartja meg, amelyen kizáróan a nemzetek szorosabb együttműködéséről lesz szó. Ezt a tanácskozást a napokban kezdték meg Barcelonában. A Nemzetközi Rádió Unió tanácsülésén és bizottsági ülésein a nemzetközi műsorcserek rendszeres megszervezéséről valamint a nemzeti esték szabályozásáról lesz szó. Magyarországot a tanácskozáson Szóts Ernő, a Stúdió igazgatója képviseli, aki már el is utazott Barcelonába. Az értekezleten tudomásunk szerint Európa valamennyi Stúdiójának igazgatója megjelent.

Szerkesztői üzenetek.

Munkatársainkat tisztelettel kérjük, hogy cikkeikhez ezentúl rövid tartalmi kivonatot, illetőleg összefoglalást is szíveskedjenek csatolni.

Szerkesztőbizottságunk határozata értelmében ugyanis 1930. év január havában a külföldi szaklapokkal csereviszonyba óhajunk lépni s ebből a célból francia, német és angol nyelven minden cikk előtt rövid összefoglalást is fogunk adni. A fordításról a szerkesztőség gondoskodik.

Dr. Fehér István fogalmazó, Budapest. Örömmel látjuk, hogy a fiatal nemzedék is kezébe veszi a tollat s törekvéseinket támogatni igyekszik. „A helyes postai tarifapolitika alapelvei” és „A kezelési szolgálat és az alkalmazott egyéni képességei” című cikkei azonban egyelőre még csak reményteljes biztató vázlatok. Ha ezeket a tételeket logikusan ki is dolgozza, szerkesztő bizottságunk írásait újból tárgyalás alá veszi. Üdvözlét.